

KİLİS

KENT KİMLİĞİNİ
YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE
UYUM SAĞLAYABİLECEK
ODUNSU BİTKİLER

ANKARA, 2025

Yayımlayan
T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

KENT KİMLİĞİNİ YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM SAĞLAYABİLECEK ODUNSU BİTKİLER

• • •

Proje Yöneticisi ve Baş Editör:

Prof. Dr. Mustafa VAR

Editörler:

Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU

Doç. Dr. Müberra PULATKAN

Arş. Gör. Tuba Gül DOĞAN

Yazarlar:

Prof. Dr. Mustafa VAR

Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU

Doç. Dr. Müberra PULATKAN

Doç. Dr. Deryanur DİNÇER

Doç. Dr. Derya SARI

Dr. Nermin BAŞARAN

Dr. Elif Berna ÜNAL

Öğr. Gör. Şeyma S. CEYLAN

Huriye Ç. MİMARLAR

Arş. Gör. Tuba Gül DOĞAN

Sena DEMİRCİ

Şevval YÜZER

Ömer Tarık VAR

M. Mine GÜRDAL AYDIN

Proje Koordinatörü:

Kenan İNCE

Proje Koordinatör Yardımcıları:

Sezgin AKSU

Evren ÇETİN

M. Mine GÜRDAL AYDIN

Yayına Hazırlayan:

M. Mine GÜRDAL AYDIN (Grafik ve Kapak Tasarımı)

Dr. Elif Berna ÜNAL

Selim PİŞKİN

Sozan MANSOUR

Kapak Fotoğrafları:

Prof. Dr. Mustafa VAR

Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU

ISBN: 978-625-7076-56-2

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Yayınları

Basım Tarihi ve Yeri: Şubat 2025, Ankara

© Tüm hakları saklıdır. Yayıncının izni olmaksızın çoğaltılamaz, kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. Rehberde kullanılan tüm görseller ile ilgili Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nün herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Her türlü telif vb. hususlarda sorumluluk VDS Peyzaj Mimarlık İnşaat ve Enerji San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.

**KENT KİMLİĞİNİ YANSITACAK
VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE
UYUM SAĞLAYABİLECEK
ODUNSU BİTKİLER**

“**2kilis**”

İçindekiler

01. TAKDİM Murat KURUM Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı	2
02. SUNUŞ Prof. Dr. Kasım YENİGÜN Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü	4
03. ÖNSÖZ Prof. Dr. Mustafa VAR Proje Yöneticisi	6
04. PROJE ÖZETİ Editörler	8
05. KİLİS DOĞAL YAPI ANALİZLER	12
06. KİLİS ODUNSU BİTKİ LİSTESİ	28
07. ODUNSU BİTKİ LİSTESİ TANITIMI	34
08. TABLOLAR	114
TEŞEKKÜR	126

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

TAKDİM

Murat KURUM

Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

Günümüzün hızla kentleşen dünyasında, özellikle de Covid-19 salgın süreci sonrasında; şehirlerimizin yeşil alanları ve doğal peyzajları, insan sağlığı ve çevre sürdürülebilirliği açısından hiç olmadığı kadar büyük bir önem taşır hale gelmiştir. Kentsel yeşil alanlar, oksijen kaynağı olması, açık havadan faydalanma imkânının yanı sıra kent içi hava akımı sağlaması, gürültü, toz ve zararlı gazları absorbe etmesi, doğal aydınlatma boşlukları oluşturması gibi ekolojik faydalarının yanında kentlerde yaşayan insanlarımızın psikolojik ve fiziksel sağlığının iyileştirilmesi gibi konularda da anahtar roller üstlenmektedir.

Ülkemiz 12.000'in üzerinde bitki taksonu ve 3.000'den fazla endemik bitki türü ile floristik açıdan zengin ülkeler arasında yer almaktadır. Doğal bitki örtüsü oldukça zengin olan ülkemizdeki kentsel peyzaj tasarım alanlarında, doğal bitki türlerinin kullanılmasına yönelik uygulama çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde yeşil alanların bitkisel tasarımında iklim değişikliğine dayanıklı doğal türlerin tercih edilmesine yönelik farkındalık projeleri de gerçekleştirilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak; Türkiye'nin dört bir yanındaki yerel bitki örtülerini inceliyoruz ve her şehrimizin ekolojik özelliklerine uygun doğal bitki türlerini belirliyoruz.

Şimdi de; bu bitkilerin peyzaj çalışmalarında nasıl kullanılabileceği konusunda pratik bilgiler sunmak ve sürdürülebilir kent peyzajı tasarımlarına yön vermek için Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi'mizi hazırladık.

Yeşil alanlarımızı arttırarak, doğal peyzajlarımızı koruyarak; sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de sağlıklı bir çevrede büyümelerini sağlamayı hedefliyoruz.

Bu doğrultuda, elinizdeki "Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi"mizin ülkemizde daha fazla yeşil alan oluşması ve doğayla iç içe yaşam alanlarının artması yolunda önemli bir adım olacağına inanıyorum.

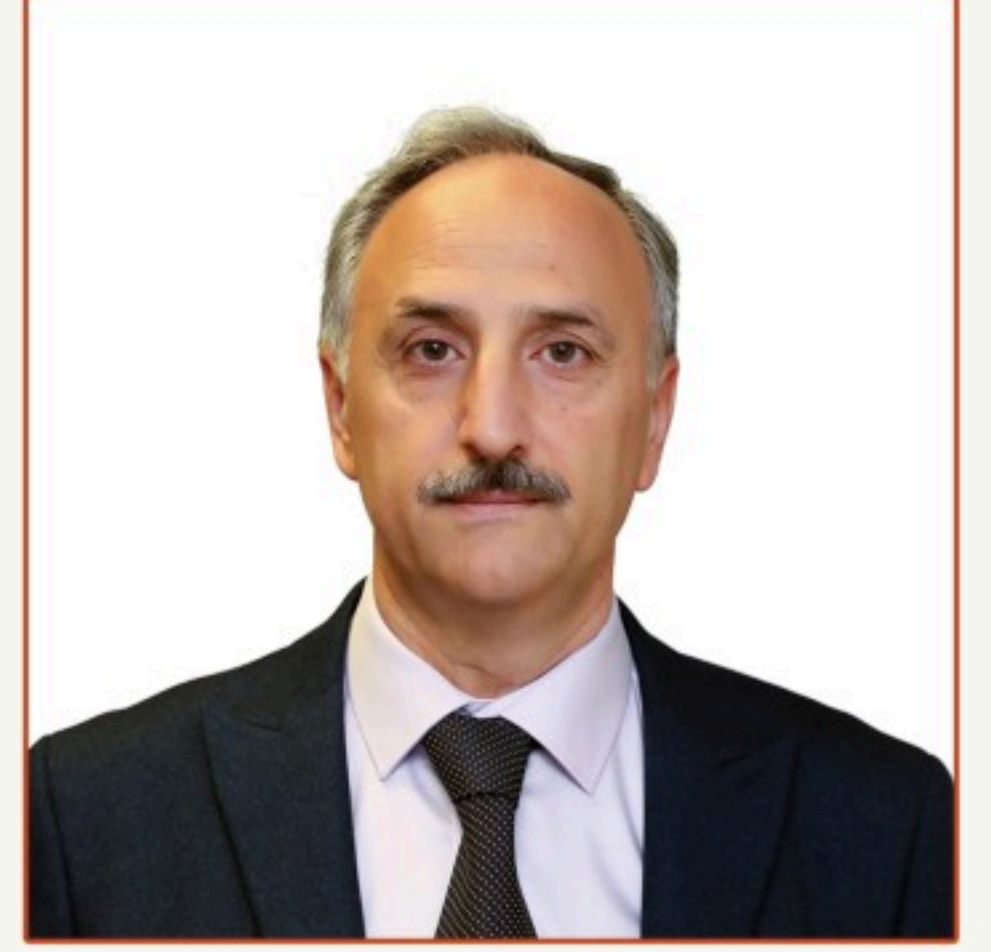
Doğaya saygılı, sürdürülebilir ve sağlıklı şehirler oluşturmak için atılacak her adımda, bu kitabın rehberliğinde hareket ederek daha yeşil bir geleceğe doğru ilerleyebiliriz. Hep birlikte daha yeşil, daha sağlıklı ve daha güzel şehirler oluşturmak temennisiyle.

SUNUŞ

Prof. Dr. Kasım YENİGÜN

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü

Kentlerimiz, insanlığın kültürel ve ekonomik gelişiminin merkezinde yer alan yaşam alanlarıdır. Şehirlerimizin peyzajı, doğal çevrenin korunması ve kentlerimizin sürdürülebilirliği için kritik bir rol oynamaktadır. Ülkemiz floristik açıdan zengin ülkeler arasında yer almakta ve bu konuda önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin temel sebepleri arasında ülkemizde iklim farklılıkları ile jeolojik ve jeomorfolojik çeşitliliğin var olması, zengin su kaynaklarının bulunması, topografik yapıda ortaya çıkan büyük yükseklik farklarının olması, Anadolu'nun doğusu ve batısı arasında ekolojik farklılıklar bulunması ve bunun floristik farklılıklara yansımaları ile ülkemizin üç fitocoğrafik bölgenin (Akdeniz, İran-Turan, Avrupa- Sibiryası) kesişim noktasında yer alması olarak sıralanabilir.

Doğal bitkiler; bulundukları bölgeye özgü iklim, toprak, yağış, kuraklık ve don gibi etmenlere bağlı olarak evrimleşmektedir ve bulundukları koşullara mükemmel adapte olmalarını sağlayan belirli özelliklere sahip bitkilerdir. Ancak kentsel yeşil alanlarda kullanılacak bitki türü seçiminde yöreye özgü doğal bitki türlerinden ziyade egzotik kökenli süs bitkilerinin kullanıldığı fazlasıyla göze çarpmaktadır. Oysaki doğal bitki türleri, kendi ekolojik isteklerine uygun alanlarda, çok az bakım koşulları altında peyzaj çalışmalarında kullanılabilecek karakterde olup peyzaj uygulamalarının başarısını artırıcı ve maliyetleri azaltıcı niteliktedir.

İklim değişikliği, çölleşme ve erozyonla mücadele kapsamında, kentsel peyzaj düzenlemelerinde de, yöreye özgü ve çevre koşullarına adaptasyon sorunu olmayan doğal bitki türlerinin tercih edilmesi daha da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, "Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi" her bir ilimizin benzersiz iklim ve ekolojik koşullarına uygun, kent kimliğini yansıtacak şekilde hazırlanan doğal bitki rehberleri ile kentlerimizin yeşil alanlarını koruma ve güçlendirme çabalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'nin 81 ilinde doğal bitkilerin kentsel peyzajda nasıl kullanılabileceğine dair yol gösterici bilgilerin sunulduğu bu rehberde, her bir ilimiz için belirlenen doğal bitki türleri ve uygulama stratejileri, o bölgenin özgün ekolojik yapısına ve iklim koşullarına göre belirlenmiştir. Bu sayede, kentlerimizin yeşil dokusunu güçlendirerek iklim değişikliğiyle mücadeleye ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamayı hedeflemekteyiz.

Umuyorum ki bu rehber, doğal peyzajın kentlerimiz için sağladığı önemli fırsatları keşfetmenize ve uygulama imkânlarının artırılmasına fazlasıyla imkân sağlayacaktır. Kentlerimizin iklim değişikliği karşısında biyoçeşitliliğini artırarak doğal yaşam alanlarını korumak, su ve enerji tasarrufunu sağlamak, kent sakinlerinin sağlık ve refahını iyileştirmek için yerel bitki türlerini kullanma çabalarımız, sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşamasını sağlayacak önemli bir adımdır.

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Mustafa VAR

Proje Yöneticisi

Kent kimliği, çevresel ve toplumsal kimliklerin bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Çevresel kimlik ise bina, meydan, sokak gibi yapısal mimari öğeler ile topografya, jeolojik yapı, iklim, bitki örtüsü gibi kentin doğal yapı bileşenlerinden oluşmaktadır. Eski kentlerimizde mimari kimlik öğelerinin yanı sıra, çınarlar, ıhlamurlar, erguvanlar, güller gibi bitkisel kimlik öğeleri de kent kimliğini ortaya çıkartan önemli faktörlerdendi. Oysa günümüz kentleri, başta iklim olmak üzere pek çok çevre faktörü açısından farklılık göstermesine rağmen, oluşturulan bitki dokusu bakımından tekdüzelik göstermektedir. Bunun sonucunda, kentlerimizin olumsuz etkileri günümüzde bile hissedilmeye başlanan iklim değişikliğinden bugün olduğu gibi yarın da, hatta belki de daha yoğun bir biçimde etkileneceği aşıkardır.

Türkiye'nin biyoçeşitlilik bakımından oldukça zengin olduğu bilinmektedir. Ancak, sahip olduğumuz ekolojik altyapı ve bitki çeşitliliğine rağmen, kentsel yeşil alanlara doğal bitki taksonlarının istenen şekilde yansıtılmadığı bilinmektedir. Akdeniz Havzası'nda bulunan ülkemizin küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkelerin başında olacağı, bitki seçimi tercihlerimiz eğer böyle devam ederse yakın gelecekte, özellikle kentsel yeşil alanlarda, başta egzotik bitkiler olmak üzere bazı doğal türlerin bile yok olabileceği ve kitlesel çöküntü alanlarının oluşabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma ile belirtilen tüm problemlerin çözümüne yardımcı, sürdürülebilir şehircilik anlayışına uygun, kent kimliğiyle uyumlu ve oluşabilecek iklimsel değişiklikten en az etkilenecek bitki türlerini ortaya koyarak; yeşil alanların şekillenmesinde pay sahibi olan kamu ve özel sektör kuruluşlarına rehber bir kitap hazırlanmıştır. Bu kitap, başta yerel yönetimler olmak üzere, bitkisel malzemeyi yetiştirebilecek üreticilerin de potansiyel ve hiç üretilmemiş bazı bitkileri tanınması, kullanması ve üretmesinde yol gösterici olacaktır.

İleride karşılaşılabilecek problemleri önceden sezerek akademik camiayla karşılıklı iş birliği içerisinde çözüm arama gayretleri ve bu projeye desteklerinden dolayı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM'un şahsında, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nün tüm elemanlarına, ekibimiz adına teşekkürlerimi sunarım.

Projede yer alıp özverili çalışmalarda bulunan tüm ekibimize, fotoğraf desteği aldığımız paydaşlarımıza ve özellikle "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı" projesinden bazı verileri bizimle paylaşan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne teşekkür ederim.

PROJE ÖZETİ

Editörler

İklim değişikliği, çarpık ve hızlı kentleşme, planlama hataları gibi faktörler pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de beraberinde çeşitli sorunları getirmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biri de kentlerin hava kalitesini arttıran, mikroklimasını ayarlayan, biyoçeşitliliğinin korunmasını sağlayan, kullanıcıların sosyalleşmesine, dinlenmesine ya da fiziksel aktivitede bulunmasına imkan sunarak beden ve ruh sağlıklarında olumlu etkiler yaratan, kısaca kentlerin ekosistem servisi görevini gerçekleştiren yeşil alanların devamlılığı sağlanamamaktadır.

Hızlı kentleşme genellikle tarım, orman ve kentsel yeşil alanları hedef almakta ve yeşil alanlar niceliksel ve niteliksel özelliklerini kaybetmektedir. Bunun sonucunda yeşil alanlar; ekosistem servisi görevlerini yerine getiremez hale gelmektedir.

Bu gidişatın olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için dünyadaki pek çok ülke, sahip olduğu yeşil alan büyüklüğünü arttırmak adına büyük bir çaba sarf etmektedir. Ancak, bu bağlamda oluşturulan kentsel tasarım ve planlama stratejileri, sadece yeşil alanların büyüklüğünü arttırmayı amaçlamamalı; aynı zamanda iklim değişikliğinin olası negatif etkilerini de göz önünde bulunduran sürdürülebilir yaklaşımları içermelidir. Aksi taktirde, sürdürülebilir yeşil alanlar oluşturulamadığı gibi; kısa, orta veya uzun vadede kentlerimizdeki ekolojik dengenin bozulması, ekosistemin olumsuz yönde etkilenmesi ve doğal bitki dokusunun yok olması gibi istenmeyen sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır.

Yukarıda belirtilen faktörlerin kentlerimizde yaratabileceği olumsuz etkileri en aza indirmeyi hedefleyen bu çalışma; kent kimliğinin ortaya çıkmasına ve gelişimine katkı sağlarken, iklim değişikliği sonucunda ortaya çıkabilecek kuraklık, aşırı yağış ya da aşırı sıcak / soğuklara uyum sağlayabilecek doğal bitki türlerini tek bir kaynaktan derlemeyi ve bu bitkileri tanıtarak uygulayıcılara pratik, yol gösterici bir rehber oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, çalışma toplam dört aşamada yürütülmüştür:

- 1) Doğal yapı analizlerinin yapılması,
- 2) İl sınırları içinde bulunan Türkiye'nin doğal odunsu türleri ile egzotik türlerinin belirlenmesi,
- 3) Doğal ve seçilen bazı egzotik odunsu taksonların tanıtılması,
- 4) Sadece il sınırları içinde yetişen doğal taksonların ve kuraklığa dayanıklılık bilgilerinin tablollaştırılması.

...

Bu bölümde söz konusu aşamalar kısaca açıklanmıştır.

1) Doğal Yapı Analizlerinin Yapılması

Yeryüzündeki bitki örtüsünün dağılımını etkileyen en önemli faktörler arasında genel konum, topoğrafya, jeolojik yapı, yükselti, bakı, hidrolojik yapı, toprak ve iklim yer almaktadır. Bu çalışmanın ana materyalini oluşturan bitkiler üzerinde bir fikir yürütmek ve öneride bulunmak, ancak bahsi geçen doğal faktörlerin bütüncül bir şekilde ele alınmasıyla mümkün olacaktır. Bu nedenle, çalışmanın başlangıcında çalışılan ile ait doğal yapı faktörlerini analiz edilmiştir.

Bu amaçla doğal yapıya ilişkin yapılan analizlerin tamamında ArcGIS yazılımı kullanılmıştır. DEM verileri aracılığıyla, ilin eş yükselti, eğim ve bakı analizleri ile alan hesaplamaları yapılmıştır. Hidroloji analizinde, ilin doğal ve yapay su yüzeyleri ile akarsu verileri kullanılmıştır.

Arazi kullanım kabiliyetleri, büyük toprak grupları ve toprak özellikleri analizlerinde, söz konusu ile ait toprak verileri haritalara işlenerek alan hesapları yapılmıştır. Ortalama en düşük sıcaklık, ortalama sıcaklık ve ortalama en yüksek sıcaklık haritaları için il sınırlarında bulunan meteoroloji istasyonlarına ait veriler, rakım ve dereceleri ile haritaya işlenmiştir. Ayrıca toplam 1000 adet sanal istasyon oluşturulmuş ve bu istasyonların yükseltileri belirlenmiştir. Her bir istasyona, mevcut istasyon verisindeki değerlere bağlı kalınarak enterpole edilmiştir. Bu atanan değerlerin, IDW (Inverse Distance Weighting) yöntemi ile mekansal dağılımı oluşturulmuş ve sıcaklık haritaları elde edilmiştir.

Yağış haritası için mevcut istasyon verisinin yıllık toplam yağış verisi, rakım değeri ile birlikte ArcGIS programında işlenmiş ve oluşturulan 1000 sanal istasyon için yıllık toplam yağış miktarı hesaplanmıştır. Toplam yağış miktarının hesaplanmasında Schreiber formülü kullanılmış ve bulunan toplam yağış miktarı değerlerinin IDW yöntemi ile değerlendirilmesi sonucu yağışın mekansal dağılımı belirlenmiştir.

Bitki sıcağa ve soğuğa dayanıklılık haritaları ile elde edilen ve enterpole edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, ilçe bazında soğuğa dayanıklılık ve sıcağa dayanıklılık analizleri yapılmıştır. Kitapta yer alan karekodlar sayesinde, herhangi bir ilçe sınırında gerçekleştirilecek uygulamalarda uygun bitki listesi ve söz konusu bitkinin hangi zonda (4a, 5a, 5b, ...) kullanılabileceği pratik olarak anlaşılabilecektir. Bu sayede, çalışma alanında yetişemeyecek bitki türlerinin olası uygulama alanlarında kullanımının önüne geçilecektir. Bu çalışma kapsamında her bir bitki için elde edilen 1'den 12'ye kadar olan dereceler, ilgili tabloların minimum sıcaklık değerleriyle (örneğin 4a: -34,4 °C) eşleştirilmiştir.

2) İl Sınırları İçinde Bulunan Türkiye'nin Doğal Odunsu Türler ile Egzotik Türlerin Belirlenmesi

İkinci aşamada, bu il sınırları içinde doğal olarak yetişen ve yetişebilme potansiyeli olan Türkiye'nin doğal odunsu taksonlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu süreçte, il sınırları içinde daha önceden Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024)" esas alınmış ve tüm bitkiler arasından öncelikle odunsu olanlar seçilmiştir.

Ardından, bu odunsu taksonlar arasından peyzaj mimarlığında estetik ve işlevsel olarak kullanılabilecek, vejetatif ve generatif yollarla üretilebilecek türler belirlenmiş ve söz konusu il için odunsu taksonlar listesi oluşturulmuştur. Bu liste, il sınırları içinde yetişen, farklı bölgelere ait olsa bile Türkiye'nin doğal florasında bulunan ve ülkemizdeki kentsel yeşil alanlarda kullanılan bitkiler ile zorunlu hallerde kullanılabilecek bazı egzotik odunsu bitkileri içermektedir.

3) Doğal ve Seçilen Bazı Egzotik Odunsu Taksonların Tanıtılması

Üçüncü aşamada, tüm bitkilerin genel özelliklerini, ekolojik gereksinimlerini ve kullanım alanlarını içeren, her bir bitki için dört fotoğrafın yer aldığı birer sayfalık tanıtım sayfaları hazırlanmıştır. Endemik bitkilere ise, diğer bitkilerin aksine, iki sayfa ayrılmıştır. Ancak nesli tehlike altında olan ve kitlesel üretimi zor bazı endemik taksonlar bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Kitapta genel kapsam doğal türlere yoğunlaşmak ve bu türler önerilmekle birlikte ülkemizde sıklıkla rastlanan ekolojik koşullara uygun ve bu ilde yetişebilecek yüzlerce kültür , egzotik tür de önerilebilir. Ancak, bu kitap kapsamında istekleri az olan ve zorunlu hallerde kullanılabilecek *Ailanthus*, *Robinia* gibi egzotik cinslere sınırlı sayıda yer verilmiştir.

4) Sadece İl Sınırları İçinde Yetişen Doğal Taksonlarının ve Kuraklığa Dayanıklılık Bilgilerinin Tablolaştırılması

Bu çalışmada, bitkiler tanıtılırken Türkiye'ye özgü doğal ve egzotik taksonlara yer verilmiştir. İl sınırlarında yetişen doğal odunsu bitki türlerinin hangileri olduğu, oluşturulan tablolar aracılığıyla ortaya koyulmuştur. Ayrıca kitaptan beklenen en önemli çıktılardan biri, bitkilerin genel özellikleri ve ekolojik gereksinimlerini ortaya koymanın yanı sıra bitkilerin kuraklığa dayanıklılık derecelendirmelerinin de belirlenmesi ve bu hususta uygulayıcılara yol gösterici olmaktır. Bu amaç doğrultusunda, bitkilerin kuraklığa dayanıklılık derecelerini içeren tablolar oluşturulmuş ve bu tablolara kitabın sonunda yer verilmiştir.

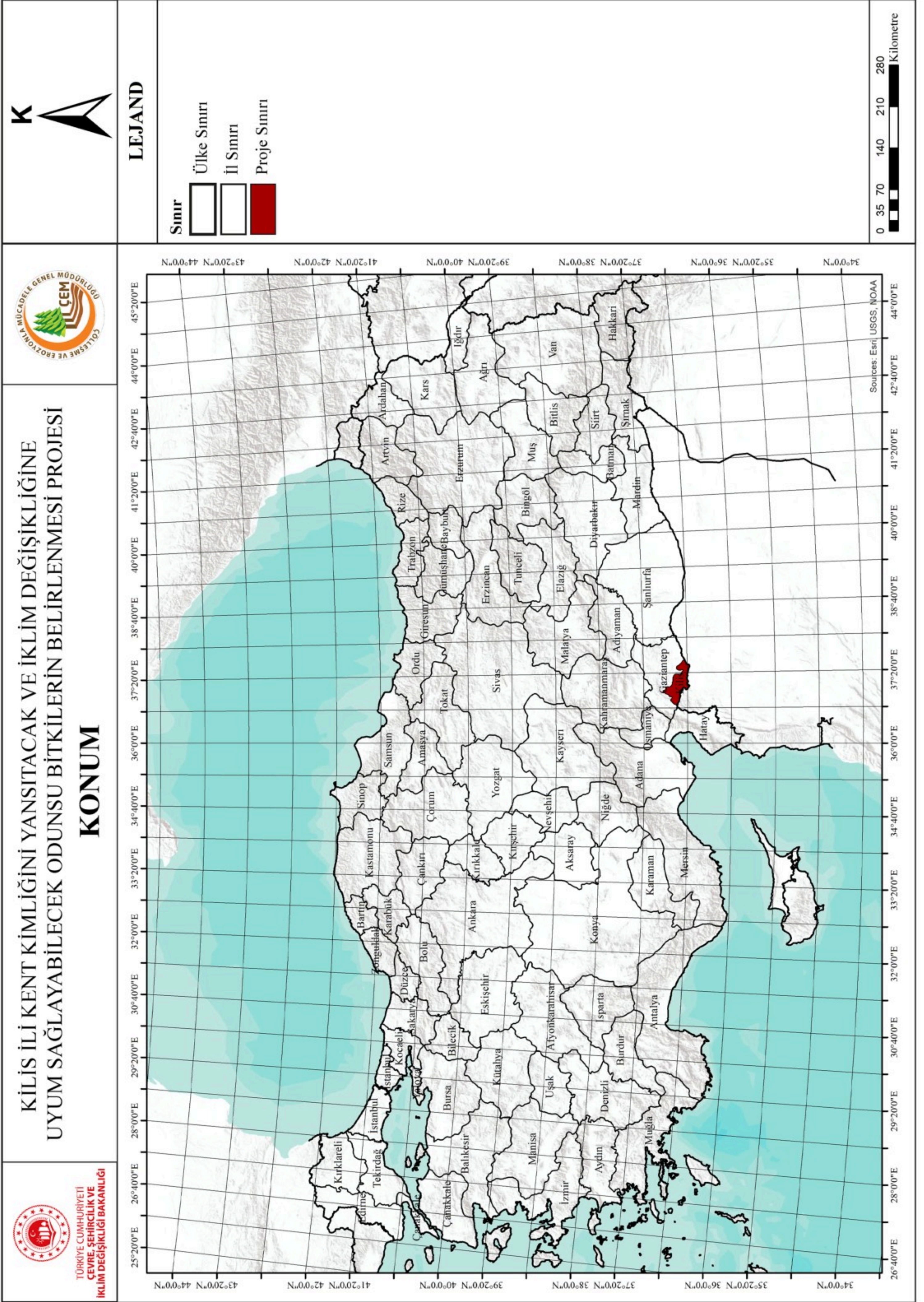
Kitabın sonunda ilçe ölçeğinde soğuğa dayanıklılık durumuna göre hangi zonları içerdiği ve bu zonlarda hangi bitkilerin kullanılabileceği oluşturulan QR uygulaması sayesinde uygulamacılara önemli kolaylıklar sağlanması hedeflenmiştir.

05

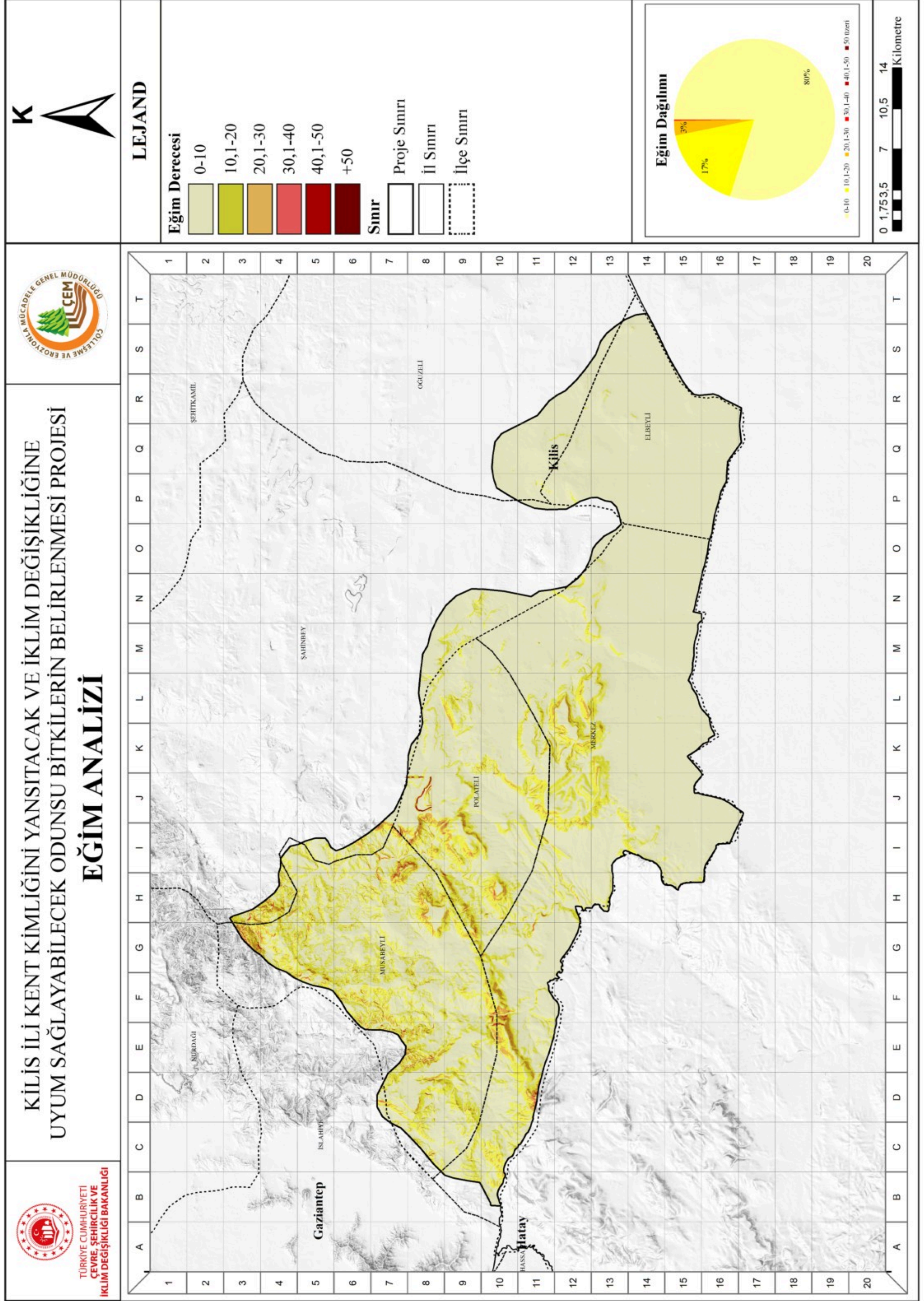
kilis

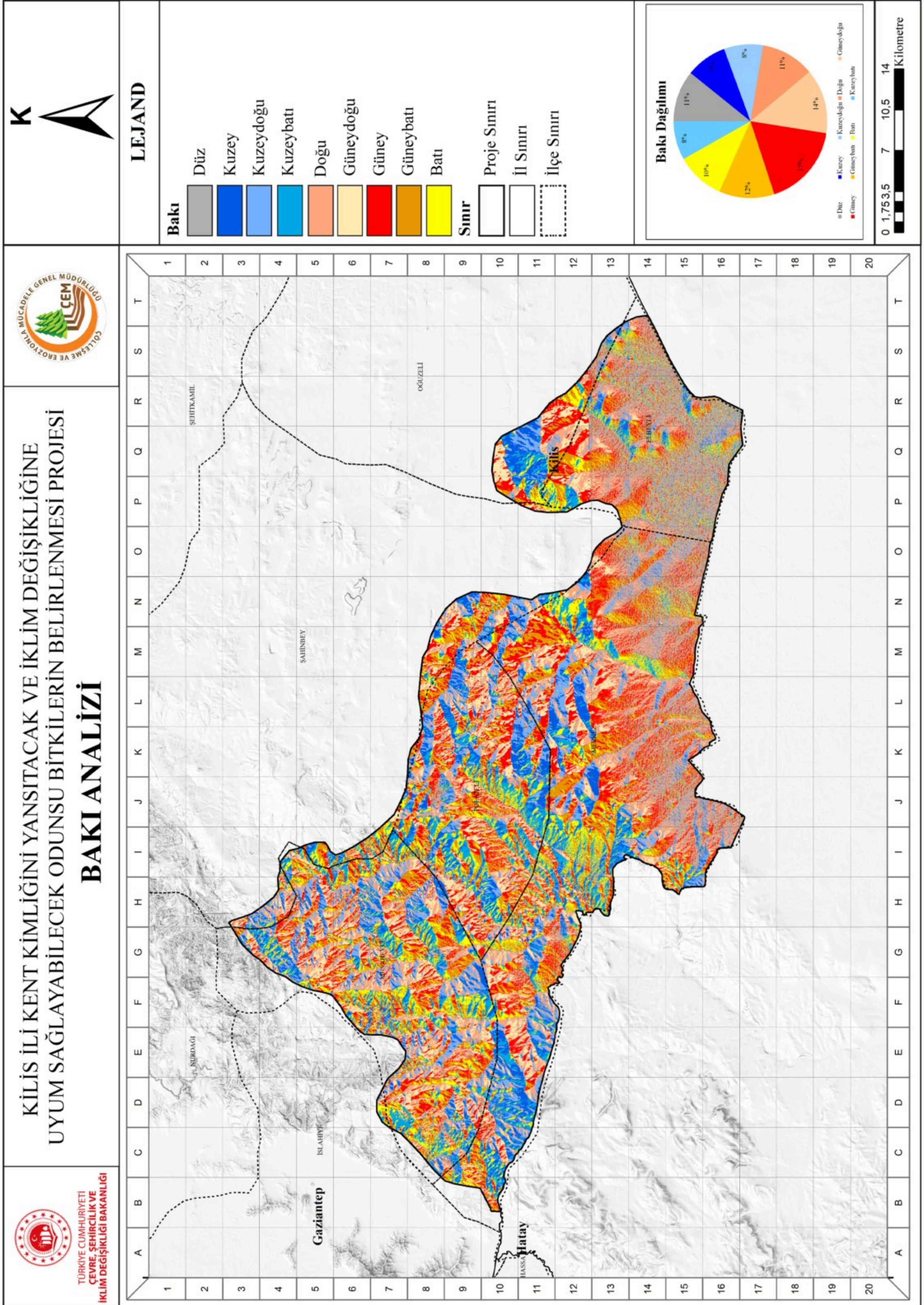
Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

05. KİLİS DOĞAL YAPI ANALİZLERİ

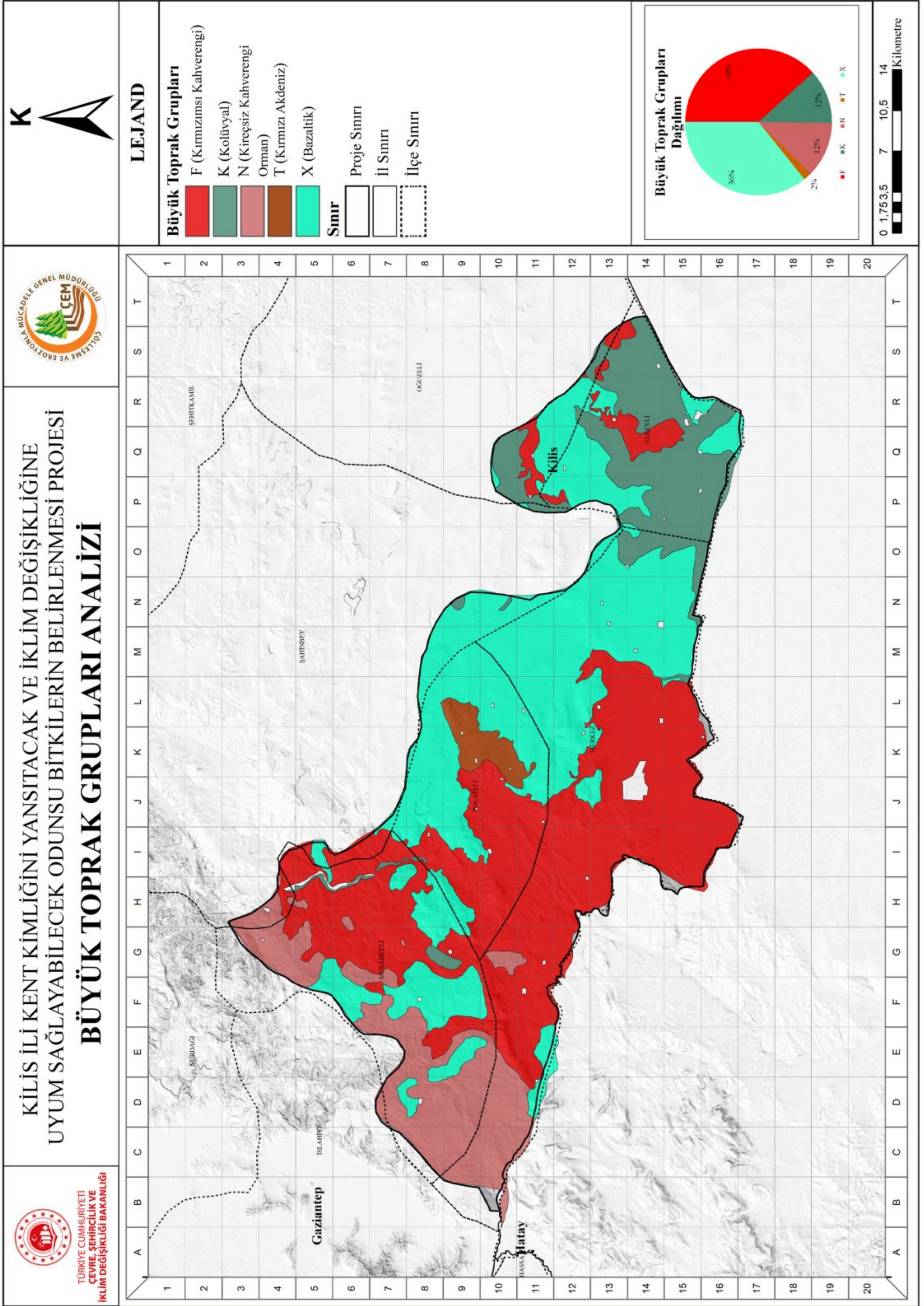

Harita 3. Kilis İli Eğim Analizi

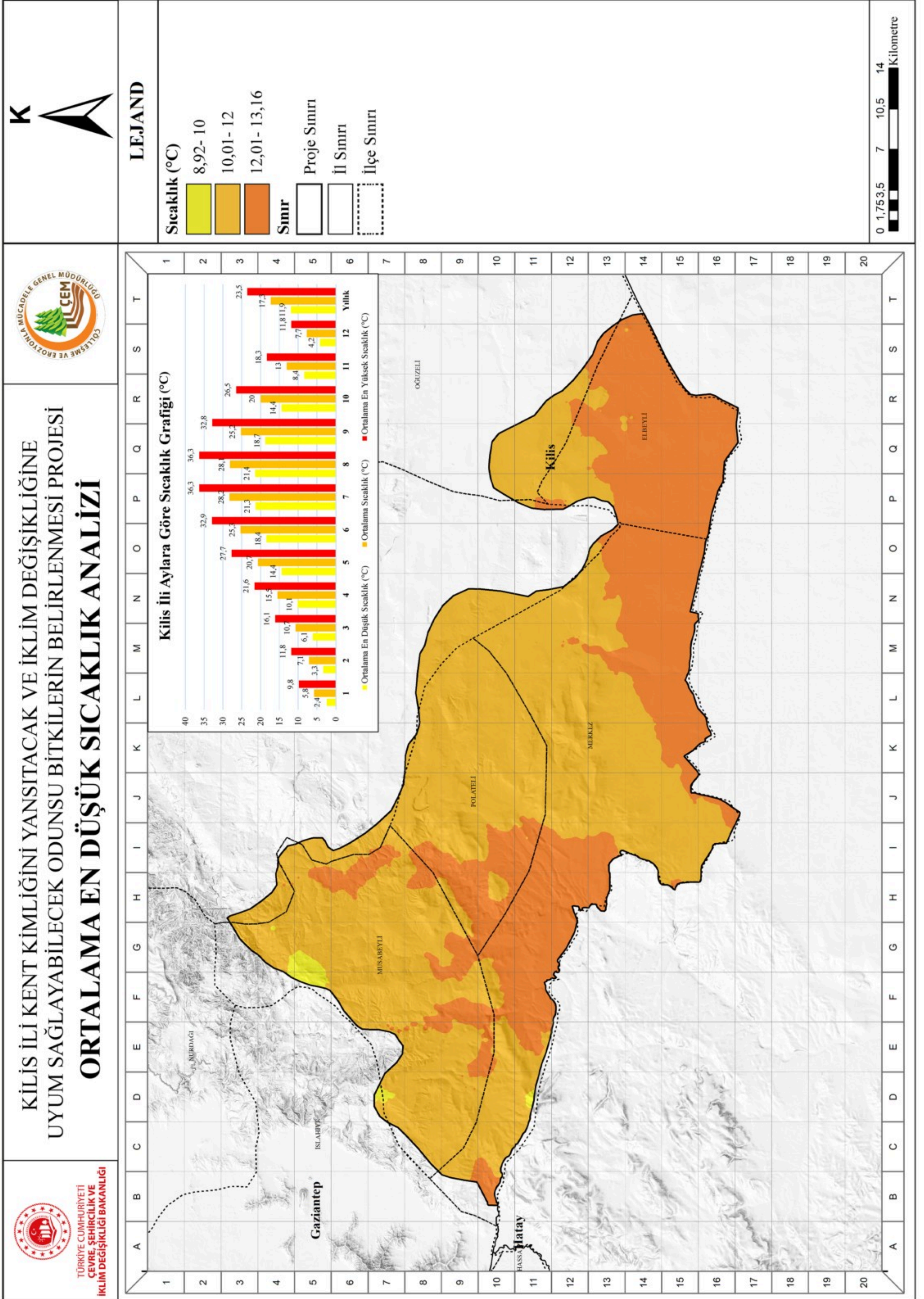

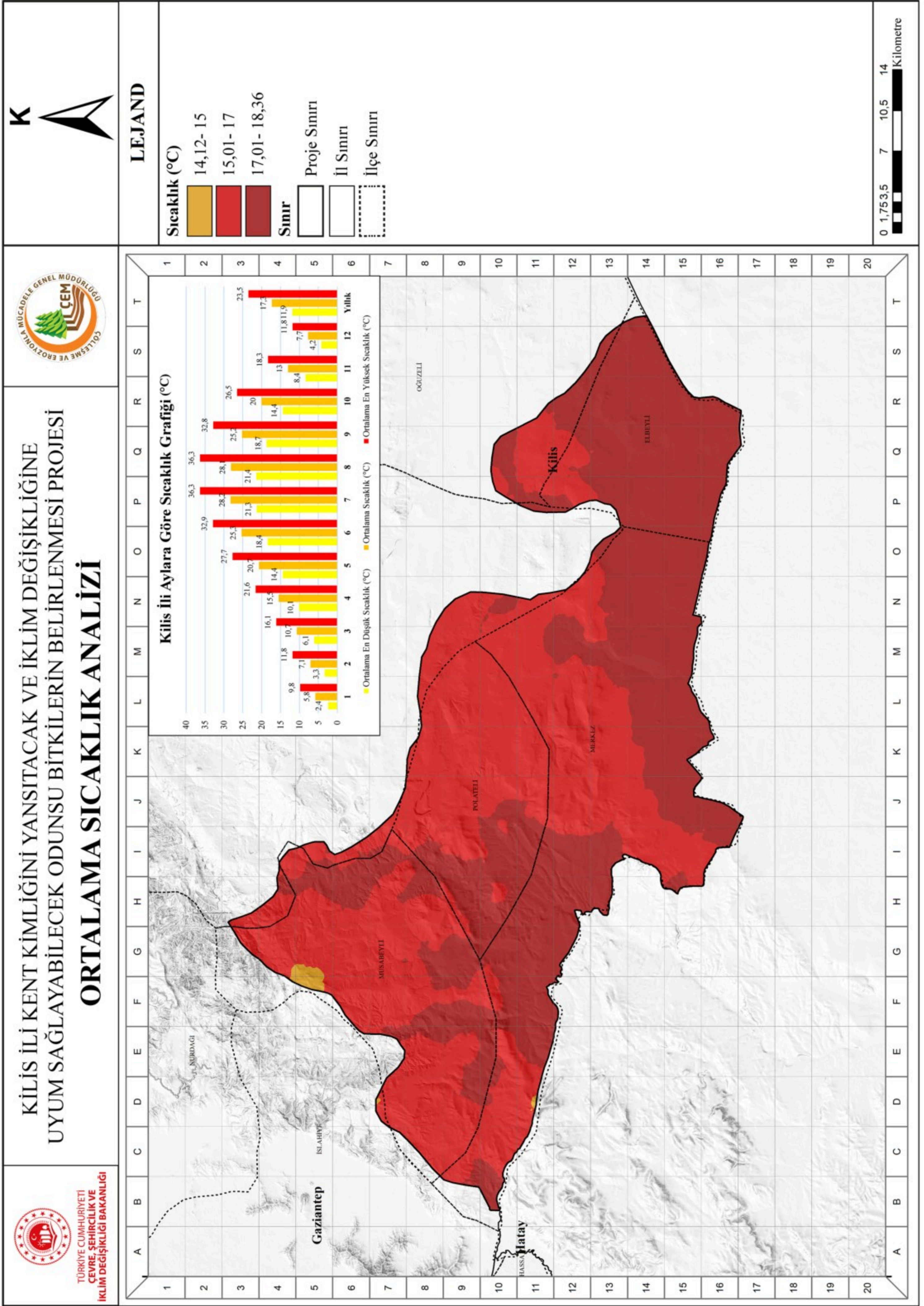

Harita 7. Kilis İli Büyük Toprak Grupları Analizi

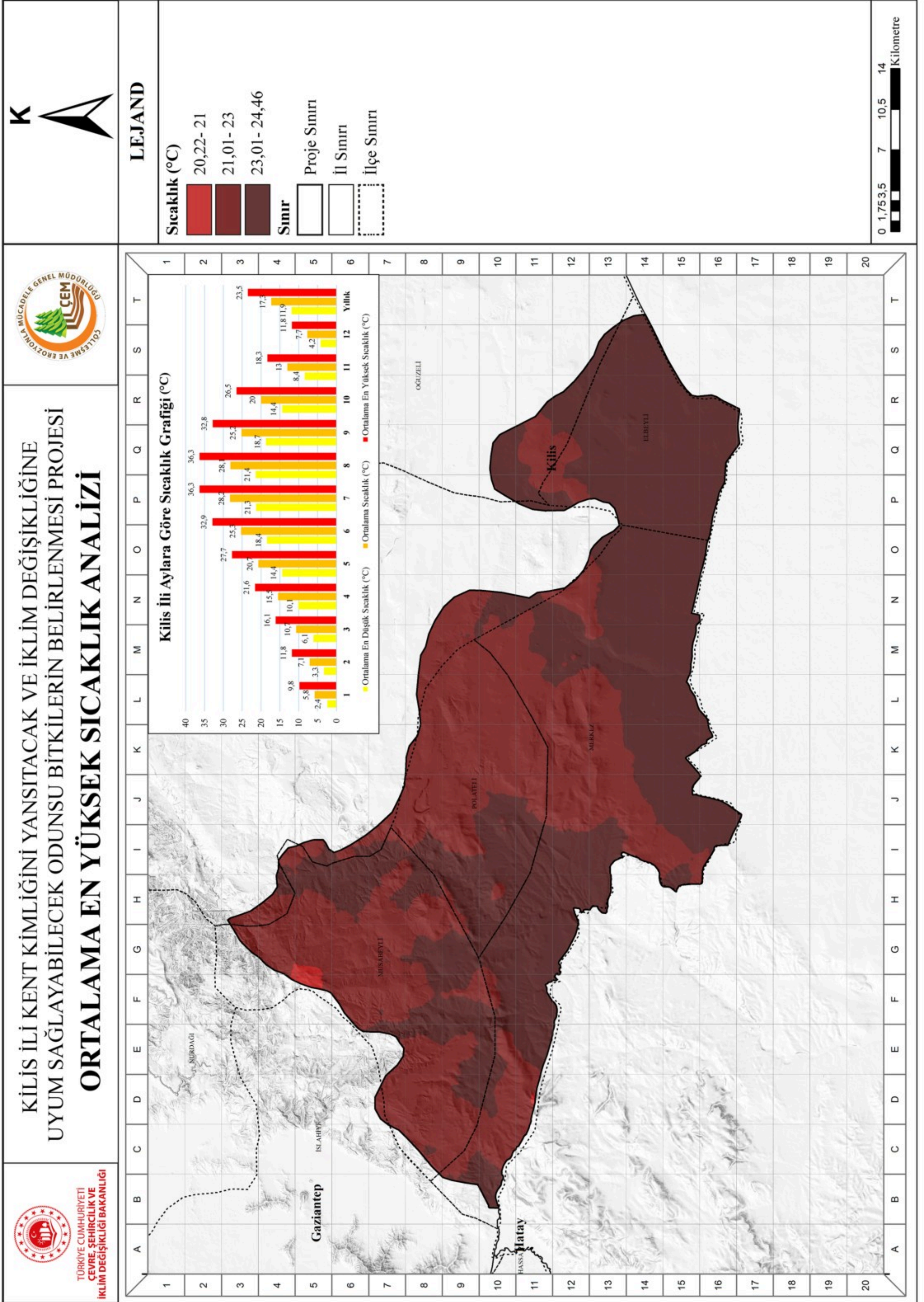

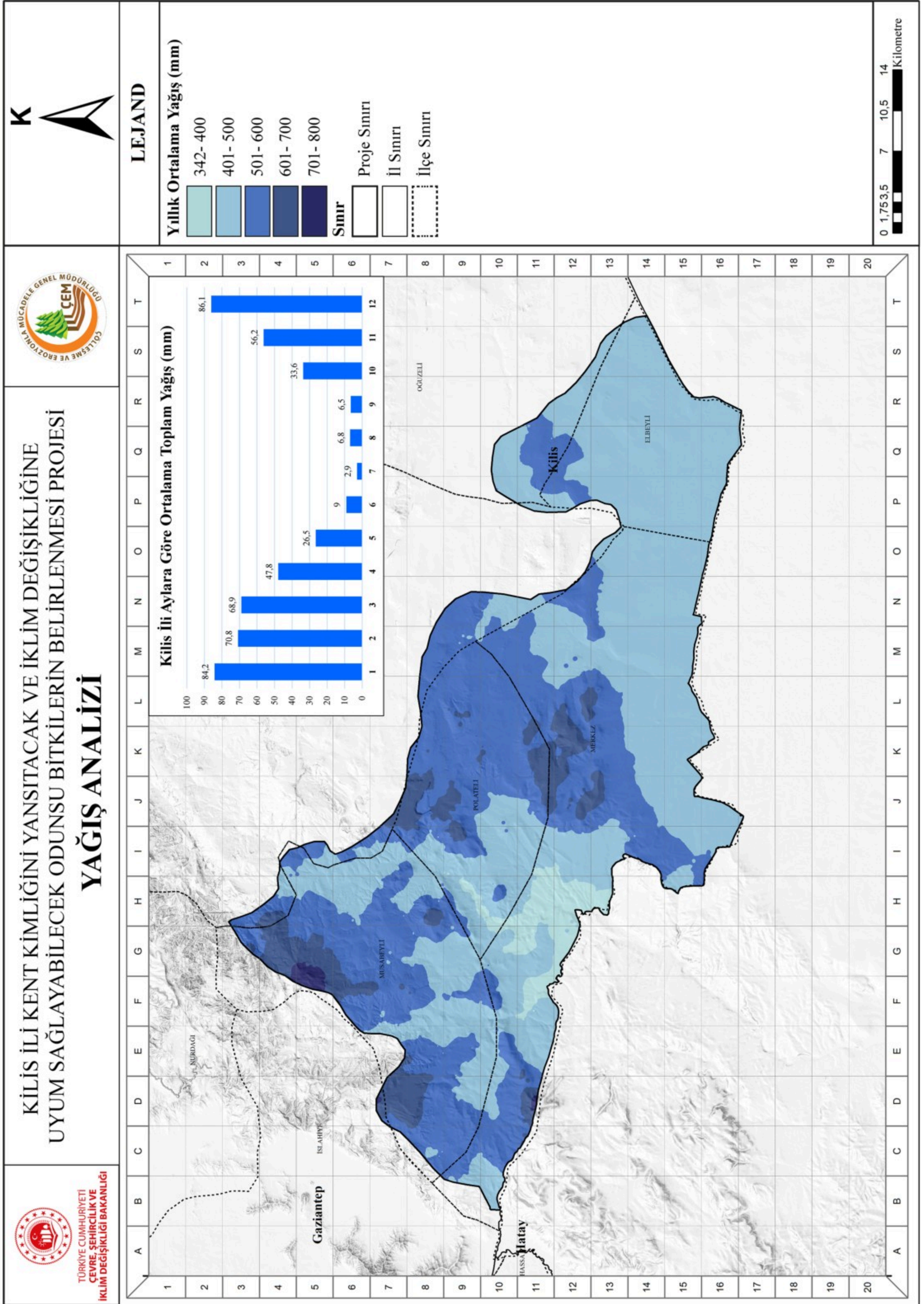
Harita 9. Kilis İli Ortalama En Düşük Sıcaklık Analizi

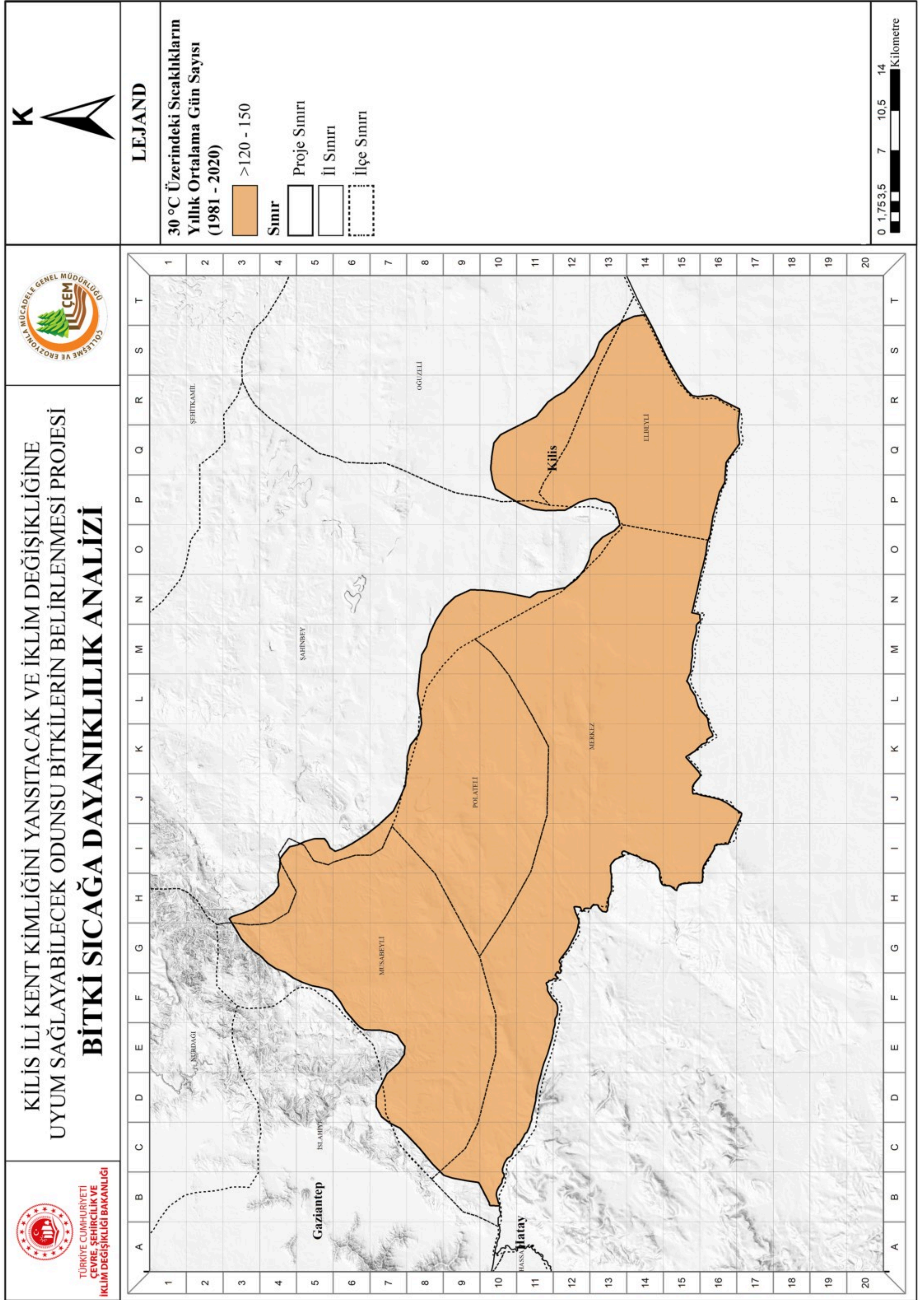

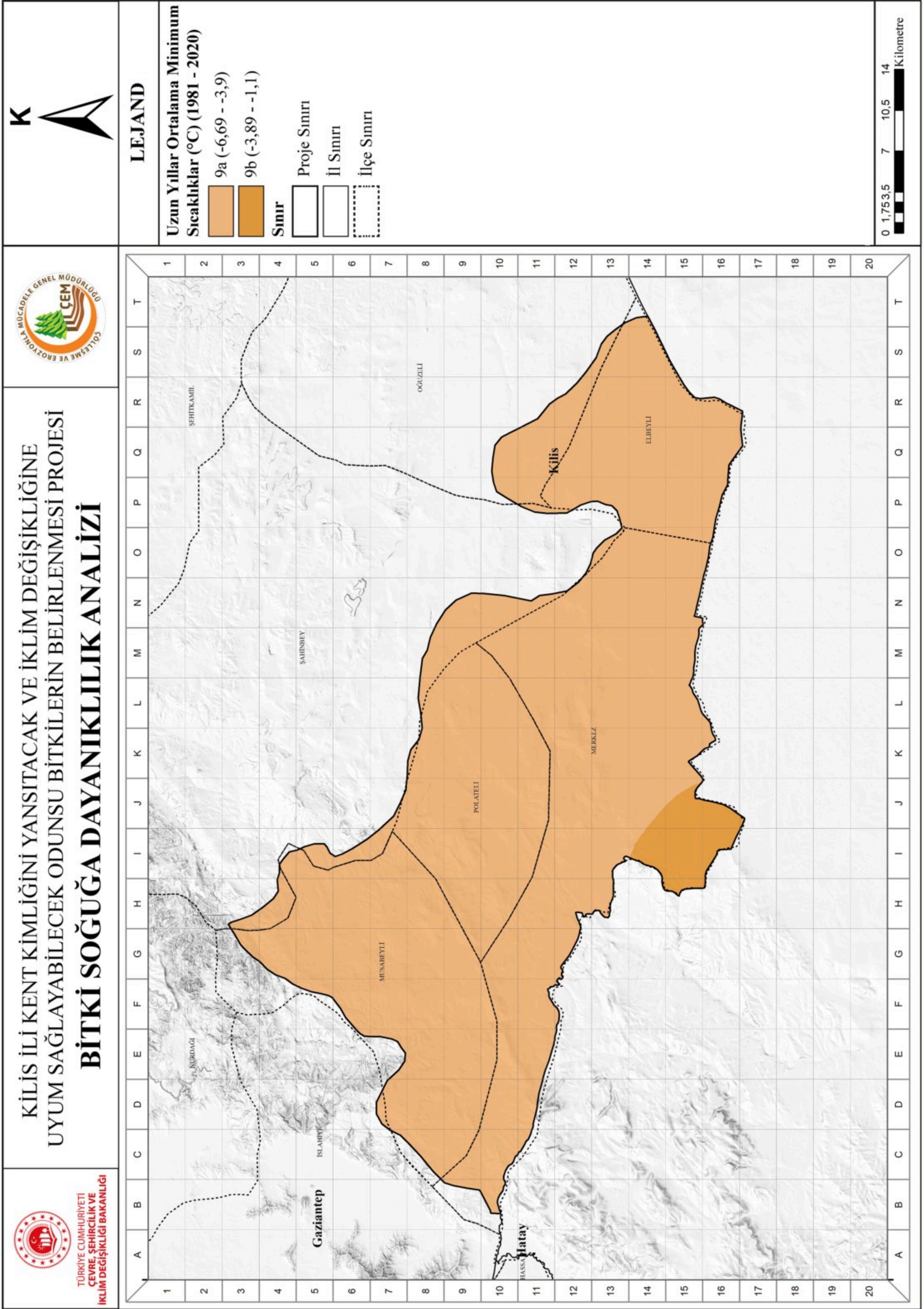
Harita 11. Kilis İli Ortalama En Yüksek Sıcaklık Analizi

Harita 13. Kilis İli Bitki Sıcaklığı Dayanıklılık Analizi

06

kilis

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

06. KİLİS ODUNSU BİTKİ LİSTESİ

KİLİS

İlinde Bulunan Türkiye İçin Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Alhagi maurorum</i>	Aguldikeni	
2	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	
3	<i>Amygdalus lycioides</i> var. <i>lycioides</i>	Behiv	
4	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam	
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	
6	<i>Arbutus andrachne</i>	Sandal Ağacı	
7	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş	
8	<i>Asparagus acutifolius</i>	Tilkişen	
9	<i>Calicotome villosa</i>	Keçiboğan	
10	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	
11	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı	
12	<i>Cistus creticus</i>	Pembe Çiçekli Laden	
13	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı	
14	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	
15	<i>Cotinus coggygia</i>	Boyacı Sumağı	
16	<i>Crataegus monogyna</i> var. <i>monogyna</i>	Yemişen	
17	<i>Cupressus sempervirens</i>	Servi	
18	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	Gervenük	Endemik
19	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	
20	<i>Inula viscosa</i>	Sümenit	
21	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	
22	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Katran Ardıcı	
23	<i>Lonicera etrusca</i> var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon	
24	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	
25	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	
26	<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme	
27	<i>Pinus brutia</i> var. <i>brutia</i>	Kızılçam	
28	<i>Pinus pinea</i>	Fıstık Çamı	
29	<i>Pistacia terebinthus</i>	Menengiç	
30	<i>Populus tremula</i>	Titrek Kavak	
31	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	
32	<i>Pyracantha coccinea</i>	Ateş Dikeni	
33	<i>Quercus coccifera</i>	Kermes Meşesi	
34	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	
35	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri	
36	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	
37	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	
38	<i>Sarcopoterium spinosum</i>	Abdestbozan	
39	<i>Styrax officinalis</i>	Ayıfındığı	
40	<i>Tamarix smyrnensis</i>	Ilgın	
41	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	

KİLİS

İlinde Bulunan Türkiye İçin Egzotik ve Kültür Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Acer negundo</i>	Dişbudak Yapraklı Akçağaç	
2	<i>Ficus carica</i>	İncir	
3	<i>Gleditsia triacanthos</i>	Gileđiçya	
4	<i>Olea europaea</i>	Zeytin	
5	<i>Prunus x domestica</i>	Erik	
6	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya	
7	<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen	
8	<i>Vitis vinifera</i>	Asma	
9	<i>Ailanthus altissima</i>	Kokarağaç	
10	<i>Albizia julibrissin</i>	Gülibrişim	
11	<i>Amorpha fruticosa</i>	Çivitağacı	
12	<i>Armeniaca vulgaris</i>	Kayısı	
13	<i>Buddleja davidii</i>	Kelebek Çalısı	
14	<i>Catalpa bignonioides</i>	Katalpa	
15	<i>Eriobotrya japonica</i>	Yenidünya	
16	<i>Juglans regia</i>	Ceviz	
17	<i>Juniperus sabina</i>	Sabin Ardıcı	
18	<i>Morus alba</i>	Ak Dut	
19	<i>Morus nigra</i>	Kara Dut	
20	<i>Morus rubra</i>	Kırmızı Dut	
21	<i>Pistacia vera</i>	Antep Fıstığı	
22	<i>Punica granatum</i>	Nar	

KİLİS

İlinde Bulunan Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Alhagi maurorum</i>	Aguldikeni	
2	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	
3	<i>Amygdalus lycioides</i> var. <i>lycioides</i>	Behiv	
4	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam	
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	
6	<i>Arbutus andrachne</i>	Sandal Ağacı	
7	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş	
8	<i>Asparagus acutifolius</i>	Tilkişen	
9	<i>Calicotome villosa</i>	Keçiboğan	
10	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	
11	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı	
12	<i>Cistus creticus</i>	Pembe Çiçekli Laden	
13	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı	
14	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	
15	<i>Cotinus coggygia</i>	Boyacı Sumağı	
16	<i>Crataegus monogyna</i> var. <i>monogyna</i>	Yemişen	
17	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> subsp. <i>hausknechtii</i>	Gervenük	Endemik
18	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	
19	<i>Inula viscosa</i>	Sümenit	
20	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	
21	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Katran Ardıcı	
22	<i>Lonicera etrusca</i> var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon	
23	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	
24	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	
25	<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme	
26	<i>Pinus brutia</i> var. <i>brutia</i>	Kızılçam	
27	<i>Pistacia terebinthus</i>	Menengiç	
28	<i>Populus tremula</i>	Titrek Kavak	
29	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	
30	<i>Quercus coccifera</i>	Kermes Meşesi	
31	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	
32	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri	
33	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	
34	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	
35	<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen	
36	<i>Sarcopoterium spinosum</i>	Abdestbozan	
37	<i>Styrax officinalis</i>	Ayıfındığı	
38	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın	
39	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	

07

kilis

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

07. ODUNSU BİTKİ LİSTESİ TANITIMI

EGZOTİK

4a

Zor şartlara dayanıklı, egzotik ve istilacı bir ağaç...

Acer negundo

Dişbudak Yapraklı Akça ağaç

15-20 m
arası boy yapmaktadır.

Yaprağını döken 15-20 m (-25) kadar boylanabilen, geniş 10-12 m (-14) tepe taçı yapabilen, hızlı büyüyen bir ağaçtır. Gençlikte yeşilimsi olan kabuklar ileri yaşlarda boyuna çatlaklı olur. Tüysü yapraklar 3-5 (7-9) yaprakçıktan oluşur. Yaprakçıklar çok değişken formlu, tam kenarlı düzensiz dişli, loplu olabilir. Sonbaharda açık sarı sararma gösterir. Meyveleri kanatlı nuks tipi olup kanatları arasında dar bir açı vardır. Bol miktarda tohum verip çevreye yayılır. Bu nedenle doğal ortamlarının dışında dünya'da istilacı bir tür olarak kabul edilir. Kuzey ve Orta Amerika'da doğal yayılır. Türkiye'nin doğal biri türü olmamakla birlikte aşırı sıcak ve soğuğa, nemli ve kuru ortamlara, fakir topraklara en dayanıklı bir bitki olması nedeniyle sorunlu alanların bitkilendirilmesinde zorunluluk halinde kullanılabilir ⁽¹⁾.

Güneşli ortamları yeğler, yarı gölgeye de dayanabilir.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Drenajı iyi, nemli ortamları tercih eder ancak killi, kumlu topraklarda da yetişebilir. Kirece toleranslıdır.

Soğuk ortamlara, dona, yaz kuraklığına dayanıklıdır.

Kentlerde hava kirliliğine, su baskını olan ortamlara dayanıklıdır.

Kısmen yüzeysel saçak kök yapsa da yaz kuraklığına dayanıklıdır.

Doğanın değişik tahriplerinden sonra gelen öncü bitkilerdendir. "Aureo variegatum", "Flamingo" ve "Variegatum" gibi kültür formları çok tercih edilir.

1.Var,M.,(2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak.Trabzon (Basılmamıştır).

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Sorunlu alanların bitkilendirmesinde kullanılabilecek egzotik istilacı bir ağaç...

Ailanthus altissima

Kokarağaç

Yaprağını döken, 20-25 m'ye kadar boy ve geniş 10-12 m(-14) tepe taçı yapabilen, hızlı büyüyen bir ağaçtır. Kabukları ileri yaşlarda gri ve boyuna çatlaklı olur ⁽¹⁾. Tüysü yapraklar 13-41 yaprakçıktan oluşur. Yaprakçıklar geç çıkarlar, mızrak şeklinde kenarları düz veya dişli, üst yüzü açık yeşil, alt yüzü soluk yeşil, sonbaharda sarımsı kırmızıya dönerler. Erkek çiçekleri hoş gitmeyen koku yayarlar. Meyveler kanatlı nuks, salkım şeklinde kümeler halinde ve bol miktarda olup çevreye yayılır. Bu nedenle doğal ortamlarının dışında dünyada istilacı bir tür olarak kabul edilir. Orta Asya ve Çin'de doğal yayılır. Türkiye'de doğal bir türü olmamakla birlikte ekstrem ekolojik koşullara uyumu nedeniyle Kilis'te sorunlu alanların bitkilendirilmesinde zorunluluk halinde dikkatli kullanılmalıdır ⁽²⁾.

6b

EGZOTİK

20-25 m
arası boy yapmaktadır.

Güneşli ortamları yeğler, yarı gölgeye de dayanabilir.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Drenajı iyi derin ve verimli toprakları yeğler, ancak killi, kumlu, tuzlu topraklarda da yetişebilir.

Sıcağa, soğuğa ve dona, dayanıklıdır.

Kentlerde hava kirliliğine, taşlık kayalık ortamlara çok dayanıklıdır ⁽¹⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erkek çiçeklerinin hoş olmayan kokusu nedeniyle istenmemekle beraber her türlü ortama uyum sağlaması ile sorunlu alanlarda çok tercih edilir ⁽¹⁾.

1.Anşın,R.,&Özkan,Z.,C(2006).Tohumlu Bitkiler, Odunsu Taksonlar, KTÜ, Orman Fak. Yayınları, Fakülte Yayın No:19.450 s.
2.Var,M.,(2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak.Trabzon (Basılmamıştır).

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Çiçek güzelliği ve hafif dokulu yaprakları ile güzel bir ağaç...

Albizia julibrissin

Gülibrişim

12-15 m
arası boy yapmaktadır.

Yaprağını döken 12-15 m boy, 10-15 m tepe çapı yapabilen yayvan taçlı hafif dokulu hızlı büyüyen ağaçlardır. Tür adı olan Julibrissin , ipek çiçeği anlamına gelen Farsça "gul-i brisham" kelimesinden gelir. ^(1,2). Yapraklar çift katlı tüysü yaprakçıklar küçük Yapraklar gençken yapışkandır. Yaz ayında Haziran-Ağustos ayları arasında açan hafif kokulu çiçekler,pembe bazı kültür formlarında kırmızı renktedir.meyve kurulları 15x2 cm ince basık ve içinde 3-4 büyüklüğünde yuvarlağımsı biçimde ama basık tohumları vardır. Batı Asya - Türkiye, Azerbaycan, İran; Doğu Asya - Çin, Japonya, Hindistan, Pakistan, Nepal, Bhutan, Myanmar da doğal yayılış gösterir. Himalayalar'da 2.100 metreye kadar açık güneşli vadiler, ormanlar ve nehir kenarlarında yer alır^(1,2,3).

Güneşli ortamları sever.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Verimli derin ve drenajı iyi topraklarda yeğler, fakir , kuru ve kumlu topraklara da uyum sağlar, kireçli topraklarda daha sık görülür.Kökleri ile havadaki azotu bağlayarak toprağın iyileşmesine neden olur.

Kuru alanlarda -20, deniz etkisindeki nemli bölgelerde -10 °C kadar dayanabilir.

Yüksek pH'a, tuzlu topraklara, şiddetli rüzgarlara ve kuraklığa dayanıklıdır. Bazen erken yaşta, bir mantar hastalığı olan Fusarium solgunluğundan ölür.

Serin ve ılıman iklimi sevmekle birlikte kuraklığa dayanıklıdır.

Yaprak ve özellikle hafif kokulu çok dekoratif çiçeklere sahiptir. Çiçek yaprak kısımları çay,yiyecek ve eczacılıkta kullanılır.

1. Anşın,R.,&Özkan,Z.,C(2006).Tohumlu Bitkiler, Odunsu Taksonlar, KTÜ, Orman Fak. Yayınları, Fakülte Yayın No:19.450 s.
2. Var,M.,(2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak.Trabzon (Basılmamıştır).
3. <https://tropical.theferns.info/viewtropical.php?id=Albizia+julibrissin>

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Ekstrem koşullara dayanıklı, birçok iyileştirici etkiye sahip dikenli çalı...

Alhagi maurorum

Aguldikenî

Yaprağını döken, 1 m'ye kadar boylanabilen, dikenli çalılardır. Dallar; ince tüylü ve dikenlidir. Yaprakları; basit, 10-20 x 3-4 mm boyutunda dikdörtgen formdadır. Çiçeklenme; haziran-ağustos aylarında gerçekleşir. Çiçek sapları; 1-3 mm, her birinde 1-2 küçük brahtecik bulunur. Taç yapraklar pembe renklidir. Meyvesi (bakla); 8-30 x 2-3 mm, kahverengi ve 1-9 tohumludur ⁽¹⁾. Genel yayılışı; Güneydoğu'dur. Avrupa Rusya'sından Sincan ve Kuzey Orta Hindistan'a kadar yayılış gösterir ⁽²⁾. Türkiye'de yayılışı; Asıl Ege, Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Erzurum-Kars, Batı Karadeniz, Adana, Konya, Orta Fırat, Dicle alt bölgeleridir ⁽³⁾. Yol kenarlarında, kum tepelerinde, çöplüklerde, tuzlu ve kuru yerlerde 2330 m'ye kadar yetişebilir ^(1,4).

DOĞAL

1 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanlara ihtiyaç duyar. Gölgede büyüyemez ⁽⁴⁾.

Nemli ortamları tercih etmez.

İyi drenajlı, hafif veya orta derecede toprağı tercih eder ^(4,5).

Sıcak iklimleri sever, soğuklara da dayanabilir.

Yüksek sıcaklıklara, dona, tuzluluğa ve kum fırtınalarına dayanıklıdır ⁽⁵⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır ⁽⁵⁾.

Biyolojik onarım uygulamalarında kullanılabilir. Bitkinin tamamı farklı koşullarda tedavi için kullanılabilir ⁽⁴⁾.

CC 1.Davis, P.H. (ed.), 1970. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 3. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:473473-1>
3. <https://www.floradatolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Alhagi-maurorum>
4. <https://pflaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Alhagi+maurorum>
5. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.1079/cabicompendium.4215>
F1: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>
F2: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>
F3: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>
F4: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>

Çiçek güzelliği olan sıcak ve ılıman ortamlar için egzotik bir çalı...

Amorpha fruticosa

Çivitağacı

2,5-3 m
arası boy yapmaktadır.

Yaprağını döken 2,5-3 m'ye kadar boylanabilen ve 3 m'ye kadar tepe çapı yapan dağınık habitüslü bir çalıdır. Gövde kabuğu açık gri ile kahverengimsi renktedir. Yapraklar 15-30 cm pinnat, yaprakçıklar eliptik ovalimsi uçları küttür. Çiçekler terminal salkımlar şeklinde menekşe-mavi, 15-20 cm uzunluğunda ve haziran-temmuz ayında açarlar ^(1,2). Bakla meyveler koyu kahverengi, genellikle 2 tohum içerir ⁽²⁾. Kuzey Amerika'da dağlık alanlarda, bataklık arazilerde ve Louisiana, Alabama'dan Florida'ya kadar nehir kıyılarında yayılış gösterir ⁽³⁾. Türkiye'de peyzajda kullanılmak üzere fidanlıklarda üretilerek, Marmara, Akdeniz ve Karadeniz Bölgesindeki yeşil alanlarda kullanılmaktadır ⁽¹⁾.

Tam güneşli ortamları yeğler.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Kuru, besin açısından fakir topraklarda yetişebilir, kumlu iyi drenajlı derin ve verimli toprakları yeğler, ancak killi, kumlu, tuzlu topraklarda da yetişebilir.

Sıcak ve korunaklı ılıman iklimlere dayanıklıdır.

Kentlerde hava kirliliğine, orta derece tuza dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Formu çok güzel olmamakla birlikte çiçek güzelliği ve dayanıklılığı ile tercih edilir.

1: Var, M., (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak. Trabzon (Basılmamıştır).
2: treesandshrubsonline.org/articles/amorpha/amorpha-fruticosa/.
3: https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Amorpha-fruticosa

F1: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Amorpha-fruticosa
F2: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Amorpha-fruticosa
F3: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Amorpha-fruticosa
F4: John Anderson treesandshrubsonline.org/articles/amorpha/amorpha-fruticosa/.

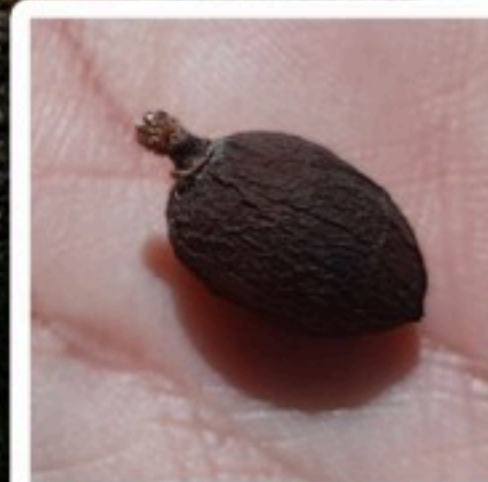
Dikensiz, küçük beyazımsı çiçekli, çok dallı bir çalı...

Amygdalus arabica

Arap Bademi

Çok dallı, 2,5 m'ye kadar boylanabilen dikensiz çalıdır. Genç sürgünleri tüysüz, yazın genellikle yapraksızdır. Yaprak çizgisel-mızrak şeklinde, 2-4 x 0,3-0,5 (-0,7) cm çapında, yaprak kenarı testere dişli, yaprak sapı 7 mm'dir. Çiçekleri beyazımsı pembe, 15-17 mm çapında, sapsız veya yarı saplıdır. Mart-nisan aylarında çiçek açar. Meyveleri küre veya oval şeklinde, hafifçe basık, ilk dönemlerde tüylü ilerleyen dönemde az veya çok tüylü hale gelir. Doğal ortamlarında, bozkırda veya meşe ormanlarında, kuru taşlı yamaçlarda, 600-1200 m yüksekliklerde yetişir. Lübnan, Suriye, Kuzey Irak, Batı İran ve Türkiye'de genel yayılım gösterir. Ülkemizde ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde doğal yayılım gösterir. Türkiye'de Güney Doğu Anadolu Bölgesinde, Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Adıyaman, Mardin, Hakkari ve Kilis'de doğal yayılım gösterir ⁽¹⁾.

8a

DOĞAL

2,5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanlarda yetişir.

Nemli veya yarı nemli ortamları sever.

Kuru, taşlı topraklarda yetişir.

Ilıman veya yarı tropikal iklimlerde yetişir.

Zorlu ekolojik koşullara iyi uyum sağlar.

Kurak ve yarı kurak ortama dayanır.

Gıda ve ilaç endüstrilerinde kullanılmaktadır ⁽²⁾. Erozyon kontrolü ve rüzgar önlemede kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. Hosseinzadeh, J. (2010). Morphological diversity of Amygdalus arabica Oliv. in natural forests of Ilam Province, Iran. Journal of Biodiversity and Ecological Sciences, 1(3), 1-XX.

F1: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F2: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F3: Serdar Ölez. <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-arabica>
F4: Serdar Ölez. <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-arabica>

Sıcak ve kurak bölgelerin dikenli pembe çiçekli çalısı...

Amygdalus lycioides var. lycioides

Behiv

Yaprak döken, dikenli ve genellikle çalı formunda bitkilerdir^(1,2). Yapraklar basit, tüylü ya da çıplak, kenarları tam ya da dişlidir. Genellikle elips, mızraksı-şeritsi şekillerdedir. Yaprak sapları tüylüdür ve yapraklar tomurcuklarda bükülmüş, yaprak ucu kör-küt, dar oldukça eliptik kısa kıl şeklinde yapraklara sahiptir⁽²⁾. Yapraklanmadan erken ilkbaharda çiçek açan bitkinin çiçekleri 1 cm çapında, pembe renkli oldukça gösterişlidir ve bitki üzerinde yoğun olarak yer alır^(1,2). Meyveleri yumurtamsı şekilde etli sulu 10-20 mm büyüklüğündedir⁽²⁾. Taşlı, kurak ve kayalık alanlarda⁽¹⁾ yayılış gösteren tür 600-1100 m yükseltilerde doğal olarak bulunur. Anavatanı İran olan taksonun varyetesi ülkemizde Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa alt bölgelerinde yayılış gösterir⁽³⁾.

Doğrudan ve tam güneş alan alanları tercih eder.

Kurak ya da yarı kurak iklim koşullarını tercih eder.

Kumlu, iyi drene edilmiş topraklarda iyi gelişim gösterir.

Ekstrem sıcaklık (40 °C) ve soğuklara (-40 °C) karşı toleranslıdır⁽⁴⁾.

Soğuk sıcak toleransı yüksek olup kurak ve taşlık alanlarda iyi gelişim gösterir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erken ilkbahar çiçekleri ile görsel bir şölen oluşturabilen bitki dikenli yapısı ile geçirimsiz çalı çiti olarak da kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh, United Kingdom: Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar. Ankara, Turkey: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. TÜBİTES Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubites/index.php>)
4. Karatas, S., Çetin, A., Atamov, V., & Aslan, M. (2011). Morphologic, ecologic and taxonomic studies on Amygdalus L. species in Sanliurfa, Turkey. Acta Horticulturae, 912, 507-514. <https://doi.org/10.17660/ActaHortic.2011.912.77>

F1: <https://www.biodiversity4all.org/photos/46150736>
F2: <https://resna.iut.ac.ir/wildlife/mouteh/amygdalus-lycioides-rosaceae>
F3: <https://resna.iut.ac.ir/wildlife/mouteh/amygdalus-lycioides-rosaceae>
F4: <https://resna.iut.ac.ir/wildlife/mouteh/amygdalus-lycioides-rosaceae>

Gösterişli çiçeklere sahip, kuraklığa ve soğuğa dayanıklı kanaatkâr bir tür...

Amygdalus orientalis

Payam

Yaprak döken, 50-300 cm'ye kadar boylanabilen, sık dallanmış çalı formunda bitkilerdir. Genç sürgünler yoğun beyaz tüylü olup daha sonra tüysüzleşir. Yaprakları ters yumurtamsı, ters mızraksı veya elips şeklinde, 3-4 x 1,5-2 cm boyutlarında ve beyaz tüylüdür ⁽¹⁾. Nisan-mayıs aylarında yapraklanmadan önce açan çiçekleri soluk pembe renkli, 12-15 mm çapında, kısa saplıdır. Meyveleri oval, hafifçe basık, 20 x 12 mm boyutlarında, beyaz tüylü, daha sonra tüysüz yapıdadır. Dünyada Suriye Çölü, Lübnan, Kuzey Irak, Batı İran'da yayılış gösteren tür İran-Turan flora bölgesinin elemanıdır. Doğal ortamlarında kayalık kalkerli yamaçlarda ve 600-1500 m yükseltilerde yayılış gösterir ⁽¹⁾.

7a

DOĞAL

50-300 cm arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanlara ihtiyaç duyar ⁽³⁾.

Düşük neme toleranslıdır ⁽²⁾.

Kireç miktarı yüksek, kayalık ve kurak topraklarda yetişebilir ⁽²⁾.

Gelişmesi için sıcak yazlara ihtiyaç duyar ⁽³⁾.

Soğuğa ve tuzluluğa karşı dayanıklıdır ⁽²⁾.

Kuraklığa dayanabilir ⁽²⁾.

Yamaç ve şev stabilizasyonu, erozyon kontrol çalışmalarında ve karayolu çalışmalarında kullanılabilir ⁽²⁾.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Mutlu, B. (2020). Prunus argentea (Lam) Redh.'nin peyzaj tasarımında kullanım olanakları. Peyzaj Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi, 2(1), 43-50.
3. <https://temperate.thefems.info/plant/Prunus+argentea>

F1: Mustafa GÖKMEN
<https://www.florantolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Amygdalus-orientalis>
F2: Mustafa GÖKMEN
<https://www.florantolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Amygdalus-orientalis>
F3: Mustafa GÖKMEN
<https://www.florantolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Amygdalus-orientalis>
F4: Mustafa GÖKMEN
<https://www.florantolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Amygdalus-orientalis>

Sarı gösterişli çiçeklere sahip küme çalı grubu oluşturabilen bir türdür

Anagyris foetida

Zivircik

2-4 m
arası boy yapmaktadır.

Küme oluşturan 2-4 m boyunda yaprak döken bir çalı türüdür ^(1,2). Özellikle yaprakları ezildiğinde çok güçlü hoş olmayan kokusuyla bilinir. Bol olduğu yerlerde bozulmuş arazinin bir göstergesi olarak kabul edilir ⁽²⁾. Bileşik yapraklar eliptik ve tüylü yaprakçıklara sahiptir. Çiçekler erken ilkbaharda açar ve sürgünlerinde 2-12 adet çiçek taşıyan kısa salkımlar halindedir. Korolla 20-25 mm, piring sarısı, standart siyah beneklidir. Bakla meyve 7-20 x 1-2 cm, güçlü bir şekilde basıktır ⁽¹⁾. Çiçekleri arılar tarafından sıklıkla ziyaret edilir. 1.000 metreye kadar olan yüksekliklerde, kayalık yamaçlarda ve yaprak döken ormanlık alanlarda bulunur. Akdeniz elementi olup batıda Güney Portekiz ve Kuzey Fas'a, uygun habitatta doğuda Kuzey Irak'taki Zagros Dağları'na ve Kuzeydoğu İran'a ve güneyde Arap Yarımadası'nın güney ucundaki Yemen'e kadar uzanır ⁽³⁾. Türkiye'de ise Doğu Ege adalarında, batı, güney ve güneydoğu Anadolu'da doğal yayılış göstermektedir ^(1,3,4).

Optimum büyüme için parlak, doğrudan güneş ışığına ihtiyaç duyar.

Hava dolaşımının iyi olduğu ılıman sıcaklıklarda iyi gelişir ve kuru bir ortamı tercih eder.

Drenajı iyi kireçli tınlı topraklarda iyi gelişir ⁽⁵⁾.

Yaklaşık 30 ila 40°C'ye kadar olan sıcaklıklara ve -20°C'ye kadar soğuklara karşı dayanıklıdır.

Bozulmuş çevre koşullarında veya bitki besin elementi bakımında fakir topraklara sahip habitatlarda bakım gerektirmeden yaşayabilir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Tıbbi amaçlı kullanılır ^(3,5,6). Peyzajda küme çalı grubu olarak değerlendirilir.

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol I-IX., Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Lewis, G.P. et al. 2005. Legumes of the World, Royal Botanic Gardens, Kew.
3. Aliboudhar, H., Tigrine-Kordjani, N. & Lakache, Z. 2022. Identification and evaluation of free radical scavenging activity of quinolizidine alkaloids isolated from various parts of Anagyris foetida Plant. Pharm Chem J 56, 966-973.
4. Plants of the World Online 2020. Plants of the World Online
5. Ory J-C. 2017. Annales de la Société des Sciences Naturelles et d'Archéologie de Toulon et de du Var Tome 69 Fascicule 1 – 1er semestre Année 2017, pub. La Société des Sciences Naturelles et d'Archéologie de Toulon et du Var (SSNATV), ISSN: 0373-7039, page 17, section: "Botanique", (erişim: 20.08.2024)
6. U.S. Department of Agriculture, Agricultural Research Service. 1992-2016. Dr. Duke's Phytochemical and Ethnobotanical Databases. Home Page, <http://phytochem.nal.usda.gov/http://dx.doi.org/10.15482/USDA.ADC/1239279>.
F1: Mustafa GÖKMEN <https://www.flor anatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>
F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.flor anatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>
F3: Serdar ÖLİZ <https://www.flor anatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>
F4: Serdar ÖLİZ <https://www.flor anatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Anagyris-foetida>

Sıcak ve kuru iklimlere dayanıklı, parlak yeşil yaprakları ve kırmızı meyveleriyle bilinen bir bitki...

Arbutus andrachne

Sandal Ağacı

Herdemyeşil, boylu çalı ya da 5-6 m'ye kadar boylanabilen küçük bir ağaçtır. Yaşlı Kırmızı gövde kabuğu levhalar halinde dökülür, yerine gelen gövde yeşil-gri sonrasında ise kızıldır. Yapraklar 5-10 cm boyunda, geniş yumurta biçiminde, parlak koyu yeşil, alt yüzü mavimsi yeşildir. Kenarları tam, nadiren düzensiz dişlidir. Çiçekleri beyaz renkte, dik duran bileşik salkım şeklinde kurullar oluşturur. Çiçeklenme mart - mayıs aylarındadır. Meyveleri yuvarlak, 1-1,5 cm çapında, yüzeyi düzdür. Meyve rengi olgunlaştıkça turuncudan kırmızıya döner. Genel coğrafi yayılımı Doğu Akdeniz çevresidir. Türkiye'nin sahil bölgelerinde, özellikle Güney Anadolu'da makiler içerisinde, kızılçam ormanlarında, kurak kayalık yerlerde 0-800 m yükseltiler arasında görülür ⁽¹⁾.

7a

DOĞAL

5-6 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder ⁽²⁾.

Kuru ya da nemli alanları tercih eder ⁽²⁾.

Asidik, nötr ya da bazık, kumlu ya da tınlı iyi drene edilmiş toprakları tercih eder ⁽²⁾.

Sıcak iklimi sever.

Rüzgarlara ve hava kirliliğine dayanıklıdır, erozyon önlemek amaçlı kullanılabilir ⁽³⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Meyveleri doğrudan ya da işlem görerek tüketilebilir. Bitkinin estetik görüntüsü nedeniyle süs bitkisi olarak kullanılır, bunun dışında çit bitkisi için uygundur ⁽²⁾.

1. Akkemik, Ü. (Ed). 2018. Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalıları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara. 684 s.

2. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Arbutus+andrachne>

3. <https://temperate.theferns.info/viewtropical.php?id=Arbutus+andrachne>

F1: İbrahim TURNA

F2: Mustafa VAR

F3: Aydın TÜFEKÇİOĞLU

F4: İbrahim TURNA

Kuraklığa dayanıklı, yenilebilir çok estetik meyveleri olan bir çalı...

Arbutus unedo

Kocayemiş

4-10 m
arası boy yapmaktadır.

Herdemyeşil, 4 m'ye kadar bazen 10 m'ye kadar boylanabilen çalıdır. Yaprakları eliptik, kenarları belirgin şekilde dişlidir. Yaprakların üstü koyu yeşil, alt kısmı açık yeşil ve tüysüzdür. Çiçek, ekim-aralık aylarında (bazen şubata kadar) açmakta, beyaz ve açık pembe renkli, belirgin ve böcekçildir. Çiçek salkımları çok çiçekli, 3-6 cm uzunluğunda, tüysüzdür. Meyve, küremsi, turuncu-kırmızı ve olgunlaşınca kırmızı, pürüzlü, etli, 1,5-2 cm çapında, çok tohumlu, yenilebilirdir. Meyveleri, ekimden aralık ayına kadar olgunlaşır, çiçek ve meyve aynı dönemde bulunmakta ve dekoratiftir. Tohumları, elips şeklinde, yassı, köşeli, kahverengidir. Kalkersiz topraklarda, deniz seviyesinden 400 m'ye kadar dikey yayılış göstermektedir. Akdeniz Bölgesi, Batı Avrupa, Portekiz'den İrlanda'ya kadar görülmektedir. Türkiye'de Antalya, Muğla, Mersin, İzmir, Samsun, Sinop, Bartın, Balıkesir, İstanbul, Kilis ve Çanakkale'de yayılış göstermektedir ^(1,2).

Güneşli alanda yetişir.

Nemli ortamları tercih eder.

Kalkersiz topraklarda yetişir.

Ilıman iklimlerde yetişir.

Farklı ekolojik koşullara kolay uyum sağlar. Kuraklığa ve yetersiz besin içeren topraklara dayanıklıdır. Hem sıcak hem de soğuk iklimlere uyum sağlar.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Peyzajda süs bitkisi olarak ya da erozyon kontrolünde kullanılır. Meyveleri yenilebilir ya da reçel, marmelat, likör vb. yapımında kullanılır. Ayrıca antioksidan ve antioksidan özellikleri sebebiyle tıpta değerlendirilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6). Edinburgh University Press.
2. Idžojtić, M. (2018). Dendrology: Cones, flowers, fruits, and seeds. Academic Press.

F1: İbrahim TURNA
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Meyvesi kadar çiçek ve sonbahar güzelliği de olan bir ağaç...

Armeniaca vulgaris

Prunus armeniaca / Kayısı

Kışın yaprağını döken, yuvarlak/yayvan taç yapısına sahip, orta büyüklükte, genellikle 5-6 m'ye kadar boylanabilen, 8-10 m kadar tepe taçı yapabilen bir ağaçtır. Yaprakları yuvarlak, oval, kenarları ince dişli, yaprak üst yüzeyi açık yeşil, alt yüzeyi mat yeşildir. Önce çiçek tomurcukları patlar, daha sonra yapraklanma görülür. Çiçekler gösterişli olup tomurcuk halinde iken açık pembe, açıldığında beyaz renklidir. Yenilebilir meyveler temmuz aylarında olgunlaşır. Meyve kabuğu sarı zemin üzerine kırmızı veya portakal renklidir. Meyveler sulu, oval ve yassıdır. Çekirdek içerisinde yer alan tohum birçok ticari çeşitte tatlı, doğal bireylerde acıdır. Anavatanı Çin ve Sibirya olup Vavilov Türkistan bölgesinde kayısı ormanlarından bahsetmektedir. Günümüzde yaygın olarak Çin-Ortadoğu hattında yetiştirilmektedir ⁽¹⁾.

5a

KÜLTÜR

5-6 m
arası boy yapmaktadır.

Vejetasyon döneminde güneşli, az yağışlı günlerden hoşlanır.

Yüksek nemden hoşlanmaz. Kurak ilkbahar ve güneşli yazları sever. Sıklıkla zambak hastalığına yakalanır.

Drenajı iyi, killi olmayan topraklar ister.

Orta meridyende uzun kış günleri olan kara ikliminden

Nemli bölgeleri sevmez.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Çiçek, sonbahar renklenmesi ve yenilebilir meyveleri nedeniyle çok tercih edilir. Kozmetikte kullanılır.

1. Özçağırın, R., Ünal, A., 2003. Sert çekirdekli meyveler. Ege Üniversitesi Ziraat Fak. Yay. No: 553 İzmir.

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Ilıman iklimlerde yetişen, siyah meyveli, sürünücü ve tırmanıcı bir bitki...

Asparagus acutifolius

Tilkişen

Herdemyeşil, odunsu, sürünücü ve tırmanıcıdır. Gövdesi, kıvrımlı, çıkıntılı, boyuna damarlar bulunmaktadır. Gövde rengi başlangıçta yeşilimsi, ilerleyen zamanda morumsu kahverengidir. Yaprak şeklindeki gövde 5-10 (-12)'lu demet halindedir. Erkek çiçek, 3-4 (-5) mm, sarımsı veya yeşilimsi renklidir. Ağustos-eylül ayında çiçek açar. Meyve siyah renkli, 4,5- 7 (-10) mm ve 1-2 tohumludur. Çam ormanları, makilik, kıyılar ve yol kenarlarında, 1525 m'ye kadar olan yükseltilerde Türkiye'nin Kuzeybatı'sı, Batı ve Güney Anadolu bölgelerinde, Adalar, Edirne, Çanakkale, İstanbul, Antalya, Mersin, Kilis ve Hatay yörelerinde doğal yayılış göstermektedir⁽¹⁾.

Güneşli alanlarda yetişir.

Kuru ortamları tercih eder.

Kuru ve kireçli topraklarda yetişir.

Ilıman iklimlerde yetişir.

Farklı ekolojik koşullara oldukça iyi uyum sağlar.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Tıpta ağrı kesici olarak kullanılmaktadır.

Mavi-mor renkli kokulu çiçekleri ile Uzak Doğu'nun güzel bir çalısı...

Buddleja davidii

Kelebek Çalısı

3-4 m
arası boy yapmaktadır.

Yaprağını döken, genellikle 3-4 (-5) m'ye kadar boylanabilen, dağınık tepeli, hızlı büyüyen egzotik bir çalıdır. Sürgünler grimtrak yeşil renkli, tüylü, genellikle dört köşe, bazen yuvarlaktır. Yapraklar 15-20 (-25) m uzunluğunda, mızrağımsı, kenarları sık dişli ve ucu sivridir ^(1,2). Yaz boyu (haziran sonu ekim başı) açan çiçekler, dik duran bileşik salkım tipinde, 25-35 (-40) cm uzunluğunda, genellikle konik formda, açık mor, mor, leylak-mor, bazı kùltivarları beyaz, çok estetik ve güzel kokuludur. Yeşil alanlarda en çok kelebek çeken bitkilerin başında gelir ⁽²⁾. Bu nedenle de "Kelebek Çalısı" adını almıştır. Meyveleri oval şekilli kapsüldür. Yüzeye yakın bir köklenme yapar. Asya'da (Çin ve Japonya'da) yayılış gösterir. Türkiye'de tüm kıyı bölgelerinde sıcak, korunaklı ortamlarda kullanılabilir ^(1,2).

Tam güneşli ortamları yeğler.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

İyi drenajlı, besin bakımından zengin, pH'ı 5,5-7,0 olan toprakları yeğler. 8,5'e kadar alkali bir pH'a dayanabilirler.

Sıcak ve korunaklı ılıman iklimlere dayanıklıdır.

Kentlerde hava kirliliğine son derece dayanıklıdır. Yeşil alanlardaki zararlılardan ve hastalıklardan az etkilenir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Kokulu çiçekleri ve dayanıklılığı ile tercih edilir.

1.Kayacık, H. (1982). Orman ve park ağaçlarının özel sistematigi (III.Cilt, Angiospermae, 4.Baskı). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları (Yayın No: 3013/321).
2.Var, M. (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları (197 s.). KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon (Basılmamıştır).

Yoğun dikenleri ve yazın açan canlı sarı çiçekleri ile dikkat çeken, dayanıklı bir bitki...

Calicotome villosa

Keçiboğan

3 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, 3 m'ye kadar boylanabilen, dik bir çalıdır. Dallar sarmal, genç sürgünler yoğun tüylerle kaplıdır ⁽¹⁾. Dikenler ince narin yapılıdır ⁽²⁾. Yapraklar üç yaprakçığa sahiptir. Yaprakçıklar ise 5-15 mm, ters yumurtamsı, alt yüzü yoğun tüylü, üst yüzü tüysüzdür ⁽¹⁾. Sarı renkli çiçek kurulu çoğunlukla şemsiyemsi kümeler halinde, 3-5, nadiren 12'ye kadar çiçeklidir. Çiçeklenme mart-haziran aylarıdır. Meyve bakla tipi, 30-50 x 8-10 mm'dir ^(1,3). Güney Avrupa, Kuzey Afrika, Korsika ve Doğu Akdeniz ülkeleri ile Anadolu'da yayılış gösterir ⁽²⁾. Ülkemizde makilik alanlarda, taşlık yamaçlarda, sahilden 900 m yükseltilere kadar yayılış gösterir ⁽¹⁾.

İyi güneş alan yerleri tercih eder ⁽⁴⁾.

Kuru alanları tercih eder ⁽⁵⁾.

Asidik, nötr ya da bazik, kumlu ya da tınlı iyi drene edilmiş toprakları tercih eder ⁽⁴⁾.

-5 ila -10°C'ye kadar düşen kısa ömürlü sıcaklıklara dayanabilir USDA Soğuğa Dayanıklılık: 7-10 ⁽⁵⁾.

Rüzgarlara ve hava kirliliğine karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Dikenli bir bitki olarak alçak boylu çit oluşturmada tercih edilebilir. Çiçeklerinin estetik görüntüsü sebebiyle süs bitkisi olarak tercih edilir.

1.Davis, P.H. (ed.), 1970. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol.3. Edinburgh: Edinburgh University Press. pp.33-34.
2.Akkemik, Ü. (Ed). 2018. Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalılar. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara. 684 s.
3.<https://www.floradatolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Calicotome-villosa>
4.<https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Calicotome+villiosa>
5.<https://temperate.thefems.info/viewtropical.php?id=Calicotome+villiosa>
F1: Jacques Turner-Moss, iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/235135782>
F2: Murat Kurtel, iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/236078175>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/233492585>
F4: Luis González Gallego, iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/234113341>

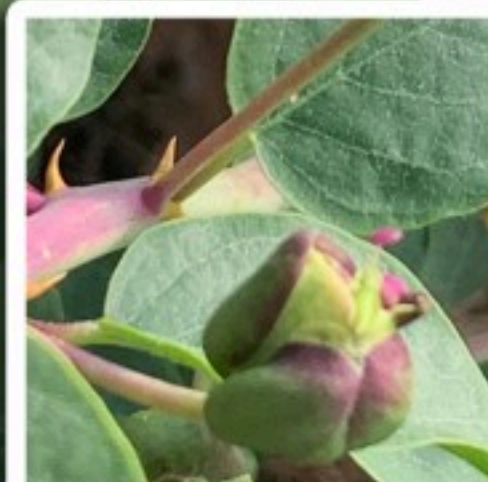
Gastronomi için değerli olan estetik bir yer örtücü...

Capparis spinosa

Kebere

Yatay formda yayılan, hızlı büyüyen, 50-100 cm (-300 cm) arası boy yapabilen, dikenli, herdem yeşil bir çalıdır. Yapraklar yuvarlak veya çok geniş oval biçimli ve yaprak diplerinde kısa dikenler bulunur ⁽¹⁾. Çiçekler zayıf zigomorfik formdadır. Mayıs-eylül (ekim) ayları arası açan gösterişli çiçekleri beyaz renkli ve hoş kokuludur. Meyve 3-6 cm boylarında yeşil renkli, eliptik, üzüksü, çok tohumlu kapsüldür ⁽¹⁾. Derin ve geniş bir kök sistemine sahiptir. Doğal yayılış alanlarında 3000 m'ye kadar yükseltilerde yetişebilir ^(1,2). Kebere, diğer adıyla kapari, antik dönemlerden beri tanınan, gıda ve tıbbi amaçlarla kullanılan değerli bir bitkidir ⁽³⁾.

8a

DOĞAL

50-100 cm arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli yerleri tercih eder.

Kuru veya orta nemli alanları tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asitliden çok alkali topraklara kadar birçok alanda, kayalık ve kumlu topraklarda gelişebilir ⁽⁴⁾.

Ortam sıcaklığı -5 ile -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Fakir ortamlara dayanıklıdır. Yıllık gündüz sıcaklıklarının 13 - 27 °C aralığında olduğu bölgelerde en iyi şekilde büyür ⁽²⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erozyon kontrolü için uygun bir yüzey kapatıcıdır. Yapraklar, meyveler, genç sürgünler yenilebilir özelliktedir. Tıbbi aromatik kullanımları bulunur.

1. Davis, P. H. (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1, pp. 496-497). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. <https://www.flor anatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Capparis-spinosa>
3. Yılmaz Kolancı, B. (2020). Antik Dönemde Kapari Bitkisi (Capparis spp.). In : Anadolu Prehistoryasına Adanmış Bir Yaşam: Jak Yakar'a Armağan . Banış Gür - Semra Dalkılıç (edt). Bilgin Kültür Sanat Yayınları, s:263-272, Ankara.
4. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Capparis+spinosa>

- F1: Francisco Flores <https://www.inaturalist.org/observations/241424985>
F2: Mustafa VAR
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/47487586>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/47487586>

Çiçek güzelliği ve kış boyu bitkiyi süsleyen meyve kurulları ile orta boy bir ağaç...

Catalpa bignonioides

Katalpa

10-15 m
arası boy yapmaktadır.

Yaygın dallı 10-15 m (-20) boy ve 6-10 m yuvarlak taç yapan hızlı büyüyen orta boy bir ağaçtır. Kabuk açık gri-kahverengi, ince uzunlamasına çatlaklıdır. Yapraklar açık yeşil renkte, uzun saplı, 10-20 cm büyüklükte yürek şeklinde ve tam kenarlıdır. Bazılarında küçük bir çift lobu olabilir. Sonbaharda etkili bir sararma yapmaz^(1,2). Çiçekler beyaz renkli, çan şeklinde, dik duran bileşik salkım tipinde olup 15-20 cm. büyüklüğündedir. Haziran-temmuz arası açar. Meyve kurulları 30-40 cm uzunluğunda 6 ila 8 mm kalınlığa ince pipet gibi sarkık önce yeşil olgunlaşınca kahverengi olup, kış boyu bitki üzerinde kalırlar. Amerika'da Alabama, Florida, Georgia, Louisiana, Mississippi, Texas, Vermont'ta yayılış gösterir. Türkiye'de -20°C'nin altına düşmeyen bölgelerde kullanılabilir^(1,2).

Güneşli ortamları tercih eder, kısmen gölge ortamlara da uyum sağlayabilir.

Nemli ve yarı nemli ortamlarda yetişebilir.

Genel olarak kanaatkardır, verimli toprakları yeğlemekle birlikte kireçli topraklara, hafifi nemli, ağır killi topraklara da toleranslıdır.

Sıcak ve ılıman iklimleri yeğler, Dona dayanıklıdır ancak şiddetli donlardan zarar görebilir.

Endüstriyel alanlardaki ve kentsel iklime dayanıklıdır. Rüzgardan korunaklı mekanları yeğler.

Kuraklığa orta derecede dayanıklıdır.

Yuvarlak formunun dışında "Aurea", "Globosum" ve "Nana" gibi kültürvarları form ve çiçek güzelliği için kullanılabilir. Erozyon kontrol amacıyla da kullanılmaktadır.

1.Var, M., (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak.Trabzon (Basılmamıştır).
2.Arşın, R., Terzioğlu, S., 1998. Doğu Karadeniz Bölgesinin Özellikle Trabzon Yöresinin Egzotik Ağaç ve Çalıları, KTÜ. Orman Fakültesi, Fakülte Yayın No:29
3.<https://powo.science.kew.org/taxonomy/urn:lsid:ipni.org:names:30194969-2>

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

İlkbaharda açan, son derece dekoratif çiçekleri ile tercih edilen bir ağaç...

6a
DOĞAL

Cerasus microcarpa

Yaban Kirazı

Yaprağını döken, çok gövdeli, çoğunlukla dik (1,5-3 m), nadiren yayılıcı veya sürünücü bir çalıdır. Gövde dikensiz veya bazen yarı dikenli; sürgünler tüysüz. Yapraklar dairesel veya eliptik ila oval-mızrak şeklinde, kısa sürgünlerde 2 cm, uzun sürgünlerde 5 cm'e kadar. Çiçekler 1-2; çiçek sapları 15(-20) mm'ye kadar, hipantiyum silindirik, 5-6 mm'ye kadar; taç yapraklar beyaz ila pembemsi, 4-5 mm. Çekirdekli sulu meyve (drupa) oval veya bazen küresel, siyah, kırmızı, turuncu veya sarı renkli; tohum hafif omurgalı ve pürüzsüzdür. Çoğunlukla düşük yükseltilerden 1300 m yükseltilere kadar olan açık düzlüklerde ve kireçli yamaçlarda görülür. Orta Asya, ve Orta Doğu'daki ülkelerde yayılışı olup Türkiye'de Güney ve Doğu Anadolu illerinde (Erzincan, Maraş, Gaziantep, Mardin) yayılış göstermektedir ^(1,2).

1,5-3 m
arası boy yapmaktadır.

Mümkün olan en güneşli konumu gerektirir ⁽⁴⁾.

Nem isteği yüksek değildir, kuru bölgelerinde en iyi şekilde büyür ⁽⁴⁾.

Siğ köklü olan bu tür iyi drene edilmiş, nem tutan tınlı topraklarda, kuru kireçli topraklarda ve taşlık-kayalık dağ yamaçlarında yetişir ^(3,4).

Şiddetli kış ve kuru-sıcak yaz koşullarına iyi uyum sağlamıştır ⁽⁵⁾.

Çevre şartlarına ve gündüz-gece sıcaklık farklarına karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa oldukça dayanıklıdır.

Rekreasyon alanlarında iç bahçe elemanı olarak değerlendirilir.

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol I-IX, Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Plants of the World Online 2020.
3. Atlı, H.S., İlkioğlu, E., Sarpkaya K., BAŞ, M., Bozkurt, H., 2019. Türkiye'de yetişen Yabani kirazın (Cerasus microcarpa Boiss.) tanımlanması ve dağılımının belirlenmesi. Uluslararası Tarım ve Kısall Kalkınma Kongresi (ISPEC), 10-12 Haziran 2019, Sirt.
4. Bean, W. 1981. Trees and Shrubs Hardy in Great Britain. Vol 1 - 4 and Supplement. Murray.
5. Nas, M.N., Bolek, Y., Bardak, A. 2011. Genetic diversity and phylogenetic relationships of Prunus microcarpa C.A. Mey. subsp. tortosa analyzed by simple sequence repeats (SSRs) Sci Hort. 127: 220-227.

- F1: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
- F2: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
- F3: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
- F4: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>

Ilıman ve sıcak bölgelerde çiçek güzelliği ile dikkati çeken dayanıklı bir çalı...

Cistus creticus

Pembe Çiçekli Laden

60-120 cm
arası boy yapmaktadır.

Herdemyeşil, çok dallı, kompakt, 60-120 (-150) cm boyunda bir çalıdır ^(1,2). Yapraklar karşılıklı dizilmiş, kenarları düz, oval şekilli ve yaklaşık 5 cm uzunluğundadır. Yaprak üzeri yıldızimsı tüylerle kaplıdır ^(2,3,4). Mart-temmuz ayları arasında açan pembe renkli çiçekleri, terminal durumlu, yalancı şemsiye benzeri salkım şeklinde 40-50 (-70) mm çapındadır ^(1,3). Bitki üzerinde seyrek olarak bulunurlar ⁽⁵⁾. Doğal ortamlarında kayaların üzerindeki çalılık yerlerde, kuru tepelerde, deniz seviyesinden 1000 m'ye kadar olan maki alanlarında yetişirler ⁽⁶⁾. Güney Avrupa, Doğu Akdeniz'de yayılır ⁽⁷⁾. Türkiye'de Çatalca Kocaeli, Güney Marmara, Batı, Orta ve Doğu Karadeniz, Ege, Antalya, Adana alt bölgelerinde doğal yayılım göstermektedir ⁽⁸⁾.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder.

Orta derece nemli ve kuru nem koşullarına uyum sağlar.

Hafif kumlu topraklarda iyi gelişir. Kumlu-tınlı ya da az killi topraklara da dayanır.

Ortam sıcaklığı -8 °C üzeri olan bölgelerde yaşar.

Fakir ortamlara ve deniz tuzu etkisine karşı dayanıklıdır.

Kurak topraklara dayanıklıdır.

Parfümeri ve ilaç sanayinde etkilidir ve hoş kokulu sakız hasatı yapılır. Çiçek güzelliği nedeniyle süs bitkisi olarak değerlendirilir.

F1: Bean, W. (1981). Trees and shrubs hardy in Great Britain. Supplement Murray, 4, 12-25.
F2: Şen Gökmen, F. (2021). Türkiye Cistus L. Türlerinin Morfolojik Özellikleri ve Sistematiği. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
F3: Davis, P. H. (Ed.). 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 1. Edinburgh: Edinburgh University Press.
F4: Pamay, B. (1993). Bitki Materyali II, Odunsu Kökenler-Çiçekli Çalılar, Sarmaşıklar, Kak-tüsler ve Sukkulent Bitkiler, Saz ve Kamışlar. Orhan Ofset, İstanbul.
F5: https://temperate.theferns.info/viewtropical.php?id=Cistus+creticus
F6: Coope, M. J. E. (1988). Cistaceae. P. Davis, Mill, R., Tan, K. (Ed.). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. (c. 10, s. 61). Edinburgh: Edinburgh University Press.
F7: Özalp, G. (2013). Belgrad Ormanı'nın Çalılar, Belgrad Ormanı (Bir Doğa ve Kültür Mirası) (Editör: Alper Hüseyin Çolak). TC. Orman ve Su İşleri Bakanlığı. 1. Bölge Müd. İstanbul.
F8: https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Cistus-creticus

F1: Salih TERZİOĞLU
F2: Mustafa GÖKMEN https://www.inaturalist.org/lifeists/m_gokmen?details_view=ob-servations&taxon_id=64318
F3: Mustafa GÖKMEN https://www.inaturalist.org/lifeists/m_gokmen?details_view=ob-servations&taxon_id=64318
F4: Mustafa GÖKMEN https://www.inaturalist.org/lifeists/m_gokmen?details_view=ob-servations&taxon_id=64318

Krem renkli çiçekleri ile güzel bir sarılıcı...

Clematis cirrhosa

Bahar Sarmaşığı

Odunsu sarılıcı bir bitkidir. Sürgünleri tüysüzdür. Uzun sürgünlerin yaprakları genellikle üçlü, yaprak sapı kıvrımlı; kısa sürgünlerin yaprakları basit, derin dişli, seyrek tüylüdür. Çiçekler büyük çanak şeklinde çiftler olarak brahtelerden çıkar. Çiçekler tek tek ya da demetler halinde, krem renkli, iç kısmı tüysüz dış kısmı tüylüdür. Temmuz-eylül aylarında çiçek açar. Çalılık ve makiliklerde 1-350 m arasında görülmektedir. İspanya, Batı ve Güney Anadolu, Batı Akdeniz, Kıbrıs, Batı Suriye’de görülen Akdeniz havzası elamanıdır. Türkiye’de Çanakkale, İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir, Antalya, Isparta ve Mersin’de yayılış göstermektedir ⁽¹⁾.

8b

DOĞAL

Güneşli alanlarda yetişir.

Nemli ortam sever.

Nemli iyi drene edilmiş toprak sever.

Ilıman iklimde yetişir.

Soğuğa dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Geleneksel tıpta (romatizma, idrar söktürücü) kullanılmaktadır ⁽²⁾. Gösterişli çiçekleri ve geç çiçeklenmesi ile kış bitkisi olarak peyzajda tercih edilmektedir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 1. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Chohra D., Ferchichi L., Çakmak Y.S., Zengin G., Alsheikh S.M. (2020). Phenolic profiles, antioxidant activities and enzyme inhibitory effects of an Algerian medicinal plant (Clematis cirrhosa L.). 132. 164-170.
F1: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F2: Serdar ÖLEZ, <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Clematis-cirrhosa>
F3: Serdar ÖLEZ, <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Clematis-cirrhosa>
F4: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı

Dik yamaçlar ve fakir topraklarda kullanılabilecek sarı çiçekleri ile dikkati çeken dayanıklı bir çalı...

Colutea cilicica

Patlangaç

5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Yaprak döken, çok dallı, 5 m'ye kadar boylanabilen bir çalıdır ⁽¹⁾. Tüysü özelliğinde olan yapraklar oval şekilli 9-13 yaprakçıktan oluşur. Sarı renkli çiçekleri, kısa salkımlar halinde üç veya beş tane bir arada bulunur ^(2,3). Çiçekten sonra bakla türü meyveleri oluşur ⁽²⁾. Dağlık yamaçlarda, fakir topraklarda gelişen, hızlı büyüyen bir bitkidir ^(4,5,6). Dünyada Kafkasya, İran, Yunanistan ve Kırım'da yayılır. Türkiye'de Istanca, Çatalca-Kocaeli, Ergene, Güney Marmara, Batı, Orta ve Doğu Karadeniz, İç Batı Anadolu, Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Yukarı Kızılırmak, Konya, Yukarı Fırat, Yukarı Murat-Van, Hakkari, Antalya, Adana alt bölgelerinde, Hatay'da Amanos dağları eteklerinde doğal yayılış göstermektedir ^(7,8).

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder.

Hem nemli hem de kuru iklimlerde yetişebilir.

Fakir topraklarda iyi gelişir.

Ortam sıcaklığı -20 °C üzeri olan bölgelerde yaşar.

Soğuğa, deniz tuzu etkisine ve hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kurak topraklara dayanır.

İlaç sanayinde değerlendirilir. Yaz boyu devam eden çiçek etkisi ve sonbaharda meyve güzelliği nedeniyle değerlidir.

1.Bean, W. (1981). Trees and shrubs hardy in Great Britain, Supplement Murray, 4, 12-25.
2. <https://www.treesandshrubs.org/articles/colutea-cilicica/>
3.Davis, P. H. (Ed.) (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol: 3). Edinburgh: Edinburgh University Press.
4.Phillips, R. & Rix, M. (1989). Shrubs. Pan Books, UK ISBN 0-330-30258-2
5.Thomas, G. S. (1992). Ornamental shrubs, climbers and bamboos. Sagapress/Timber Press.
6. <https://www.biodiversitylibrary.org/page/52463739#page/59/mode/1up>
7.<https://www.floradatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Colutea-cilicica>
8.Kayaok, H. (1982). Orman ve Park Ağaçlarının Özel Sistematiği. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları.
F1: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:486820-1>
F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/501680>
F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/501680>
F4: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/501680>

Kuru ve taşlıklı alanlardaki pembe çiçekli küme formu bir yer örtücü...

Convolvulus dorycnium

Bağarcık Urganı

50-90 cm boyuna ulaşabilen, çok yıllık bir bitkidir. Gövde sert ve çatallı dallanmış olup, taban kısmı odunsu bir yapıdadır; yüzeyleri ise basık-havlıdır. Yapraklar 4,5 x 1 cm boyutlarında, şeritsi veya ters mızrak şeklinde olup, sapsız ve kenarları düzgündür. Çiçeklenme dönemi nisan ile temmuz ayları arasında gerçekleşir. Mayıs-temmuz arası açan çiçekler yaprak koltuklarında ve terminalde, tek başına veya 2-13 çiçekli salkım şeklinde yer alır; çanak yapraklar 3-5 mm uzunluğunda ve basık-havlıdır; taç yapraklar pembe renkte olup 20-25 mm çapındadır; ovaryum ise hemen hemen tüsüzdür. Orta Asya ve Kuzey Afrika kökenli bitki ülkemizde Adana, Gaziantep, Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş, Mersin, Şanlıurfa ve bazı güney ege illerinde yayılış göstermektedir ^(1,2).

DOĞAL

50-90 cm
arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli ya da yarı gölge alanları tercih eder.

Sıcak iklim koşullarını sever.

Kumlu toraklarda iyi gelişim gösterir.

Sıcaklık toleransı yüksektir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Kumlu topraklar, bozulmuş tarım ve atıl araziler, yol kenarları ve kayalık alanlarda yayılış göstermektedir.

Çiçek estetiği ile yer örtücü olarak kaya bahçeleri ve kuru taş bahçelerinde kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 6. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Saad F. M. 1967. The Convolvulus species of the Canary Isles, the Mediterranean region and the Near and Middle East. Botanical Museum and Herbarium Utrecht.

Convolvulus dorycnium
F1: Serdar ÖLEZ, <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Convolvulus-dorycnium>
F2: Serdar ÖLEZ, <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Convolvulus-dorycnium>
F3: Serdar ÖLEZ, <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Convolvulus-dorycnium>
F4: Serdar ÖLEZ, <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Convolvulus-dorycnium>

Çiçek, meyve güzelliği ve kanaatkâr olması ile değerli bir ağaçtır...

Crataegus monogyna var. monogyna Yemişen

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Kışın yaprak döken, 10 m'ye kadar boylanabilen çalı ya da ağaç formunda bitkilerdir. Dallar üzerinde 2 cm'ye kadar uzayabilen dikenler vardır. Yapraklar oval veya ters yumurtamsı, yaprak tabanı çoğunlukla kama şeklindedir. Yaprakların üst yüzü koyu yeşil, alt yüzü kısa tüylü ya da çıplaktır. Yapraklar, derin bölünmüş lopludur. Loplara uçları sivri veya küt, tam veya uçlara yakın yerde seyrek dişlidir. Nisan-haziran aylarında açan çiçekler beyaz veya pembemsi renkte ve hafif kokuludur. Meyve, kırmızı veya kahverengimsi-kırmızı, küremsi veya oval, 6-10 mm çapındadır ⁽¹⁾. Güney Avrupa, Akdeniz çevresindeki ülkeler, Kuzey Afrika, Suriye, Azerbaycan, İran ve Türkiye'de doğal yetişir. Türkiye'nin hemen her yerinde 0-1800 (-2000) m yükseltilerde yayılış gösterir ⁽¹⁾.

Güneşli ve yarı gölge alanları tercih eder, ancak gölgeye toleranslıdır ⁽⁴⁾.

Sıcak ve kuru kontinental iklimlerde yetişir ⁽⁴⁾.

Hemen her tür toprakta yetişir ⁽⁴⁾. Kanaatkardır, kireçli topraklara dayanır.

Soğuk hava şartlarına dayanıklıdır.

Hava kirliliğine ve kent iklimine dayanıklıdır ^(3,4). Rüzgara dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Öncü bitki ve çit bitkisidir. Rüzgar perdelerinde, yamaç, şev ve yolların bitkilendirilmesinde gruplar halinde veya soliter olarak kullanılabilir ⁽⁴⁾.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2014). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalılar II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. Fichtner, A., & Wissemann, V. (2021). Biological flora of the British Isles: Crataegus monogyna. Journal of Ecology, 109(2), 541–571. <https://doi.org/10.1111/1365-2745.13576>
4. Pamay, B. (1992). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. İstanbul.
F1: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/61606421>
F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/47961053>
F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/38035023>
F4: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/50524365>

Güzel kokusu ve estetik formuyla peyzajda tercih edilen konik formlu bitki..

Cupressus sempervirens

Servi

Herdemyeşil, 20-30 (-40) m'ye kadar boylanabilen, 6 m tepe çapı yapabilen, piramit formlu, dalları gövdeye dik gelebilecek şekilde horizontal ya da yayvan-yaygın bir ağaçtır. Uzun ömürlü olup 500 yıl ve üzeri yaşayan bireyleri vardır ⁽¹⁾. Gövde kabuğu düz, ince-uzun çatlaklıdır ⁽²⁾. Sürgünleri 4 köşeli, pul yaprakları ise koyu yeşil renklidir. Önceleri yeşilimsi, sonraları grimsi kahverengiye dönüşen kozalakları terminal durumlu, yuvarlak, 2-3cm çapında ve 8-14 pulludur ⁽¹⁾. Doğu Akdeniz Bölgesi ve Kuzey İran'da yayılır. Türkiye'de Antalya ve İçel yörelerinde, 300-1200 m yükseltiler arasında doğal gelişim gösterirler ⁽³⁾. Ülkemizde *Cupressus sempervirens* var. *pyramidalis* ve *Cupressus sempervirens* var. *horizontalis* olmak üzere iki varyetesi yayılış gösterir. Piramit olan varyetesi ve bundan elde edilen "Stricta" ve "Totem" kültivarları formu açısından çok tercih edilirler ⁽¹⁾.

20-30 m
arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

Hava nemi yüksek yörelerde yetişmekle birlikte genelde kuru iklimlerin hakim olduğu bölgelerde bulunur.

Kuru, taşlı alanlarda, kireç kayalarında ve yamaçlarda yetişir. Kireçli topraklara oldukça dayanıklıdır.

-15° C'ye kadar soğuğa dayanabilir.

Donlara ve aşırı kar yüküne karşı duyarlıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Genelde mezarlıklarda kullanılmakla birlikte, peyzajda özellikle piramit ve sütun olanları çok güzel form kontrast elde etmek için kullanılır. Odunu kokulu ve değerlidir. Kozalaklak ve genç sürgünleri tıbbi alanda değerlendirilir.

1.Var, M. (2003). Bitki tanıma ve değerlendirme ders notları (197 s.). KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon. (Basılmamıştır)
2.Pamay, B. (1993). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. İstanbul: Orhan Ofset.
3.Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol 1). Edinburgh University Press.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

7a

ENDEMİK

Güneşli alanlarda yetişir.

Nemli ortamları tercih eder.

Kuru, kireçli topraklarda yetişir.

Ilıman iklimlerde yetişir.

Akdeniz ikliminin baskın olduğu yerlerde iyi gelişir; kurak koşullara dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Tıbbi ve aromatik bitkidir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol: 3). Edinburgh University Press.

İbrahim KARAKISA. Van Herbarium.
http://vanherbarium.yyu.edu.tr/flora/azortandir/dorycniumpeha/pages/Dorycnium%20pentaphyllum%20%20subsp_%20hauussknechtii_.jpg.htm

Dorycnium pentaphyllum **subsp. *haussknechtii***

Gervenük

Yaz aylarında açan çiçekleri polinatörler için önemli olan çok yıllık çalı...

Çok yıllık çalıdır. Yoğun ipeksi, yatık kısa tüylüdür. Yaprakçıklar doğrusal ve 8-20 x 1,5-5 mm'dir. Çiçek salkımı çoklu, çiçekler 3-6 mm, pembe veya mor çizgili beyazdır. Çiçeklenme zamanı Mayıs-Ağustos aylarıdır. Tek tohumludur. Kuru kireçtaşı, yamaçlar, makilik ve iğne yapraklı ormanlarda görülür. Tür, 200-1650 m arasında yayılış gösterir. Endemiktir. Türkiye'de Muş, Bingöl, Siirt, Gaziantep, Adana, Antalya, Hatay, Kilis ve Maraş'ta yayılış gösterir ⁽¹⁾.

Şifalı meyveleri ve kaba dokulu yaprakları ile orta boy bir ağaç...

Eriobotrya japonica

Yenidünya

Herdemyeşil, yuvarlak taç yapısına sahip bir bitkidir. Ağaç, ağaççık veya çalı formunda olup, meyveler erken ilkbaharda olgunlaşır. Çiçeklenme kasım-aralık aylarında başlar. "Frenk elması" veya "frenk muşmulası" olarak da bilinir. Kökleri yüzeysel, saçak köklüdür. Gövde düzgün, dik ve sık dallıdır. Genç sürgünler tüylü, yaşlandıkça sertleşir. Yapraklar uzun mızrak şeklinde, üstü parlak koyu yeşil, altı mat yeşildir. Çiçekler 1 yaşlı dallarda ve erseliktir. Meyve salkımında, yuvarlak veya eliptik olup sarımsı kırmızı, koyu portakal rengindedir. İçinde 1-5 iri tohum bulunur. Çin, Japonya ve Kuzey Hindistan kökenlidir, Akdeniz ülkeleri ve ABD'de yaygın yetiştirilir. Türkiye'de Akdeniz bölgesinde yaygındır ⁽¹⁾.

Işık isteği yüksektir.

Yüksek nemden hoşlanmaz.

Drenajı iyi, killi olmayan topraklar sever.

Kurak ilkbahar ve güneşli yazları sever.

Nemli bölgeleri sevmez.

Orta derecede dayanıklıdır.

Meyveleri sofralık tüketilir. Ağaç formu, yaprak ve çiçek yapısı için peyzaj alanlarında kullanılır.

1. Özçağır, R., Ünal, A., 2003. Yumuşak çekirdekli meyveler. Ege Üniversitesi Ziraat Fak. Yay. No: 556 İzmir.

F1: <https://www.flora-toscana.com/en/mediterranean-fruit-plants/280-eriobotrya-japonica-wollmispel-nespoli-loquat.html>
F2: <https://www.flora-toscana.com/en/mediterranean-fruit-plants/280-eriobotrya-japonica-wollmispel-nespoli-loquat.html>
F3: <https://www.flora-toscana.com/en/mediterranean-fruit-plants/280-eriobotrya-japonica-wollmispel-nespoli-loquat.html>
F4: <https://www.flora-toscana.com/en/mediterranean-fruit-plants/280-eriobotrya-japonica-wollmispel-nespoli-loquat.html>

Şifalı meyveleri ve kaba dokulu yaprakları ile orta boy bir ağaç...

Ficus carica

İncir

7-10 m arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, yuvarlak taç yapısına sahip, orta büyüklükte ağaçlardır. İncir bitkisi, 7-10 m'ye kadar büyüyen, pürüzsüz beyaz kabuğu olan ağaçtır. İncirin kültüre alınışı insanlık tarihi kadar eski ve bütün dinlerde kutsal bir meyve ağacıdır. Subtropik yerlerde ve ılıman kuşağın sıcak kesimlerinde yayılış gösterir. Sofralık çeşitlerin bir kısmı partenokarptır. Kuru incir üretimi için tozlanma (ilekleme) önemlidir. Derin kök yapar. Suya ulaşmak için oldukça uzak mesafelere gidebilir. Gövdesi düzgün ve açık renklidir. Geniş açılı dallar oluşturur. Yaprakları büyük, 3-5 lobludur. Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir. Ülkemizin kıyı şeritlerin iyi yetişir. Ege bölgemiz kuru incir üretimi ile üne sahiptir ⁽¹⁾.

Güneşli habitatları tercih eder.

Yüksek nemden hoşlanmaz. Meyvede çatlama yapar.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi topraklar tercih edilir.

Kış soğuklarının -15 °C altına inmediği iklim şartlarında yetişir.

İncir bir subtropik (ılıman) iklim bitkisi olup, kışları ılık, yazları sıcak ve kurak yerleri sever.

Kuraklığa dayanıklı bir ağaçtır.

Hem meyvesi hem de süs bitkisi olarak dünyada yaygın yetiştirilir. İncir genellikle taze ve kuru meyvesi için tercih edilir. Kanaatkar bir ağaçtır.

1. Aksoy, U., Can, Z., Hepaksoy, S. & Şahin, N. (2001). İncir yetiştiriciliği. TÜBİTAK Yayınları.

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Her türlü habitata uyum sağlayan, daha çok işlevsel amaçlarla kullanılan bir ağaç...

Gleditsia triancanthos

Gilediçya

20-30 m
arası boy yapmaktadır.

Yaprak döken, 20-30 (-45) m boylanabilen ve 8-15 (- 20) m düzensiz dağınık tepe tacı yapan, hızlı büyüyen istilacı bir türdür. Gövde ve sürgünlerinde parlak kahverengi batıcı üçlü dikenlere sahiptir. Yaprakları tek veya çift katlı, tüysü, 3 cm uzunluğunda, 8-14 çift toplam 20-30 yaprakçıktan oluşur ^(1,2,3). Sonbaharda altın sarısı renklenir. Çiçekler haziran-temmuz aylarında açar; salkım görünüşlü, kokulu ve yeşilimsi beyaz renktedir. Arıcılık açısından tercih edilir ⁽¹⁾. Yassı bakla şeklinde meyveler, 30-40 cm uzunluğunda, parlak kahverengindedir. Kuzey Amerika'da nehir kıyısı ekosistemlerinde doğal yayılır ⁽²⁾. Tuza en dayanıklı bitkilerdendir. Dikenli oluşu nedeniyle büyük alanlarda korunaklı yeşil çit tesisinde değerlendirilir. Dikenli bitkinin istenmediği ortamlara "Inermis", "Skyline", "Shademaster" ve altuni renk istendiğinde "Sunburst" gibi kültür formları üretilmiş ve ticarileştirilmiştir ⁽¹⁾.

Tam güneşli ortamları yeğler, yarı gölgeye uyum sağlayabilir.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Toprak isteği bakımından çok kanaatkardır, her türlü toprağa uyum sağlar. Nemli, bazen de kuru, besin açısından fakir, kumlu-çakıllı, tınlı topraklarda yaşayabilir.

Sıcak ortamları sever. Kuvvetli donlardan etkilenebilir; ancak ilkbaharda tekrar sürebilir.

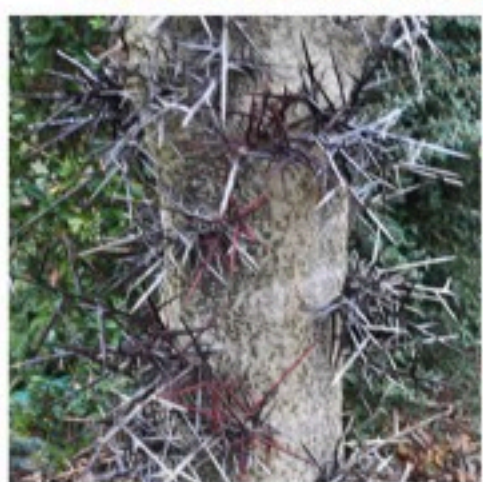
Dona, kentlerde hava kirliliğine, kuraklığa, taşkınlara, tuza son derece dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

İsteklerinin az olması ve her türlü ortama uyum sağlaması nedeniyle sorunlu alanların iyileştirilmesinde sıklıkla tercih edilir.

1.Var, M. (2015). Bitki tanıma ve değerlendirme I-II ders notları. KTÜ Orman Fakültesi. (Basılmamıştır).

2.Anşın, R., & Özkan, Z. C. (2006). Tohumlu bitkiler: Odunsu taksonlar (Yayın No. 19, 450 s.). KTÜ Orman Fakültesi Yayınları.

3.Yaltınk, F., & Efe, A. (2000). Dendroloji ders kitabı (2.Baskı., Yayın No. 465, 382s.). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Gölgeye dayanıklı bu sarmaşık, düşük ışıktaki bile yeşil kalır ve karanlık köşelere doğal bir canlılık katar...

Hedera helix

Duvar Sarmaşığı

30 m'ye kadar tırmanmaktadır.

Herdemyeşil, sürgünleri 30 m'ye kadar uzayabilen, sürünücü ya da tırmanıcı bir bitkidir. Gövdesi ince, esnek yapıda, gençken yeşil, ileri yaşlarda kahverengi olmaktadır. Yapraklar tüysüz, çiçekli sürgünlerde dar eliptik, genellikle tamdır ve 5-8 x 5-10 cm boyutlarındadır. Vejetatif sürgünlerdeki yapraklar 3-5 loplu, 4-8x2-6 cm boyutlarındadır. Taç yaprakları 3-5 mm, yeşilimsi renktedir ⁽¹⁾. Çiçekler açık yeşil/sarı renkte, çiçeklenme sonbaharda başlar ve aralık ayına kadar devam eder ⁽²⁾. Meyve sarı/mavimsi-siyah renkte, 6-12 mm boyutlarındadır ⁽¹⁾. Avrupa ve Asya'da yayılış göstermektedir. Türkiye'de orman ekosistemlerinde, sahilden 1500 m yükseltilerde yayılır ⁽¹⁾.

Gölgeye dayanıklıdır ⁽³⁾.

Orta ve yüksek nemli hava koşullarını tercih eder ⁽³⁾.

Çok kuru ve asitli topraklar dışında her toprakta kolay yetiştirilebilir. Toprakta az miktarda kireç tercih eder.

-25°C'ye kadar soğuklara dayanabilir ⁽⁴⁾.

Kuraklığa, hava kirliliğine ve sıcaklığa toleranslıdır ⁽²⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽²⁾.

Bitki gut, romatizmal ağrı, boğmaca, bronşit tedavisinde ve parazit öldürücü olarak kullanımı mevcuttur ⁽⁵⁾. Yabani ot bastırıcıdır ve gölgeli yerlerde yer örtücü olarak kullanılabilir. Dallarından boya elde edilebilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1972. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol:4. Edinburgh: Edinburgh University Press. p.538.
2. <https://www.ebden.nl/nl/treeeb/hedera-helix/#?search%5B0%5D=Hedera%20helix>
3. Chittenden, F., 1956. RHS Dictionary of Plants plus Supplement. 1956. Oxford University Press.
4. Phillips, R., Rix, M., 1989. Shrubs.
5. Bown, D., 1995. Encyclopaedia of Herbs and their Uses. Dorling Kindersley, London.

F1: <https://www.inaturalist.org/observations/236986931>
F2: <https://www.inaturalist.org/observations/236911600>
F3: Deborah McLeroy, iNaturalist.
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/236752282>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/236882414>

DOĞAL

9a

Parlak sarı çiçekli, yapışkan özelliğe sahip bir bitki...

Inula viscosa

Sümenit

Akdeniz havzasında yaygın olarak bulunan, 1 m ve 2 m'ye kadar uzayan, çalimsı büyümeyle sahip bir bitkidir ⁽¹⁾. Yapraklar mızrak şeklinde veya ters mızrak şeklinde, 2-9 x 0,3-1,5 (-2) cm boyutlarında ve kenarları dişlidir ⁽¹⁾. Birleşik salkım veya gevşek salkım kurullarında oluşan sarı renkli çiçekler haziran-kasım ayları arasında görülür. Meyveler sert kabuklu, uç kısımlar kıvrık, seyrek havlı ve salgılı tüylüdür. Bitki yapışkan ve kötü kokuludur. Kuzey Afrika (Libya, Fas, Cezayir, Tunus, Mısır), Batı Asya, Türkiye, Kıbrıs, Filistin, Lübnan, Ürdün, Suriye ve Avrupa (Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, İtalya, Fransa ve İspanya)'da yayılış gösterir ⁽²⁾. Ülkemizde deniz seviyesinden 800 m yükseltilere kadar, terk edilmiş alanlarda ve yamaçlarda yayılış gösterir.

1-2 m
arası boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede yetişemez.

Kuru veya nemli ortam tercih eder.

Geçirgen, kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitli, nötr ve bazik, fakir topraklarda ve bataklık alanlarda gelişebilir ⁽²⁾.

Sıcak bölgeleri sever, -5 °C'den daha düşük bölgelerden kaçınır.

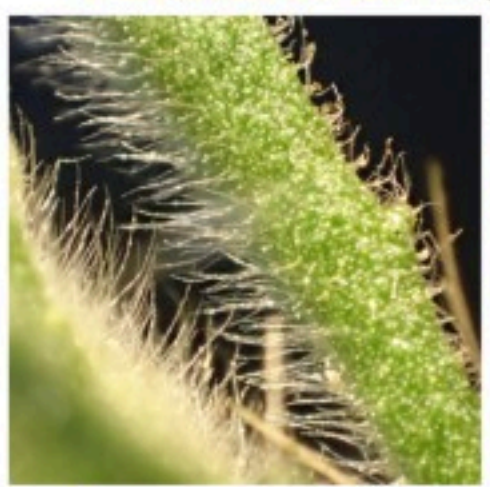
Tuzlu ve fakir topraklarda gelişebilir. Rüzgâra dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Tıbbi kullanımları mevcuttur ^(3,4). Köklerinden sarı bir boya elde edilir ⁽²⁾.

1. Davis, P. H. (1975). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 5, pp. 54-497). Edinburgh University Press.
2. Aboujanah, A. A. A. (2019). Kanser otu (Inula viscosa) ekstraktlarının antimikrobiyal ve DNA koruma özelliklerinin belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Genetik ve Biyomühendislik Anabilim Dalı). Kastamonu Üniversitesi.
3. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=inula+viscosa>
4. Erdal, B., Yılmaz, B., & Baylan, B. (2022). Inula viscosa metanol ve hekzan ekstraktlarının antibakteriyel ve antikanserijenik etkilerinin incelenmesi. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 79(1), 133-144.

F1: Mustafa VAR

F2: Mustafa VAR

F3: <https://www.inaturalist.org/observations/123831399>

F4: <https://www.inaturalist.org/observations/35793041>

Az bakım gerektiren, çiçekli canlı çit yapımı için uygun bir çalı...

Jasminum fruticans

Boruk

50-200 cm arası boy yapmaktadır.

Herdem veya yarı herdemyeşil 50-200 cm kadar boylanan bir çalıdır. Dallar narin yapılı, köşeli, koyu yeşil ve tüsüzdür ⁽¹⁾. Yapraklar almaçlı dizili, genellikle 3 parçalı bileşik formda ve 0.7-2 cm boyutundadır. Hafif kokulu sarı renkli çiçekler 12-15 mm çapında ve 5 lopludur ^(1,2). Nisan-mayıs (eylül) arası çiçeklenir. Meyve üzüksü yapıda, küremsi şekilli, 7-9 mm çapında, parlak siyah veya derin mavi-eflatun renktedir ⁽¹⁾. Çoğunlukla kuru kayalık makiliklerde, *Pinus brutia* (Kızılçam) ormanı veya karışık yaprak döken ormanlık alanların kenarlarında, meşe çalılıkları ve tarla kenarlarında görülebilir. Doğal olarak Akdeniz havzasında ve Orta Doğu'dan Kuzey İran'a kadar yayılış gösterir. Deniz seviyesinden 1500 m'ye kadar olan rakımlarda gözlemlenebilir ⁽¹⁾.

Doğrudan güneş alan veya yarı gölgeli yerleri tercih eder.

Kuru veya çoğunlukla nemli ortam tercih eder ⁽³⁾.

İyi drene edilmiş çoğunlukla nötr topraklarda yetişebilir.

Ortam sıcaklığı -5 °C üzerindeki bölgelerde yaşar. Kuvvetli donlardan kaçınır.

Genellikle zararlılara ve hastalıklara dayanıklıdır. Bakımı kolay bir çalıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Dermatolojik kullanımları mevcuttur ⁽⁴⁾. Sık ve yaygın dallı bir çalı türü olduğu için budanmaya elverişlidir ve çiçekli canlı çit uygulamaları için bir seçenek olabilir.

1. Davis, P. H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, p. 151). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014b). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalıları II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/chrysojasminum-fruticans/>
4. <https://florapal.org/plant/jasminum-fruticans/#complint>

F1: Salih TERZİOĞLU
F2: Salih TERZİOĞLU
F3: <https://botany.cz/cs/jasminum-fruticans/>
F4: Hüseyin Cahid DOĞAN <https://kocaelibitkileri.com/chrysojasminum-fruticans/#jp-carousel-17217>

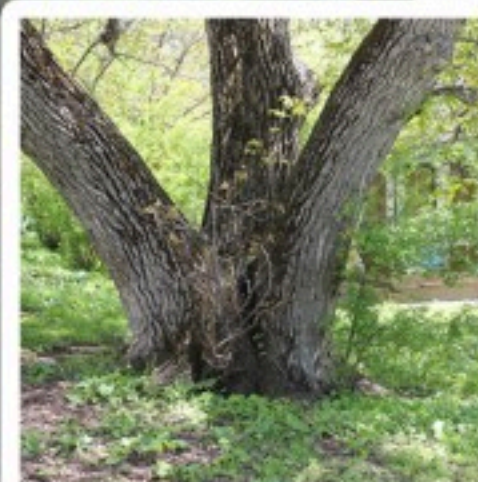
Besinde değeri çok yüksek, meyveleri ve değerli kerestesi ile önemli bir ağaç...

Juglans regia

Ceviz

Kışın yaprağını döken, yuvarlak ve yayvan taçlı büyük ağaçlar oluşturur. Ceviz, Anadolu'nun ulu ve görkemli ağaçlarından biridir. Türlerin pek çoğu Asya kaynaklıdır. Uygun ekolojilerde 18-20 m taç yapar. Kuvvetli gelişen kazık köklü bir bitkidir. Genç ağaçlarda gövde düzgün ve boz renklidir. Daha sonraki yıllarda kabuk kalınlaşır, rengi koyulaşır, esmerimsi boz renk alır. Gövde kabuğunda uzun çatlaklar oluşur. Genellikle seyrek dallanma gösterir. Meyve tomurcuklar sürgün ucunda ya da yan dallarda oluşur. Bir cinsli diklin çiçekler oluşturur. Erkek çiçekler, kedicik olarak görsel oluşturur. Cevizin ılıman ve subtropik kuşakta yayılmış pek çok türü vardır^(1,2).

6a

KÜLTÜR

20-30 m
arası boy yapmaktadır.

Orta derecede ışık isteyen bir bitkidir.

Yüksek nemden hoşlanmaz.

Kuvvetli gelişen kök sistemi vardır. Bu nedenle derin toprak ister.

Kış soğuklarına dayanıklıysa da çiçekleri dayanıksızdır.

Ilıman iklimde yetişir.

Kuraklığa orta derecede dayanıklıdır.

Geniş taçlı habitusu, kanaatkar, sonbahar rengi ve besin değeri yüksek meyveleri ile peyzajda kullanılır. Odunu, mobilya endüstrisinde değerlidir.

1. Özçağır, R., & Ünal, A. (2003). Sert çekirdekli meyveler. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları (Yayın No: 553), İzmir.
2. Şen, S. M. (2009). Ceviz Yetiştiriciliği. ÜÇM Yayınları, No:1. Ankara

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Kalkerli ve taşlı topraklara uyum sağlamış, kuraklığa dayanıklı, yavaş büyüyen ardıç...

Juniperus oxycedrus

Katran Ardıcı

10-15 m arası boy yapmaktadır.

Herdemyeşil, 10-15 m boylanabilen, geniş tepeli-sık dalları olan piramidal/konik ağaç/çalıdır ^(1,2,3). Kabuk gri-kahverengi, çatlaklıdır ^(1,2). İğne yapraklar sürgünlere üçlü çevrel dizilir, sivri-batıcı uçludur ⁽²⁾. Yapraklar mızrak şeklinde, 6-25 x 1,5-2,5 mm, sivri uçlu, yeşil, üst yüzeyde 2 belirgin stoma bantlıdır ⁽³⁾. Erkek çiçek kozalakçıkları sarı-kahverengi, iğne yaprakların koltuğunda yer alır. İlkbahar ile birlikte gelişir. Dişi çiçek kozalakçıkları ise yaprak koltuklarında kısa bir sap ucunda tekli bulunur. İki yılda olgunlaşan küre/yumurta kozalak 5-11 mm'dir, 3-6 puldan oluşur. Kozalaklar 2-3 tohumludur. Tohumlar, mor, yumurta biçiminde 4-6 mm'dir ve ekim ayında olgunlaşır ^(1,2). Türkiye'de "subsp. oxycedrus ve subsp. macrocarpa" olmak üzere iki alttürü vardır ⁽³⁾. Yayılışı Akdeniz bölgesi boyunca doğuda Türkiye ve Kafkaslar üzerinden Irak ve İran'a kadar ulaşır ⁽⁴⁾.

Tam güneş alan ya da orman içi kısmi gölgeli alanları tercih eder ^(1,5).

Nemli olmayan, kurak-yarı kurak iklim koşullarını tercih eder ⁽⁵⁾.

Drenajı iyi, nötr veya hafif alkali toprağı tercih eder ⁽⁵⁾.

Dona dayanıklıdır ve -15 °C'ye kadar soğuğa dayanıklıdır ⁽⁵⁾.

Rüzgâra, hava kirliliğine ve dona karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Yol şevlerinde ve maden rehabilitasyon sahalarında kullanılabilecek değerli bir türdür. Bitki, ilaç ve gıda sanayinde (aroma) kullanılır ⁽⁴⁾.

1. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Juniperus+oxycedrus>
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin ağaç ve çalıları (p. 82).
3. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1, pp. 80-83). Edinburgh University Press.
4. <https://temperate.theferns.info/viewtropical.php?id=Juniperus+oxycedrus>
5. Huxley, A. (1992). The New RHS Dictionary of Gardening. Mac-Millan Press.

F1: Mustafa VAR

F2: Mustafa VAR

F3: Mustafa VAR

F4: Bartmuys, iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/241161641>.

Kuraklığa karşı yüksek dirençli, taşlı topraklarda hayatta kalabilen çalı...

Juniperus sabina

Sabin Ardıcı

Herdemyeşil, 1 m boylanan (bazen 3-4 m), sürünücü veya yuvarlak formu bir çalıdır ^(1,2). Kabuk kırmızı-kahverengi ve çatlaklıdır. Sürgünler gençlikte yeşil, yaşlandığında gri-kahverengidir ⁽²⁾. Yapraklar ilk iğne, daha sonra pul yapraktır. İğne yaprakların uçları sivri, üst yüzleri oluklu ve mavi-yeşildir. Üst yüzünde 1-2 stoma çizgisi bulunur. Koyu yeşil pul yapraklar tam kenarlı ve ucu küttür, sırtlarında yağ bezesi bulunur ^(1,2). Yapraklar ezildiğinde aromatik koku yayar ⁽²⁾. Erkek çiçek kozalakçıkları sarı-kahverenginde olup sürgünlerin ucunda, dişiler ise kısa sürgünlerin ucunda bulunur ve ilkbaharda olgunlaşırlar ⁽²⁾. Üzümsü kozalaklar küresel, 6 mm, mavimsi dumanlı-siyahtır. Tohum sert, kahverengi, yumurta biçimindedir ⁽¹⁾. Anavatanı Orta ve Güney Avrupa dağları olup, Türkiye’de Ege, Batı ve Orta Karadeniz ile Doğu Akdeniz’de bulunur ^(1,2).

4a

EGZOTİK

1 m’ye kadar boy yapmaktadır.

Tam güneş alan bölgelerde yetişir ⁽³⁾.

Düşük nemli, kurak-yarı kurak iklim koşullarını tercih eder ⁽³⁾.

Drenajı iyi, nötr veya hafif alkali toprağı tercih eder ⁽⁴⁾.

-35 °C’ye kadar düşük sıcaklıklara dayanabilen, aşırı soğuklara dirençli bir bitkidir ⁽⁵⁾.

Rüzgâra, hava kirliliğine karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Kuraklığa karşı oldukça dayanıklıdır ^(3,4).

Peyzajda yer örtücü olarak ve çit yapımında kullanılır. Yaprakları antiseptiktir; ancak zehirli olabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1, pp. 82-84). Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye’nin Ağaç ve Çalıları (p. 84).
3. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/juniperus-sabina-skandia/>
4. Chittendon, F. (1951). RHS dictionary of plants plus supplement. Oxford University Press.
5. <http://www.conifers.org/index.htm>

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Ahmet DEMİRTAŞ, https://www.floranatolica.com/eukaria/images/640X480/000/xx3_G.jpg

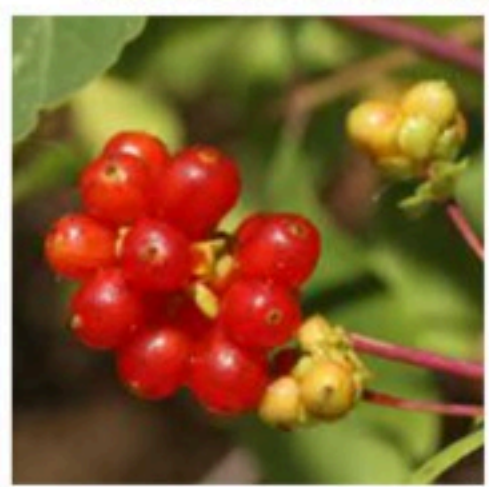

Temmuz-ağustos aylarında çiçek açan, hoş kokulu, 1200 m'ye kadar yayılış gösteren bir çalı...

Loniceră etrusca var. etrusca Dokuzdon

Yaprağını döken, 4 m'ye kadar boylanabilen tırmanıcı bir çalıdır. Genç sürgünler içi boş ve tüysüzdür. Yaprakları ters yumurtamsı ile oval, 3-7 x 1 5-4 cm, ucu küt, tüysüz, sapsızdır. Çiçekleri sarımsı beyaz, sırt kısmı kırmızıdan pembeye doğru kızarık, 4-5 cm uzunluğunda ve hoş kokuludur. Çiçek salkımları 4-10 çiçeklidir. Mayıs-temmuz ayları arasında çiçek açar. Meyveleri kırmızı, parlak, tüysüz, sulu, çok tohumludur. Meyvesi temmuz-ağustos aylarında olgunlaşır ve dekoratiftir. Tohumları oval, basık ve kahverengidir. Çoğunlukla çalılıkların arasında 250-1200 m yükseltilerde görülmektedir. İtalya ve Türkiye'nin kuzeydoğusu hariç genelinde dağılış göstermektedir. Türkiye'de Çanakkale, İstanbul, Bilecik, Ankara, Kastamonu, İzmir, Kütahya, Nevşehir, Elazığ, Muğla, Antalya, İçel ve Mardin'de yayılış göstermektedir ^(1,2).

Güneşli yerleri sever.

Nemli bölgeleri tercih eder.

Nemli toprak sever.

Ilıman iklimde yetişir.

Kentsel alanlardaki hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Yaprak ve gövdesi ilaç sanayinde etkilidir. Hoş kokusu ve zarif çiçekleri ile süs bitkisi olarak değerlendirilir.

1.Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2.Idzotić, M. (2018). Dendrology: Cones, flowers, fruits and seeds. Academic Press.

F1:Halil Nuri Hepding, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/751>.
F2:Halil Nuri Hepding, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/751>.
F3:Halil Nuri Hepding, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/751>.
F4:Idzotić, M. (2018). Dendrology: Cones, Flowers, Fruits and Seeds. Dendrology: Cones, Flowers, Fruits and Seeds. Academic Press is an Imprint of Elsevier.

Günümüzde özellikle konut bahçelerinde çok kullanılan şifalı bir meyve...

Morus alba

Ak Dut

15 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, yuvarlak taç yapısına sahip, büyük ve geniş taç yapabilen bir ağaçtır. 15 m'ye kadar boylanabilir. Sürgünleri parlak sarımsı hafif tüylü olup kesildiğinde süt kıvamında sıvı salgılar. Yapraklar kaba-yaprak kenarları dişlidir. Yaprak ince yapılı, parlak ve açık yeşil renklidir. Yaprak şekli farklılık göstermekte olup bazı yapraklar loplu iken bazıları lopsuzdur. Çiçekler salkım halinde, çiçek eksenini üzerinde birbirine çok yakın yerleşmiş çok sayıda çiçekten oluşan çoklu meyvedir. Meyve haziran ayında olgunlaşır ve silkeleme ile örtü üzerinde hasat edilir. Park ve peyzaj alanlarında hasat geciktirilirse zeminde kirlenme yapar. Beyaz dut, Güney Asya, Güney Avrupa, Yakın Doğu, Kuzey Afrika'da yayılmıştır. Ülkemizde yetişen dut ağaçlarının %95'i *Morus alba*'dır ⁽¹⁾.

Güneşli habitatları tercih eder.

Çiçeklenme döneminde sis ve nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi toprakları tercih eder.

Uzun ve sıcak bir yaz periyodu ister.

Subtropik ve ılıman iklimlerde yetişir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Meyveler taze olarak tüketildiği gibi pekmez pestil, köme yapımında yaygın kullanılır. Yaprakları antioksidan madde miktarı çok zengin olup çay olarak içilir.

1. Ağaoğlu, Y. S., & Gerçekçioğlu, R. (2013). Üzümsü meyveler. Tomurcukbağ Ltd. Şti. Eğitim Yayınları No: 1.

Uzun ömürlü, kuraklığa dayanıklı şifalı bir meyve...

Morus nigra

Kara Dut

Kışın yaprağını döken, yaygın ve sık dallı, yuvarlak taç yapısına sahip, büyük ve geniş taç yapabilen bir ağaçtır. 10 m'ye kadar boylanabilir. Gövde kısa, kuvvetli, koyu gri renktedir. Sürgünler koyu kahverengidir. Yeni sürgünleri parlak koyu yeşilimsi, tüylü olup kesildiğinde süt kıvamında sıvı salgılar. Yaprakları kaba, yaprak kenarları dişlidir. Yaprakları kalın koyu yeşil, 5-15 cm uzunlukta, genellikle 3-5 parçalı oval veya yuvarlağa yakındır. Meyveler koyu kırmızı-siyahımsı mor renklidir. Çiçekler salkım halinde, çiçek ekseninde birbirine çok yakın yerleşmiş çok sayıda çiçekten oluşan çoklu meyvedir. Meyve haziran ayında olgunlaşır. Orijini Transkafkasya ve Kuzey İran olup Akdeniz havzası ve Güneydoğu Amerika'da doğal olarak yetişmektedir. Meyveleri için ya da süs bitkisi olarak yetiştirilebilir. Uzun ömürlü bir ağaçtır⁽¹⁾.

6b
KÜLTÜR

10 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Güneşli habitatları tercih eder.

Çiçeklenme döneminde sis ve nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi toprakları tercih eder.

Uzun ve sıcak bir yaz periyodu ister.

Subtropik ve ılıman iklimlerde yetişir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Meyveler taze olarak tüketildiği gibi pekmez pestil yapımında kullanılır. Büyük ağaçlar oluşturduğu için iyi gölge yapar. Gölge ağacı olarak değerlendirilir.

1. Ağaoğlu, Y. S., & Gerçekçioğlu, R. (2013). Üzümsü meyveler. Tomurcukbağ Ltd. Şti. Eğitim Yayınları No: 1.

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Meyve güzelliği olan kuraklığa dayanıklı şifalı bir meyve...

Morus rubra

Kırmızı Dut

5-21 m
arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, yuvarlak, büyük ve geniş taç yapabilen bir ağaçtır. 5-21 m'ye kadar boylanabilir. Gövde kuvvetli koyu gri renktedir. Sürgünler koyu kahverengidir. Yeni sürgünleri parlak koyu yeşilimsi, az tüylü olup kesildiğinde süt kıvamında sıvı salgılar. Yaprak kenarları dişlidir. Yaprakları koyu yeşil, genellikle 3-5 parçalı oval veya yuvarlağa yakındır. Meyveler kırmızı-koyu kırmızı renklidir. Çiçekler salkım halinde çiçek eksenini üzerinde birbirine çok yakın yerleşmiş çok sayıda çiçekten oluşan çoklu meyvedir. Ağaçlar monoik ya da dioiktir. Meyve haziran ayında olgunlaşır. Orijini Kuzey Amerika gösterilmesine rağmen 400 yıldan beri Anadolu'da pek çok yerde yetiştirilmektedir. Anadolu'da pek çok yerde yetiştirilmektedir. Meyveleri için ya da süs bitkisi olarak yetiştirilebilir. Uzun ömürlü bir ağaçtır ⁽¹⁾.

Güneşli habitatları tercih eder.

Çiçeklenme döneminde sis ve nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi toprakları tercih eder.

Uzun ve sıcak bir yaz periyodu ister.

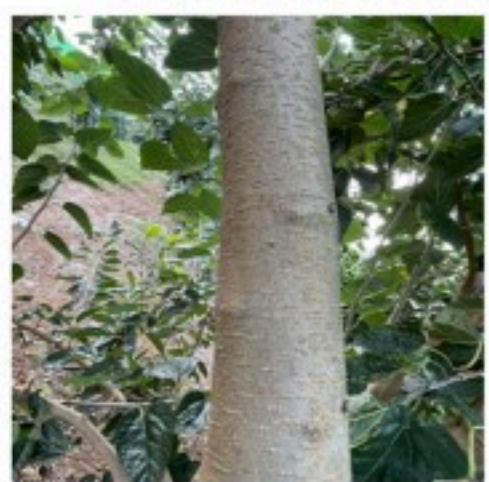
Subtropik ve ılıman iklimlerde yetişir

Kuraklığa dayanıklıdır.

Meyveler taze olarak tüketilir. Büyük ağaçlar oluşturduğu için iyi gölge yapar. Gölge ağacı olarak değerlendirilir.

Cazip çiçekleri ve etkili formu ile çekici ancak zehirli bir peyzaj bitkisi...

Nerium oleander Zakkum

6 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Herdemyeşil, yuvarlak formu, 6m'ye kadar boylan, çok dallı bir çalı veya küçük bir ağaçtır. Sert dokulu yaprakları 6-30 x 1-3 cm, genellikle 3' lü çevrel dizilişli, dar eliptik, sivri uçlu ve ortasında beyaz bir çizgi bulunur ^(1,2). Çiçekler; beyaz, pembe veya koyu kırmızı, gösterişli, 3-4 cm çapta, güzel kokuludur. Nisan-eylül (ekim) aylarında açar. Folikül meyve silindirik ve 10-18 cm uzunluktadır. Deniz seviyesinden başlayarak 800 m yükseltiler arasında; göl, nehir, çay ve dere kenarlarında görülebilir ⁽¹⁾. Bitkinin geniş bir kök sistemi vardır ⁽³⁾. Yaprakları kauçuk yapmak için kullanılabilen az miktarda lateks içerir ⁽³⁾. Hızlı büyüyen ve az bakım gerektiren türün çok sayıda kültüvarı yetiştirildiğinden, günümüzde dünyanın büyük bölümünde yaygın kullanılan peyzaj bitkileri arasında yer alır.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede büyüyemez.

Kuru veya nemli ortamları tercih eder.

İyi drene edilmiş kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitliden alkali, kireçli topraklara kadar çok çeşitli topraklarda büyüyebilir ^(3,4).

Ortam sıcaklığı -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar. Don olmayan koşullar için uygundur ⁽⁴⁾.

Kuraklığa ve denizel etkilere dayanabilir. Tuza ve atmosferik kirliliğe dayanıklıdır ⁽³⁾. Budanmaya elverişlidir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Bitkinin tamamı insanlar ve hayvanlar için zehirlidir. Otoyollarda, refüjlerde, kentsel alanlarda, toprak stabilizasyonunda, canlı çit yapımında, kıyılarda, estetik ve fonksiyonel amaçlar için kullanılabilir.

1.Davis, P.H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, p. 159). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2.Akdemir, Ü. (2014). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalıları I. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. <https://pfaf.org/User/Plant.aspx?LatinName=Nerium+oleander>
4. <https://www.rhs.org.uk/plants/98456/nerium-oleander/details>

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

KÜLTÜR

9a

Kanaatkar olması, meyvesi, yağı ve diğer kullanım alanları ile çok değerli bir ağaç...

Olea europaea Zeytin

8-10 m
arası boy yapmaktadır.

Herdemyeşil, yuvarlak taç yapısına sahip, orta büyüklükte, genellikle 2-5 m kadar taç boyu yapabilen bir ağaç olmasına rağmen bazı bölgelerde 10 m'yi bulabilmektedir. Çeşitlere göre yayvan, sarkık ya da dikine büyüyebilir. Yapraklar sivri küçük elips şekillidir. Çiçeklenme Mayıs ayı gibi olup meyveler geç sonbaharda hasat edilir. Zeytin bitkisi uzun ömürlü olup 1000 yılın üzerinde yaşayabildiği bilinmektedir. Zeytinin kök yapısı dikine ve lateral gelişen ana kökler, saçak ve emici köklerdir. Zeytinin anavatanı Güneydoğu Anadolu Bölgemizi içine alan Mezopotamya olarak bilinir. Güney Avrupa, Balkanlar, Suriye ve Lübnan'da doğal olarak yayılır. En uzun ömürlü ağaçların başında gelen zeytin, bütün semavi dinlerde kutsaldır ⁽¹⁾.

Zeytin ışık isteyen bir bitkidir. Güneşli habitatları tercih eder.

Yüksek nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi topraklar tercih edilir. Kanaatkar bir ağaçtır.

Kış soğuklarının -7 °C'nin altına inmediği iklim şartlarında ve rakımı 400 m'yi aşmayan yerlerde iyi yetişir.

Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir. Yıllık yağışın 600 mm olduğu yerlerde sulamaksızın yetiştirilir.

Kuraklığa dayanıklı bir ağaçtır.

Peyzaj için güzel bir ağaç olup ileri yaşlarda bile nakli, kolaylıkla yapılabilir. Meyvesinin yenilir. Yağ, sabun ve parfümeri sanayiinde kullanılır.

1. Anonim, 2003. Zeytin. Hasad yayıncılık, İstanbul.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Toprak stabilizasyonuna katkı sağlayan dikenli bir çalı...

Paliurus spina-christi

Karaçalı

2-4 m
arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, 2-4 m arası boy yapan, gevşek formu bir çalıdır. Dallar esnek ve aşırı dikenlidir. Basit oval formda yapraklarında dipten gelen 3 damar belirgindir. Mayıs-temmuz arası sarı renkli, hafif kokulu çiçekler oluşturur. Çiçek kurulu salkım şeklindedir. Meyveler küresel formda ortada geniş bir kanatla çevrilidir ve 2-2.5 (-3) cm çaptadır ⁽¹⁾. Meyveler önceleri sarımsı yeşil daha sonra kahverengi renkte, yassı, sert ve kuru bir görünümündedir ^(1,2). Dünya üzerinde Güney Avrupa'dan (Fas, İspanya) Batı Asya'ya kadar (Tacikistan) yayılmakta, Türkiye'de ise doğal olarak 1400 m yükseltiye kadar yetişmektedir. Yavaş veya orta düzeyde büyüme hızına sahiptir. Böceklerle tozlaşmakta olup iyi bir nektar kaynağıdır ⁽³⁾.

Güneşli veya yarı gölge yerleri tercih eder.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asitliden çok alkali topraklara kadar birçok alanda gelişebilir ⁽⁴⁾.

Ortam sıcaklığı -20 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Kentsel hava kirliliğine dayanıklıdır. Kuraklık koşullarına karşı toleranslıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Canlı çit uygulamaları ve erozyonla mücadele için uygun bir türdür. Meyveler çiğ veya kurutulmuş olarak yenilebilir özelliktedir ⁽⁴⁾. Tıbbi amaçlarla sıklıkla kullanılır.

1. Davis, P. H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, p. 523). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalıları II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. Malkoç, M., Kara, Y., Özkök, A., Ertürk, Ö., & Kolaylı, S. (2019). Karaçalı (Paliurus spina-christi Mill.) balının karakteristik özellikleri. U. An D.-U. Bee J., 19(1), 69-81.
4. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Paliurus+spina-christi>: "text=İt%20can%20grow%20in%20semi,soil%20and%20can%20tolerate%20drought"

F1: <https://www.inaturalist.org/observations/46398821>
F2: <https://www.inaturalist.org/observations/194913369>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/180945952>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/46398821>

Deniz koşullarına dayanıklı herdemyeşil bir çit bitkisi...

7b
DOĞAL

Phillyrea latifolia

Akçakesme

Herdemyeşil, 5 m'ye kadar boylanabilen, çalı veya küçük ağaç formunda bir türdür ⁽¹⁾. Yavaş büyüyen bir bitkidir. Tomurcuk ve genç sürgünleri kısa tüylüdür. Yapraklar yumurtamsı-kalpsi, yumurtamsı-mızraksı, 10-32 x 5-17 mm boyutlardadır. Her iki yüzü çıplak yapraklarının kenarları dişli veya testere dişli, nadiren tam kenarlıdır. Yaprak sapı ince keçemsi tüylüdür. Nisandan mayısa kadar çiçek açar. Çanak sarımsı renkte, loplar üçgen biçimli, taç yaprak 2-2,5 mm uzunluktadır ⁽¹⁾. Çiçeklerin zengin bir meyve kokusu vardır ⁽²⁾. Meyve küremsi, 3-8 mm çapta, mavimsi siyah renkte ve bir çekirdeklidir. Makiliklerin tipik elemanlarından biridir. 10-1350 m yükseklikler arasında; kızılçam, yaprak döken meşe ormanlarında ve çalılıklarda yayılır ⁽¹⁾.

5 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan veya yarı gölgeli yerleri tercih eder.

Kuru veya nemli ortam tercih eder.

Geçirgen toprak tercih eder. Kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitli, nötr ve bazik topraklarda gelişebilir ⁽²⁾.

Ortam sıcaklığı -15 °C üzerindeki bölgelerde yaşar

Bitki deniz koşullarına dayanabilir. Budamaya dayanıklıdır. Orta kalitedeki herhangi bir toprakta gelişir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Çit bitkisi olarak kullanılabilir. Tıbbi kullanımları mevcuttur. Meyveleri yenilebilir ⁽²⁾.

1. Davis, P. H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, pp. 157-158). Edinburgh University Press.

2. <https://pfaf.org/User/Plant.aspx?LatinName=Phillyrea+latifolia>

3. Uysal, S. (2020). Phillyrea latifolia L.: Biological properties screening of different extracts. Türk Doğa ve Fen Dergisi, 9(1), 74-78

F1: Ori FRAGMAN-SAPİR, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:610971-1/images>

F2: <https://www.inaturalist.org/observations/80908384>

F3: Rafael GOVAERTS, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:610971-1/images>

F4: Konrad and Roland GREINWALD, <https://www.inaturalist.org/observations/182151941>

Hızlı büyüyen, sahillerde ve sıcak bölgelerde yayılan çam türü...

Pinus brutia var. brutia

Kızılçam

25 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Herdemyeşil, 25 m'ye kadar boylanabilen, düzgün gövdeli bir ağaçtır ⁽¹⁾. Gövde kabuğu kırmızımsı-kahve renkli ve büyük plakalıdır ⁽²⁾. Yapraklar 180 x 0,5-1,5 mm boyutlarında, koyu yeşil-yeşil, sert ve batıcıdır. Kozalaklar kahverengi, yaklaşık 6-10 cm uzunluğunda ve 4-8 cm çapında, konik biçimli; göbek büyük ve basık, kısa saplı, 2-6 adeti bir arada çevrel olarak ve sürgünlere dik ya da eğik halde bulunur ^(1,2). Uzaktan bakıldığında üzerinde yüzlerce kuş olan bir etki oluşturur. Dünyada Güney İtalya, Güney Ege, Kırım, Kıbrıs, Kuzey Irak, Batı Suriye ve Batı Kafkasya'da yayılır. Türkiye'de ise Güney Marmara, Batı ve Orta Karadeniz, Ege, İç Batı Anadolu Bölgelerinde, Zonguldak, Sinop, Samsun, Muğla ve Antalya yörelerinde, 1200 m'ye kadar olan yükseltilerde, sık sık baskın bir orman ağacı olarak doğal yayılış gösterir ⁽¹⁾.

Güneşli alanları tercih eder.

Hava nemi yüksek, deniz etkisindeki kıyılarda/yörelere yetişir.

Kuru, fakir, kireçli, taşlık ve kayalık alanlarda, kumlu topraklarda yetişir. Kanaatkardır.

-15 °C'ye dayanabilir.

Rüzgara, tuz etkilerine, soğuğa ve dona dayanır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Kurak yamaçların ve kumul alanların ağaçlandırılmasında, çam balı üretiminde, reçinesi ise tıbbi alanda değerlendirilir ⁽³⁾.

1.Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1). Edinburgh University Press.
2.Pamay, B. (1993). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. Orhan Ofset.
3.Johnson, C. P. (1862). The useful plants of Great Britain. William Kent & Co.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4:https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:677009-1

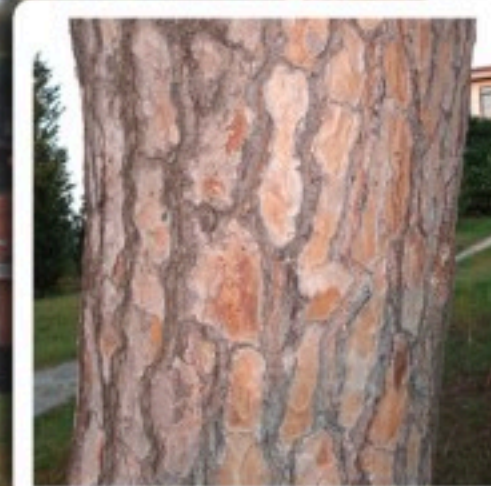
Yuvarlak-şemsiyemsi tepe tacı ile karakterize olmuş kanaatkar bir ağaç...

Pinus pineae

Fıstık Çamı

İlk yaşlarda yuvarlak, ileri yaşlarda şemsiyemsi bir taç yapan 25-30 m'ye kadar boylanabilen dekoratif bir çam türüdür. Kabuk gençlikte ince levhali yaşlı bireylerde kırmızımsı kahve renginde derin çatlaklı ve büyük plaka yapısı ile dikkati çeker ⁽¹⁾. 10-20 cm. uzunluğunda parlak batıcı, sivri uçlu kenarları dişli iğne yapraklara sahiptir ⁽²⁾. Erkek çiçekler silindirik biçimde sarı renkli, dişli çiçekler terminal durumlu teker teker yada 2-3 tanesi bir arada bulunur ^(1,2). Kozalaklar parlak kırmızımsı kahverenginde 10-15 cm çapında yuvarlağımsı bazılarında hafif sivri uçludur. Tohumlar sert kabuklu, diğer çamlardan çok farklı ve içinde yenilen çam fıstığı diye adlandırılan tohumlara sahiptir. Doğal yayılışını Portekiz-Suriye arasında, en geniş yayılışını Türkiye'de yapar. Özellikle Aydın, Muğla, Bergama, Gemlik Körfezi, kısmi olarak Kahramanmaraş, Trabzon-Kalanema ve Artvin-fıstıklı 'de yayılış gösterir ^(1,2,3).

DOĞAL

25-30 m
arası boy yapmaktadır.

Güneşli ortamları tercih eder. Işık ağacıdır.

Akdeniz ikliminin hakim olduğu orta derecede nemli veya az nemli bölgelerde yetişebilir.

Ağrı olmayan iyi drenajlı toprakları yeğler, durgun sudan hoşlanmaz. Besin maddesince fakir topraklarda yetişebilen kanaatkar bir türdür.

Sıcaklık isteği yüksektir. İç bölgelerde soğuk ve donlardan etkilenir.

Kuru, kumlu, sahil ve tuzlu ortamlar için idealdir. Soğuk iklimlerde kullanılmamalıdır.

Kuraklığa oldukça dayanıklıdır.

Parklarda, Kazık köklü olduğu için şevlerde ,kumul ağaçlandırmalarında , rüzgar perdelerinde kullanılır. Tohumları yiyecek olarak kullanılır.

1. Var, M., (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları, 197 S. KTÜ Orman Fak. Trabzon (Basılmamıştır).
2. Anşin, R., & Özkan, Z., Ç (2006). Tohumlu Bitkiler, Odunsu Taksonlar, KTÜ, Orman Fak. Yayınları, Fakülte Yayın No: 19.450 s.
3. Gülez S., Var M. Biogenetik Rezerv ve Trabzon-Kalanema Deresi Vadisinin Biyogenetik Rezerv Olarak Değerlendirilmesi, X. Ulusal Biyoloji Kongresi, Erzurum, Türkiye, 18 - 20 Temmuz 1990, ss. 215-219

F1: Mustafa VAR
F2: Salih TERZİOĞLU
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Meyve güzelliği, sonbahar renklenmesi ile tercih edilen dayanıklı bir tür...

Pistacia terebinthus

Menengiç

2-5 m
arası boy yapmaktadır.

Yaprağını döken, genellikle 2-5 m boyunda çalı, bazen 8-10 m'ye ulaşan yuvarlak tepeli bir ağaçtır ^(1,2). Yaprakları tüysü, 4-8 cm uzunluğunda, oval biçimli, parlak koyu yeşil 5-13 yaprakçıktan oluşur. Çiçek kurulları 3-50 çiçekten oluşan dik duran salkım şeklindedir. Yenilebilir meyveleri 4-6 mm çapında yuvarlak kırmızı renklidir ^(1,3). Doğal ortamlarında 1850 m'ye kadar olan yükseltilerde genellikle yamaçlarda, kireçli topraklarda açık ormanlarda bulunur. Kanarya Adaları'ndan başlayarak Doğu Akdeniz'e ve Türkiye'ye kadar uzanır ⁽⁴⁾. Türkiye'de Batı ve Güney Anadolu'da maki, pseudomaki ve Trakya, Çatalca-Kocaeli, Ergene, Güney Marmara, Batı Karadeniz'de doğal yayılış göstermektedir ⁽⁵⁾.

Ayrıca bu türün iki alt türü bulunur:

Pistacia terebinthus subsp. *terebinthus* (Kuzey Batı Anadolu)

Pistacia terebinthus subsp. *palaestina* (Akdeniz Sahili, Kayseri, Malatya, Amasya Tokat, Trabzon ve Karadeniz'de yayılır.)

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder.

İyi drenajlı, kuru alanları tercih eder.

Derin, hafif ve kumlu toprakları tercih eder.

Ortam sıcaklığı -5 °C üzeri bölgelerde iyi gelişir.

Fakir ortamlara ve kireçli topraklara dayanır. Donlardan etkilenebilir.

Kurak topraklara dayanıklıdır.

Bitki gıda, ilaç ve sabun yapımında ve dericilikte değerlendirilir. Gövdesinden elde edilen reçine sakız olarak kullanılmaktadır.

1. Al-Saghir, M. G., & Porter, D. M. (2012). Taxonomic revision of the genus *Pistacia* L. (Anacardiaceae). *American Journal of plant sciences*, 3(1), 12.
2. Pamay, B. (1993). *Bitki Materyali I, Ağaç ve Ağaççıklar*. Orhan Ofset, İstanbul.
3. Traveset, A. (1994). Cumulative effects on the reproductive output of *Pistacia terebinthus* (Anacardiaceae). *Oikos*, 152-162.
4. Kayacık, H. (1982). Orman ve Park Ağaçlarının Özel Sistematiği, I.Ü. Orman Fak. Yayınları.
5. <https://www.florantolica.com/eukaria/gul/species.php?ID=Pistacia-terebinthus>
6. Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024). Tanım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

F1: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:70274-1>

F2: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:70274-1>

F3: Mustafa VAR

F4: Mustafa VAR

Daha çok meyveleri için tercih edilen değerli bir ağaç...

Pistacia vera

Antep Fıstığı

Kışın yaprağını döken, 10 m'ye kadar boylanabilen çalı veya küçük bir ağaçtır. Yapraklar genellikle 3 veya 5, nadiren 7 yaprakçıktan oluşan tek tüysü bileşik yapraktır. Yaprakçıklar oval veya geniş mızrak şeklinde, 5-10 x 3-6 cm boyutlarda, sivri veya küt uçludur ⁽¹⁾. Ayrı bireylerde bulunan erkek çiçekleri kırmızı, dişi çiçekleri ise beyaz renktedir ⁽²⁾. Meyveler oval-dikdörtgen şeklinde, 16-29 x 9-12 mm boyutlarındadır. "Antep Fıstığı" olarak yenilebilen tohumları için cinsin diğer bir türü olan *Pistacia atlantica* ile aşılanır. Dünyada İran, Afganistan ve Orta Asya'da yayılır. Türkiye'de genel olarak Gaziantep, Maraş, Urfa ve Mardin yörelerinde yetiştirilir ⁽¹⁾.

7a

KÜLTÜR

10 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

İyi drene edilmiş orta nemli ortamlarda iyi gelişir.

Hafif kumlu toprakta iyi gelişir.

Ilıman iklimlerin bitkisidir.
-18 °C'ye de dayanabilir.

Fakir topraklara ve orta derecede tuzlu ortamlara karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Yenilebilir meyveleri için hasat edilir. Gıda ve tıbbi sanayisinde birçok alanda değerlendirilir ⁽³⁾. Çiçek ve meyve güzelliği için kullanılır. Gölge ağacı olarak da değerlendirilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2). Edinburgh University Press.

2. Burnie, G., Forrester, S., Greig, D., Guest, S., Harmony, M., Hobley, S., & Ryan, S. (2004). Botanica. Tandem Verlag GmbH.

3. Mandalari, G., Barreca, D., Gervasi, T., Roussel, M. A., Klein, B., Feeney, M. J., & Carughi, A. (2021). Pistachio nuts (*Pistacia vera* L.): Production, nutrients, bioactives and novel health effects. Plants, 11(1), 18. <https://doi.org/10.3390/plants11010018>.

F1: Mustafa GÖKMEN https://www.inaturalist.org/life_lists/m_gokmen?details_view=observations&taxon_id=122975

F2: Mustafa GÖKMEN https://www.inaturalist.org/life_lists/m_gokmen?details_view=observations&taxon_id=122975

F3: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:70280-1>

F4: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:70280-1>

Hızlı büyüyen, gövde ve form estetiği olan, sonbahar renklenmesi güzel bir kavak türü...

Populus tremula

Titrek Kavak

20-25 m
arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, 20-25 m'ye kadar boylanabilen bir ağaçtır. Bazen çok gövdeli küçük ağaççık veya çalı formu büyüme gösterebilir. Kabuk gençken pürüzsüz, yeşilimsi veya zeytin grisi renkte yaşlanınca çatlaklıdır ⁽¹⁾. Yapraklar geniş oval yuvarlak şekilli, üst yüzü koyu yeşil, alt yüzü daha açık renktedir. Yaprığın kenarı dalgali ve kaba dişlidir ⁽²⁾. Yaprak sapı yandan basık ve uzun (7-8 cm) hafif bir rüzgârda bile titremesi nedeniyle bu adı almıştır. Yapraklar sonbaharda çok güzel sarı-turuncu ve kırmızı renk alır. Çiçeklenme mart-nisan aylarında olur ⁽¹⁾. Meyve 1 cm, koyu yeşil ve parlaktır ⁽²⁾. Tüm Avrupa, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Sibirya'dan Japonya'ya kadar yayılır.

Güneşli ve yarı gölge alanlarda yetişebilir.

Orta derece hava nemi ister.

İyi drene edilmiş, nemli topraklarda kuru topraklara kadar dayanabilir. Kireçli topraklardan kaçınır.

Soğuk iklimlerde -40 °C'ye kadar düşen sıcaklıklara dayanabilir.

Rüzgâra karşı orta derecede dirençlidir. Bazı kirlilik türlerine karşı da dayanıklı olduğundan şehir içi peyzajda kullanılabilir.

Kuraklığa dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Çok güzel bir sonbahar renklenmesi yapar, büyük gruplar halinde renk etkisi için kullanılabilir. Ormanlık alanlarda yangından sonra gelen öncü bitkilerdendir ⁽¹⁾.

1.Var, M. (2003). Bitki tanıma ve değerlendirme ders notları (197 s.). KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon. (Basılmamış ders notları).
2.Davis, P. H. (Ed.). (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, p. 894). Edinburgh University Press.
3.Ansin, R., & Özkan, Z. C. (2006). Tohumlu bitkiler, odunsu taksonlar (KTÜ Orman Fakültesi Yayınları No. 19, 450 s.). KTÜ Orman Fakültesi.
4.<https://www.ebber.nl/nl/treeebbb/potremul-populus-tremula/#?search%5B0%5D=Populus%20tremula>

F1: Mustafa VAR
F2: Natalia BORISOVA, iNaturalist.
<https://www.inaturalist.org/observations/235097321>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/234923706>
F4: Mustafa VAR

İyi gelişmiş kök sistemine sahip çok yıllık bitki...

9a
DOĞAL

Prosopis farcta

Çediotu

Fabaceae familyasında yer alan; alçak, dağınık, dikenli çıkıntıları olan gövdeye sahiptir. 30 ile 100 cm arasında boylanabilir ^(1,3). Gümüşü renkli yapraklar her biri 8-12 çift yaprakçıktan oluşan iğne yaprak formundadır ^(1,3). Çiçekler yaklaşık 25-40 x 4-6 mm boyutundadır ve nisan-mayıs aylarında açar ^(1,2,3). Sarı renge sahip çiçekler nispeten gösterişsizdir. Meyve 12-30 x 10-15 mm, ovalden dikdörtgene kadar, kıvrık, şişkin, koyu kahverengidir ⁽¹⁾. İyi gelişmiş kök sistemi ve rizomları toprağın 15-20 m derinliğine kadar uzanabilir ⁽²⁾. 0-1400 m' de yayılış gösteren türe kumullarda ve çıplak alanlarda rastlanır. Genel dağılımı Arabistan, Mısır, Kıbrıs, İran, Suriye Çöl, Afganistan, Transkafkasya, Orta Asya'dır ⁽⁴⁾. Türkiye' de Elazığ, Muş, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş ve Diyarbakır çevrelerinde kayıt altına alınmıştır ⁽⁵⁾.

30-100 cm
arası boy yapmaktadır.

Güneşli yerleri tercih eder.

Nem isteği azdır.

Kumlu topraklarda iyi gelişim gösterir.

Ortam sıcaklığı -15/-20 °C üzeri olan bölgelerde yaşar.

Hafif tuzlu esintilere dayanıklıdır.

Kuraklık toleransı yüksektir.

Derin kök yapısı ile erozyona maruz kalan alanlarda onarım amaçlı kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (ed.), (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 1. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Agirman, E., Celik, I., & Dogan, A. (2022). Consumption of the Syrian mesquite plant (Prosopis farcta) fruit and seed lyophilized extracts may have both protective and toxic effects in STZ-induced diabetic rats. Archives of Physiology and Biochemistry, 128(4), 887-896.
3. Öztekin, M. (2014). Rosmarinus officinalis L., Ünal Akkemik (Editor). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalıları II, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 391.
4. NGBB (2024). Bizim Bitkiler. <https://bizimbitkiler.org.tr>.
5. Tübbes, (2024). Türkiye Bitkileri Veri Servisi. <http://194.27.225.161/yasin/tubbves/index.php>

- F1: <https://www.inaturalist.org/observations/35690787>
F2: <https://www.inaturalist.org/observations/35690787>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/35690787>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/35690787>

Lezzetli meyvelere, gösterişli çiçeklere sahip kültür bitkisi...

Prunus x domestica

Erik

12 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Yaprağını döken, 12 m'ye kadar boylanabilen, yuvarlak formu küçük ağaçlardır. Sürgünler dikensiz bazen seyrek dikenlidir. Yapraklar; 10 x 6 cm'ye kadar, eliptik veya dikdörtgen, gençken tüylü, daha sonra altta tüysüz veya seyrek tüylü hale gelir. Tüyler genellikle orta damar ve damarlarla sınırlıdır. Çiçekleri mart-nisan aylarında, beyaz, 2 (-4) çiçekli kümeler halinde, yapraklarla birlikte görünür. Meyveleri; sarkık, oval veya yarı küresel, 8 cm'ye kadar uzun, yeşilimsi, sarı veya kırmızıdan mor ve koyu maviye; tatlı ve çekirdeğe yapışık. Avrupa, Batı Asya ve Kuzey Afrika'da meyvesi için uzun süredir yetiştirilmektedir. Türkiye'de yaygın olarak doğallaşmıştır. 1900 m'ye kadar yamaçlarda, dağ yamaçlarında, tarla sınırlarında, yol kenarlarında yetişmektedir. Çok sayıda kültür çeşidi bulunmaktadır ^(1,5).

Tam güneşi tercih eder ⁽³⁾.

Orta derecede nemi sever.

Orta nemli, besin değeri yüksek toprakları tercih eder.

İdeal yetiştirme sıcaklığı
5-35 °C'dir ⁽⁴⁾.

Aşırı rüzgara karşı hassastır ⁽⁵⁾.

Kuraklığa orta derecede dayanıklıdır. Uzun süre dayanamazlar.

İlkbahar çiçekleri ve meyve güzelliği için peyzajda kullanılır. Meyvesi taze ve kurutmalık olarak tüketilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. Özçağır, R., & Ünal, A. (2003). Sert çekirdekli meyveler. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No. 553.
3. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/prunus-domestica/>
4. https://www.picturethisai.com/wiki/Prunus_domestica.html
5. <https://www.ebber.nl/en/treebb/prdome-prunus-domestica/>

F1: Barry Walter <https://www.inaturalist.org/observations/20228057>

F2: Michael Andresek <https://www.inaturalist.org/observations/153989112>

F3: Daniel Cahen <https://www.inaturalist.org/observations/10315473>

F4: Daniel Cahen <https://www.inaturalist.org/observations/10315473>

İnsanlık tarihinin tüm zamanlarında adından bahsettiren şifalı bir meyve...

7a
KÜLTÜR

Punica granatum

Nar

Kışın yaprağını döken, yuvarlak taç yapısına sahip, orta-küçük büyüklükte, genellikle 2-5 m'ye kadar taç boyu yapabilen bir ağaç olmasına rağmen, bazı bölgelerde 10 m'ye kadar boylanabilir. *Punica granatum* var. *nana* bodur formu olup 1-1,5 m taç yapar. Nar bitkisi uzun ömürlüdür (200-300 yıl). Yaprakları sivri elips şekillidir. Çiçekleri iri, taç yaprakları çok katlı, taç yapraklarının renkleri beyaz, pembe, kırmızı veya bu renklerin karışımı olabilir. Nar meyveleri çiçeklenmeden 6-7 ay sonra derim olumuna gelir. Hasat ekim-kasım aylarında yapılır. Anavatanı Güney Asya, Kafkaslar, Yakındoğu olarak bilinir. Nar bütün dinlerde kutsal meyve olarak kabul edilir ⁽¹⁾.

10 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Nar, iyi ışık isteyen bir bitkidir. Güneşli habitatları tercih eder.

Meyve olgunlaşma döneminde nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi toprakları tercih eder.

Uzun ve sıcak bir yaz periyodu ister.

Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir.

Subtropik iklim bitkisi olup kuraklığa az-orta dayanıklıdır.

Çiçek güzelliği, sonbaharda altın sarısı sararması ve meyve güzelliği ile çok değerli bir bitkidir. Meyveleri mineraller ve antosiyanin açısından zengindir.

1.Yılmaz , C. (2007). Nar. Hasad Yayıncılık, İstanbul.

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Koyu yeşil ve oval formu ile dört mevsim boyunca dekoratif bir seçenektir...

Pyracantha coccinea

Ateş Dikeni

3 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Daha soğuk iklimlerde yarı-herdemyeşil, daha sıcak iklimlerde ise herdemyeşil olma eğiliminde olan ve 3 m boylanabilen dikenli bir çalıdır ^(1,2). Genç sürgünler gri-tüylü ve dikenlidir. Yapraklar mızrak şeklinde, eliptik veya ters yumurtamsı-eliptik, 2-4 (-5) x 1-5 (-2) cm, kenarları testere dişlidir; özellikle gençken altta tüylü veya tamamen tüysüz, yaprak sapları 5-10 mm'dir. Çiçek kurulları, şemsiye biçiminde ve çok çiçeklidir. Çiçekler beyaz renkte ve 8 mm çapındadır. Çiçeklenme Mayıs-haziran aylarında gerçekleşir ^(1,3). Meyve küre, 5-7 mm çapında, çoğunlukla kırmızı, bazen sarı veya turuncu renktedir. Kireçtaşı yamaçlar, kumullar, açık ormanlık alanlar ve çalılıklarda, 30-1800 m yüksekliklerde yetişir.

Güneşli ya da kısmi gölge olan yerleri tercih eder ^(4,5).

Düşük ya da orta derecede nemli yerlerde iyi gelişir ⁽⁴⁾.

Drenajı iyi, killi, kumlu, pH'ı asidik ya da nötr toprakları tercih eder ^(4,5).

En iyi (18-27 °) sıcaklıklarda gelişir. Düşük sıcaklıklara ve dondurucu kışlara (-20° ve altı) dayanıklıdır.

Rüzgâra, hava kirliliğine dayanıklıdır ^(3,4,5).

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽⁴⁾.

Budamaya elverişli olduğundan peyzajda çit bitkisi olarak kullanılır.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4, p. 133). Edinburgh University Press.

2. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/pyracantha-coccinea/>

3. <https://www.ebber.nl/nl/treebb/pyrcush-pyracantha-coccinea-red-cushion/#?search%5B0%5D=Pyracantha%20coccinea%20Red%20Cushion>

4. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/pyracantha-coccinea/>

5. Huxley, A. (1992). The New RHS Dictionary of Gardening. MacMillan Press.

F1: Mustafa VAR

F2: Mustafa VAR

F3: Mustafa VAR

F4: Mustafa VAR

Genelde bodur, sert ve batıcı yaprakları ile sıcak iklimlerin çalısı...

Quercus coccifera

Kermes Meşesi

2-3 m
arası boy yapmaktadır.

Herdemyeşil genellikle 2-3 m'ye kadar (bazen 10-12 m) boylanabilen çalı ya da küçük ağaçlardır⁽¹⁾. Kabuk gri-kahverengi renkte boyuna yönde çatlaklıdır. Genç sürgünler sarımsıtrak parlak kahverengi yıldız tüylü daha sonra tüyler dökülür. Yapraklar taze iken açık sarımsı kahve/pembemsi renkte , olgunlaşınca deri gibi sert geniş yumurta 1,5-5x1-3 cm boyutlarında üst yüzü parlak koyu yeşil tüysüz,alt yüzü soluk yeşil ve çıplak nadiren seyrek kısa tüylüdür. Kenarları sivri keskin dişlidir. Meyveler 1,5-2 cm uzunluğunda, kadeh 1-2 cm çapında ve küresel, pulları dört köşeli uçları sivri ve batıcı geriye kıvrıktır. Sapsız ya da çok kısa saplıdır. Kadeh palamutun yarısını bazen 2/3'ünü içine alır. Meyveler Ekim-kasım aylarında olgunlaşır. Akdeniz ülkelerinde doğal olup ülkemizde Karadeniz, özellikle Batı ve Güney Anadolu'da makilikler içinde yayılmaktadır^(1,2).

Güneşli habitatları tercih eder, ışık isteği yüksektir.

Nem isteği düşüktür.

Ilıman iklimlerde ve daha çok sıcak bölgelerde yayılır.

Humusca fakir, kumlu-kumlu balçık, kireçli toprakları yeğler.

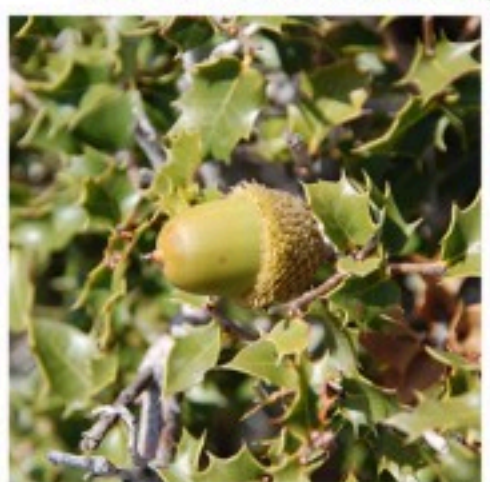
Kireçli topraklara, deniz soğuşuna ve hava kirliliğine dayanıklıdır. Verimsiz topraklarda erozyona dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Doğal formu güzel olduğu gibi budanarak form verilebilir. İsteklerinin az olması her türlü ortama uyum sağlaması nedeniyle sorunlu alanların iyileştirilmesinde sıklıkla tercih edilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1982. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 7. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Öztürk, S., 2013. Türkiye Meşeleri Teşhis ve Tanı Kılavuzu. TC Orman ve Su İşleri Bakanlığı, ORMAN Genel Müdürlüğü, Tasarım Baskı CTA Ltd., Ankara, 370 s.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

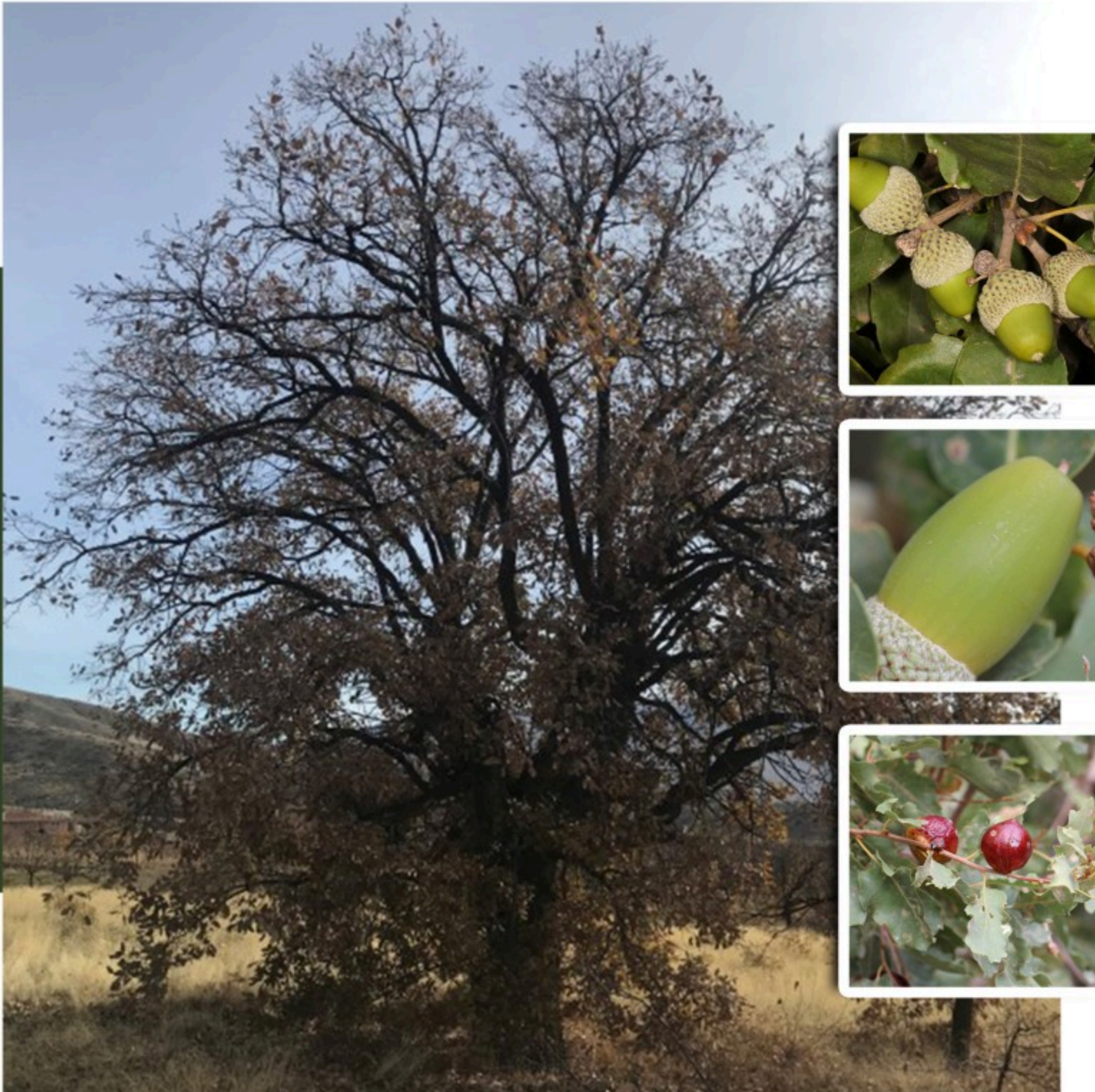
Peyzaj ve endüstri için önemli, küçük bir ağaç...

Quercus infectoria

Mazı Meşesi

Kışın yaprağını döken ya da yarı herdem yeşil, boyu 1-4, nadiren 10 m'ye kadardır. Yaşlı gövde kabukları çatlaklıdır. Kenarları çoğunlukla ondüleli olan yaprakları, 4-8 testeremsi loplu veya tam kenarlıdır. Derimsi sertlikte yaprakların 10x4,5 cm'ye kadar, yumurta veya dar dikdörtgensel şekillerdedir. Bir yılda olgunlaşan meyvelerin 2/3'lük kısmı kadeh içinde kalır. Meyve sapsızdır, nadiren 5-10 mm sap görülebilir. Mazı arısının etkisiyle tomurcukta oluşan "Mazı" adlı patolojik oluşumlar çok karakteristiktir. Genellikle Anadolu'nun iç kesimleri hariç, Trakya, Kuzey, Batı ve Doğu Anadolu'da 150-1850 m rakımlar arasında yayılmaktadır. Dünya'da Yunanistan, Kıbrıs, Filistin, Transkafkasya, İran ve Irak'ta yayılmaktadır^(1,2,3,4).

7a

DOĞAL

1-4 m
arası boy yapmaktadır.

Yarı gölge ve güneşli
habitatlarda yetişir.

Düşük nemli ve nemsiz alanları
yeğler.

Humusça fakir, kumlu balçık
derin toprakları sever. Taşlı ve
kuru topraklara da uyumludur.

Ilıman ve yarı nemli iklimlerde
yetişir.

Soğuğa kısmen, donlara
mutedil derecede dayanır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Rüzgâr perdesi olarak kullanılır.
Ayrıca uzun süre yapraklı olması
sebebiyle toz ve gürültü perdesi
olarak da kullanılır. Mazıları
tanen bakımından zengindir.
Deri tabaklamada kullanılır.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh University Press.

2. Öztürk, S. (2013). Türkiye meşeleri teşhis ve tanı kılavuzu. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Tasarım Baskı CTA Ltd.

3. Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M., & Babaç, M. T. (Eds.). (2012). Türkiye bitkileri listesi (damarlı bitkiler). Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını.

4. Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024). Tarım ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

F1: <https://www.anitagaclar.gov.tr/detail/mazi-mesesi-quercus-infectoria/332>

F2: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:924449-1>

F3: Salih TERZİOĞLU

F4: Salih TERZİOĞLU

DOĞAL

5a

Erozyon kontrolü için uygun, kuraklığa dayanıklı bir çalı...

Rhamnus lycioides

Top Cehri

2 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Yavaş büyüyen, dikenli, herdemyeşil veya yaprak döken, 2 m'ye kadar boylanabilen bir çalıdır ^(1,2). Genel olarak dik veya yatay büyüyen, çok dallı, karmaşık bir forma sahiptir. Yapraklar dar ters yumurtamsı-eliptikten geniş ters yumurtamsıya kadar değişir ve 10-23 x 5-12 mm ebatlarındadır ⁽¹⁾. Kışın ve ilkbahar boyunca ortaya çıkan çiçekler, 4 üçgen loblu, sarı veya yeşilimsi sarı renkli olup çok küçüktür ve pek göze çarpmaz ^(2, 3). Meyve 4-6 mm çapında, olgunlaştığında siyah, kırmızı, sarımsı renkte veya beneklidir ^(1, 4). Meyvesi çok acıdır ve insanlar için zehirlidir ⁽²⁾. Kuru taşlı yerler, kayalık yamaçlar, çalılık ve orman açıklıklarında görülür ⁽⁵⁾. Türkiye'de sadece Yukarı Fırat alt bölgesinde doğal yayılımı gösterir.

Güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede yetişemez.

Kuru veya nemli ortam tercih eder.

İyi drenajlı, kumlu, tınlı, killi topraklarda, hafif asitli, nötr ve kireçli topraklarda gelişebilir ⁽⁶⁾.

-26 °C soğuğa kadar dayanıklıdır.

Çok dayanıklı bir bitkidir, besin açısından fakir topraklarda yetişebilir. Kireçli topraklara, kuru ve rüzgârlı iklimlere dayanabilir ^(4, 5).

Kuraklığa dayanıklıdır.

Bazen süs bitkisi olarak ve çit bitikisi olarak yetiştirilir. Boya ve ilaç olarak kullanımları mevcuttur ⁽⁵⁾. Çiçekler anılar için iyi bir nektar kaynağıdır.

1. Davis, P. H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol.2, pp. 526-541). Edinburgh University Press.
2. <https://www.inaturalist.org/taxa/82962-Rhamnus-lycioides>
3. Gülkes, J., & Traveset, A. (2012). Altitudinal variation in the reproductive performance of the Mediterranean shrub Rhamnus lycioides L. Journal of Plant Ecology, 5(3), 330-336. <https://doi.org/10.1093/jpe/rtu005>
4. <https://turkcebitkileri.com/tr/foto/C4989Fraf-galerisi/rhamnaceae-cehri/rhamnus-cehri/rhamnus-lycioides.html>
5. <https://temperate.theflora.info/plant/Rhamnus-lycioides>
6. <https://pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Rhamnus-lycioides>

- F1. https://theoriginalgarden.com/p/plants/outdoor/shrubs/rhamnus-lycioides-mediterranean-buckthorn?srsltid=AfmBOok21-wHpyfjy6u9OYKlec2a-9a7F-hr9Zb-tp-sjo_dFm#gallery-1
- F2. https://theoriginalgarden.com/p/plants/outdoor/shrubs/rhamnus-lycioides-mediterranean-buckthorn?srsltid=AfmBOok21-wHpyfjy6u9OYKlec2a-9a7F-hr9Zb-tp-sjo_dFm#gallery-3
- F3. <https://www.orchid-nord.com/Flore-Rhodes/Rhamnaceae/Rhamnus%20lycioides/Rhamnus%20lycioides.html>
- F4. <https://www.orchid-nord.com/Flore-Rhodes/Rhamnaceae/Rhamnus%20lycioides/Rhamnus%20lycioides.html>

Sonbahar kızarması ve baharat olan şifalı meyveleri ile dikkat çeken bir çalı...

6a
DOĞAL

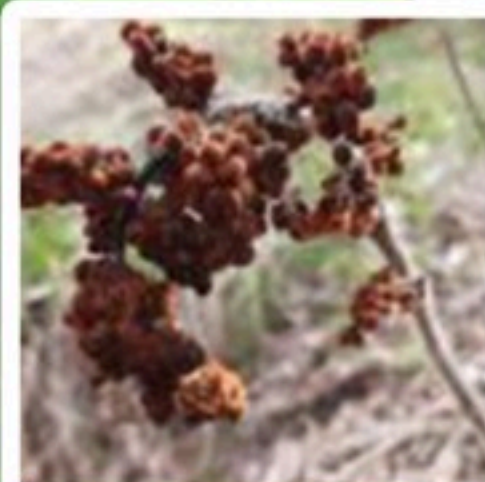
Rhus coriaria

Sumak

Kışın yaprağını döken, 2-3 m'ye kadar boylanan çalılardır. Sarı-gri renkte olan sürgünleri sık tüylerle kaplıdır. Tek tüysü yaprakları 9-15 yaprakçıktan oluşur; yaprak boyları 15-20 cm'ye kadar çıkar. Yumurta biçiminde ve uzunca olan yaprakçıkları 3-5 cm boyunda ve çok kısa saplıdır. Kenarları kaba dişli, üst yüzü seyrek, alt yüzü sık yumuşak tüylüdür. Sonbaharda çok güzel kızarma gösterir. Çiçekler terminal ya da yan durumlu salkım halinde kurul oluşturur, haziran-temmuz ayında açarlar. Çekirdekli sulu meyve küremsi, 4-6 mm çapında, kırmızımsı renkte ve tüylüdür ⁽¹⁾. Tadı ekşidir. Sumak, özellikle ekşi tadı nedeniyle Anadolu'da sık tüketilen bir baharattır. Sumak bitkisi, Doğu Akdeniz, Kırım, Kafkasya ve Kuzey İran'a özgü olup Akdeniz Havzasında kültürü yapılmıştır ⁽²⁾.

2-3 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Orta derecede ışık ister.

Nem isteği bakımından seçici değildir.

Taşlı ve kireçli topraklara toleranslıdır.

Sıcak iklimlerden hoşlanır.

Hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Sonbahar kızarması, kuraklığa dayanması ve kanaatkâr olması nedeniyle peyzajda kullanılır. Kurutulmuş meyveleri baharat olarak kullanılır.

1.Kayacık, H. (1982). Orman ve park ağaçlarının özel sistemetiği (Vol. 3, 4th ed.). İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları.
2.Saltan, F. Z., & Ünder, D. (2019). Sumak ve önemli biyolojik etkileri. Çukurova Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 34(1), 69–78.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Rhus-coriaria>
F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Rhus-coriaria>
F4: Serdar ÖLEZ <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Rhus-coriaria>

Hoş kokulu çiçek kurulları ve çok kanaatkar olması ile öne çıkan egzotik bir tür...

Robinia pseudoacacia

Yalancı Akasya

25 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Yaprğını döken, 25 m'ye kadar boylanabilen, seyrek dallı ve gevşek dokuda 8-10 m tepe çapı yapabilen istilacı bir ağaçtır. Gövde, açık kahverengi ve boyuna çatlaklıdır. 20 cm uzunluğunda tüysü özellikteki yapraklarda 7-19 adet bulunan yaprakçıklar 25-45 x 12-25 mm boyutlarında ve eliptik şekildedir. Mayıs-haziran aylarında açan beyaz renkli çiçekleri sarkık, yoğun, salkımlar halinde ve kokuludur. Bakla şeklindeki meyveleri, 5-10 x 1 cm boyutlarındadır. Dünyada Kuzey Amerika boyunca yayılır. Egzotik bir tür olmasına rağmen, Türkiye'nin kuzeyinde, özellikle Karadeniz kıyılarında ormanlık alanlarda doğallaşma eğilimindedir ^(1,2). Ülkemizde çok yaygın olarak yol, refüj, parklar vb. yeşil alanlarda *Robinia pseudoacacia* var. *umbraculifera* (Top Akasya) adlı varyetesi kullanılmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

Hava nemi yüksek yörelerde yetişir.

Kuru ve humuslu topraklarda yetişir.

-35 °C'ye dayanabilir.

Atmosfer kirliliğine ve tuzlu topraklara dayanır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Çiçekleri hariç bitkinin tüm kısımları zehirlidir. Tıbbi alanda değerlendirilir. Kökleriyle havanın azotunu tutarak toprağı iyileştirirler. Yol ağacı olarak ya da rehabilitasyon projelerinde kullanılır.

1.Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 3). Edinburgh University Press.
2.Pamay, B. (1993). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. Orhan Ofset.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Hoş kokulu pembe- beyaz renkli çiçeklere sahip dayanıklı çalı...

Rosa canina

Kuşburnu

Kışın yaprağını döken, 1,5-3,5 m'ye kadar boylanabilen, bazen tırmanıcı, sert dikenlere sahip, dik bir çalıdır. Bileşik yapraklı, yaprakçıkları donuktan saf yeşile değişen renklerde, 5-7 adet, dar eliptik, geniş yumurta şeklinde, 1-4,5 x 0,8-3,5 cm ebatlarındadır ⁽¹⁾. Çiçeklenme Mayıs- Haziran (-temmuz) aylarında ve yapraklanmadan sonra gerçekleşir. Çiçeklerin 1-3 adeti bir arada, pembe-beyaz renkli olup 4-5 cm genişliğindedir ⁽²⁾. Çiçekleri hoş kokuludur. Meyveler, çiçek tablasından gelişen etli bir yapı (kuşburnu) içindeki çok sayıda akenden oluşur, oval veya dikdörtgen-elipsoid şekillerde, kırmızı-turuncu, çıplak ve pürüzsüzdür ⁽¹⁾. Afrika'dan Avrupa'ya, Orta Asya'dan Pakistan'a yayılış gösterir. Ülkemizde, kıyılar, kayalık yamaçlar, çalılıklar, çitler, ormanlar ve açıklıklar, çoğunlukla kireçtaşı üzerinde, 30-1700 (-2500) m yükseltiler arasında yetişir ^(1,3).

3a

DOĞAL

1,5-3,5 m
arası boy yapmaktadır.

Gölgede ve tam güneşte yetişebilir ⁽⁴⁾.

Nemli ortamları sever.

Kireçli ve besin maddesi zengin toprakları sever ⁽⁵⁾.

İdeal sıcaklık değeri
5-35 °C'dir ⁽⁶⁾.

Bölge, habitat ve rakım
değişikliğine toleransı
yüksektir ⁽⁷⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Meyvesi; şurup, reçel ve çay
yapımında kullanılır. Orman
alanları, çalılıklar, parklar, yol
kenarları ve küçük bahçelerde
yetiştirilmeye uygundur ^(8,9).

CC

1-Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2-Krüssmann, G., Epp, M. E., & Daniels, G. S. (Eds.). (1986). Manual of cultivated broad-leaved trees & shrubs (Vol. 3).
3-<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731955-1>
4-Kültür, Ş. (1998). Kuzey-Batı Türkiye'de yetişen yabani Rosa türleri üzerine farmasotik botanik bir araştırma (Unpublished doctoral dissertation). İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi.
5-Çepel, N. (1988). Peyzaj ekolojisi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. (Orman Fak. Yayın No. 391).
6-https://www.picturethisai.com/wiki/Rosa_canina.html
7-Özpelik, H., Korkmaz, M., Özgöke, F., Ünal, M., & Salca, S. (2013). Türkiye güllerinin (Rosa L. spp.) ekolojik ve coğrafi karakteristikleri. Süleyman Demirel University Faculty of Arts and Science Journal of Science, 8(1), 9-21.
8-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
9-https://en.wikipedia.org/wiki/Rosa_canina
10-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
11-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
12-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
13-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
14-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
15-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
16-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
17-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
18-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
19-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>
20-<https://www.gardenia.net/plant/rosa-canina>

F1:

Mustafa VAR

F2:

Mustafa VAR

F3:

Mustafa VAR

F4:

Mustafa VAR

Lezzetli meyvelere sahip, kuraklığa dayanıklı yarı odunsu bitkiler...

Rubus fruticosus

Böğürtlen

2-4 m arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, yarı odunsu formda bitkilerdir. Eski tarihlerde botanik bahçelerinde ve kilise bahçelerinde yaygın yetiştirilmekteydi. Böğürtlenlerin habitusu dik, yarı dik ve sürüngen olmak üzere sınıflandırılır. 350'den fazla böğürtlen türü olmakla birlikte Avrupa böğürtlenleri olarak bilinen *R. fruticosus* günümüzdeki çeşitlerin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Dikenli ve dikensiz tipleri bulunmaktadır. Kök sistemi çok yıllıktır. Toprak üstü aksamı olarak ilk yıl tomurcuk verir, ikinci yıl sürgün sürer, üçüncü yıl çiçek oluşur, meyve verir ve ardından kök boğazına kadar kurur. Meyve yıllık sürgünlerden oluşur ve salkım halindedir. Çiçekler beyaz-pembe tonlarında, meyve rengi genellikle siyahtır. Yaprak testere dişli olup 5 yaprakçıktan oluşur. Kuzey yarım kürenin mutedil iklimli bölgelerinde, tropik bölgelerin yüksek kesimlerinde doğal olarak bulunmaktadır. Ülkemizde hemen her yerde rastlanmaktadır ^(1,2).

Orta derecede ışık ister.

Nemli bölgelerde iyi yetişir.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir de milli-tınlı toprakları sever.

Soğuk, serin yerleri sever.

Ilıman iklimlerde iyi yetişir. Soğuğa toleranslıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Sofralık tüketiminin yanı sıra gıda sanayinde yaygın kullanılmaktadır. Zengin vitamin ve mineral içerir, antosiyanin kaynağıdır. Çalı formu ile iyi çit yapar ve çiçek yapısı için peyzaj alanlarında kullanılır.

1. Ağaoğlu, Y. S. ve Gerçekioğlu, R. (2013). Üzümsü Meyveler. Tomurcukbağ Ltd. Şti. Eğitim Yayınları No:1, Ankara.
2. Davis, P. H. (Ed.), (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 4. Edinburgh University Press, Edinburgh.

Kısa boylu, yayılıcı, dikenli bir yer örtücü...

Sarcopoterium spinosum

Abdestbozan

75 cm'ye kadar boy yapmaktadır.

Sık dallı, yastık formu, 75 cm veya daha fazla boy yapan, yaprak döken, dikenli bir çalıdır. Dış kabuk gümüşü renkli, tüylü ve boyuna çatlayıp dökülür. Yapraklar küçük, oval, dikdörtgensi ve 11 ila 25 arası dikdörtgensi ile yumurtamsı, düz ya da 3-5 dişli yaprakçıklıdır. Çanak yaprak yeşil renkli, sıklıkla beyaz kenarlı, yumurtamsı dikdörtgensi ve 2 mm uzunluğundadır ⁽¹⁾. Tepecik kırmızımsıdır. Mart ve nisan ayları arasında çiçek açar. Arıları kendisine çeker. Meyve küresel biçimli, sarımsı kahverengi ve 3-5 mm çapındadır ⁽²⁾. Ege ve Akdeniz bölgelerinin bozulmuş makiliklerinde, deniz kenarından 1000 m yükseltiye kadar kayalık, taşlı, çakıllı kurak yamaçlarda yayılış gösterir ⁽¹⁾.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder.

Kuru veya orta nemli ortam tercih eder.

İyi drene edilmiş kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitli, nötr ve bazik topraklarda gelişebilir.

Ortam sıcaklığı -5 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Soğuk kurutucu rüzgarlardan korunmalıdır. Dona karşı duyarlıdır ⁽²⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Yer örtücü olarak sorunlu bölgelerde kullanılabilir. Tıbbi kullanımları mevcuttur ⁽³⁾. Meyveler tüketilir ⁽³⁾.

1. Davis, P.H. (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol.4, pp.76-77). Edinburgh University Press.
2. <https://www.shootgardening.com/plants/sarcopoterium-spinosum>
3. Doğan, H. (2023). Anadolu Türk Uygarlığında Bitkiler (XIII-XV. yy.) (Yayımlanmamış Doktora Tezi, 601 s.). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

F1: <https://www.inaturalist.org/observations/6159526>
F2: <https://www.inaturalist.org/observations/116858800>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/145240443>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/172773714>

Beyaz, yoğun ve hoş kokulu çiçekleri ile güzel bir peyzaj elemanı...

Styrax officinalis

Ayıfındığı

Yaprağını döken, yuvarlak formlu, 6 m'ye kadar boylanabilen, çalı ya da küçük ağaçlardır. Genç sürgünler ve tomurcukları yıldız şeklinde tüylüdür. Yaprakları genişçe elipten ovale dönük şekilde, 5-9,5 x 3,5-6,5 cm, parlak yeşildir. Çiçekler beyaz renkte 3-6 adet salkım halinde, hoş kokuludur. Meyve küre şeklinde, sert, 1,2-1,4 cm çapında, sert, yoğun bir şekilde yıldız tüylerle kaplıdır. Meyvesi tek tohumlu; eylül ayından kasım ayına kadar olgunlaşır ve dekoratiftir. Tohumları parlak, sert, 9-12 mm çapındadır. Maki alanları, kızılçam ormanları ve yaprak döken çalılıklarda 1-1500 m'ye kadar yayılış göstermektedir. Türkiye'de Balıkesir, Bursa, Samsun, Konya, Aydın, Muğla, Antalya, Mersin, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Hatay'da doğal yayılış göstermektedir ^(1,2).

Güneşli ve ılıman iklimde yetişir.

Nemli ortamları sever.

Geçirimli ve nemli toprakları sever.

Ilıman iklimde yetişir.

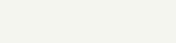
Kentsel alanlardaki hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

İlaç sanayinde kullanılmaktadır.

CC 1.Davis, P. H. (Ed.). (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6). Edinburgh University Press.
2.Idzajt, M. (2018). Dendrology: Cones, flowers, fruits and seeds. Academic Press.
F1:Mustafa VAR
F2: Mustafa GÖKMEN. iNaturalist. https://www.inaturalist.org/life-lists/m_gokmen?details_view=observations&taxon_id=61872.
F3:Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

DOĞAL

Çiçek güzelliği olan ve kıyı peyzajları tuz serpintilerine uyum için ideal bir bitki...

Tamarix smyrnensis

İlgın

5 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, 5 m'ye kadar boylanan, yaygın ve sarkık dallı, kırmızımsı kahverengi veya kahverengi kabuklu çalı veya küçük bir ağaçtır ⁽¹⁾. Küçük pul yaprakları sivri uçlu ve 1,5-3,5 mm uzunluğundadır. Nisan-ağustos arası çiçeklenir. Çiçekleri 5 parçalıdır. Çanak yaprakları 0,5-1 mm boyutunda her bir çiçeğin sapından daha uzundur. Taç yaprakları 1,5-2 mm uzunluğunda, çoğunlukla pembe renktedir⁽²⁾. Doğal yaşam alanı Güneydoğu ve Doğu Avrupa'dan Pakistan'a kadardır. Türkiye'de doğal olarak kuzey, orta, batı, güney ve güneydoğu Anadolu'da nehir kıyılarında ve deniz seviyesinden itibaren 1000 m yükseltilere kadar yayılım gösterir ⁽¹⁾.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede büyüyemez.

Kuru veya nemli alanları tercih eder.

İyi drene edilmiş, tınlı, killi, kumlu topraklarda, hafif asitli, nötr ve bazik topraklara kadar değişen çeşitli ortamlarda yetişebilir ⁽³⁾.

Ortam sıcaklığı -15 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Az bakım ister. Deniz etkisine ve tuzlu topraklara çok dayanıklıdır⁽³⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Kıyı peyzajlarında hem estetik hem de fonksiyonel olarak kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, pp. 349-351). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Baum, B. (1968). Tamarix. In G. T. Tutin, V. H. Heywood, N. A. Burges, D. M. More, D. H. Valentine, S. M. Walters, & D. A. Webb (Eds.), Flora Europaea: Rosaceae to Umbelliferae (Vol. 2). Cambridge University Press.
3. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:828217-1>

F1: Steve DANIELS, <https://www.inaturalist.org/observations/2980310>
F2: Mustafa VAR
F3: <https://botany.cz/cs/tamarix-smymensis/>
F4: <https://botany.cz/cs/tamarix-smymensis/>

Ülkemizin kıyı ekosistemlerinin mor çiçekli çalısı...

Vitex agnus-castus

Hayıt

2-6 m'ye
arası boylanmaktadır.

Genellikle 2-3 m bazen 6 m'ye kadar boylanabilen ⁽¹⁾, dağınık ve seyrek dallı, bazen yarı odunsu karakterli, kışın yaprağını döken çizgisel formu çalılardır. Yapraklar, dar dar eliptik-mızraksı formlar (ışnsal) biçimde 5-7 parçalıdır. Yaprakçıklar tam kenarlı, uzunca oval şekilli, sivri uçlu, üst kısmı koyu yeşil renkli, alt yüzleri ise beyazımtırak tüylüdür. Çiçeklenme gevşek, çok dallı ve çok sayıda çiçekten oluşur, hoş kokulu, leylak-pembe veya mor-pembe, nadiren kirli beyaz başak veya bileşik başak şeklinde, mayıstan hazirana kadar açar. Doğal yayılışını, Karadeniz'den Balkanlar'a, Güney Rusya'ya, Transkafkasya'ya, İran'a ve Kıbrıs'a kadar oldukça geniş bir coğrafyada yayılım gösterir. Türkiye'de kuzeyden güneye tüm kıyı kentlerimizin hemen her birinde, kısmen de Güney Doğu Anadolu bölgesinde doğal olarak bulunur ⁽²⁻⁴⁾.

Tam güneşli ya da yarı güneşli alanları tercih eder.

Kuru ya da yarı nemli ve iyi drenajlı alanları tercih eder.

Geçirgen ve kumlu toprakları sever.

-27 °C'ye kadar dayanabilir.

Kurak ve nispeten nemli alanları tercih eder.

Kuraklık toleransı orta düzeydedir.

Tıbbi amaçlarla kullanımının yanı sıra kurak ve kumlu topraklarda yetişmesinden ve mor renkli çiçek estetiği ile hem estetik hem de fonksiyonel amaçlarla kullanılabilir.

1. Var, M. (2003). Bitki tanıma ve değerlendirme ders notları. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi (Basılmamıştır).
2. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
3. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
4. TÜBİVES Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php>)

F1: Durmuş KOYUN

F2: Mustafa VAR

F3: TÜBİVES Veri Tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php>)

F4: Mustafa VAR

Meyvesi ve yaprağı tüketilen, duvar ve çitlerin tırmanıcı çalısı...

Vitis vinifera

Asma

Yaprağını döken, 10-20 m tırmanabilen, sarılıcı bitkilerdir ⁽¹⁾. Kabuk; açık gri/yeşil olup hızla gri/kahverengiye dönüşür. Sonunda gri olur ⁽²⁾. Yaprakları; yuvarlak-kordat, 7-15 cm genişliğinde, 3-5 lobludur ⁽¹⁾. Çiçeklenme zamanı mayıs ve haziran aylarıdır. Çok küçük, yeşil çiçeklere sahiptir ⁽²⁾. Meyveleri, küresel, siyah, parlak, 7-8 mm çapında, sulu, ete yapışık, renksiz, 1-2-3-4 tohumlu ve meyve salkımları sarkıktır. 15-300 ayrı üzüm meyvesi içeren salkımlarda meyve verir ve hazirandan kasıma kadar olgunlaşır ^(3,4). Genel yayılışı Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika'dır. Türkiye'de Karadeniz sahil şeridi hariç tüm satıhta yayılış gösteren kültür bitkisidir. Duvar ve çitlerde tırmanıcı olarak kullanılır ⁽²⁾.

KÜLTÜR

10-20 m
arası tırmanmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder ⁽²⁾.

Yüksek nemli ortamları sevmez ⁽⁴⁾.

İyi drenajlı toprakları tercih eder ⁽⁴⁾.

15-40 °C sıcaklıkta yetişir ⁽⁴⁾.

Nemli bölgeler dışında tüm toprak koşullarını tolere eder ⁽²⁾.

Kuraklığa toleranslıdır.

Tırmanıcı bitki olarak, duvar oluşturma amacı ile peyzajda kullanılır. Meyvesi taze ve kurutulmuş olarak yenir. Meyve suyu, tatlandırıcı üretiminde, şarap yapımında, yaprakları pişirilmiş olarak tüketilir.

1- Krüssmann, G., Epp, M. E., & Daniels, G. S. (Eds.). (1986). Manual of cultivated broad-leaved trees & shrubs. Vol. 3.
2- Davis, B. (1990). The gardener's illustrated encyclopedia of climbers & wall shrubs : a guide to more than 2000 varieties including roses, clematis and fruit trees
3- İdjoğlu, M. (2019). Dendrology: cones, flowers, fruits and seeds. Academic Press.
4- Hussain, S. Z., Naseer, B., Qadri, T., Fatima, T., & Bhat, T. A. (2021). Fruits grown in highland regions of the Himalayas. Cham, Switzerland: Springer International Publishing.
F1: Joe Dillon <https://www.inaturalist.org/observations/203201902>
F2: andrey_p <https://www.inaturalist.org/observations/116964997>
F3: andrey_p <https://www.inaturalist.org/observations/116964997>
F4: Patrick Hacker <https://www.inaturalist.org/observations/77824261>

08

kilis

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

08. TABLULAR

Doğal, Egzotik, Kültür Bitkilerinin Kuraklığa Dayanıklılık Derecesi

Kuraklığa Dayanıklı Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Acer negundo</i>	Dişbudak Yapraklı Akçaağaç
2	<i>Alhagi maurorum</i>	Aguldiken
3	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi
4	<i>Amygdalus lycioides</i> var. <i>lycioides</i>	Behiv
5	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam
6	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik
7	<i>Arbutus andrachne</i>	Sandal Ağacı
8	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş
9	<i>Asparagus acutifolius</i>	Tilkişen
10	<i>Calicotome villosa</i>	Keçiboğan
11	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere
12	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı
13	<i>Cistus creticus</i>	Pembe Çiçekli Laden
14	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç
15	<i>Cotinus coggygria</i>	Boyacı Sumağı
16	<i>Crataegus monogyna</i> var. <i>monogyna</i>	Yemişen
17	<i>Cupressus sempervirens</i>	Servi
18	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	Gervenük
19	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i>	İncir
20	<i>Gleditsia triancanthos</i>	Gilediçya
21	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı
22	<i>Inula viscosa</i>	Sümenit
23	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk
24	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i> var. <i>oxycedrus</i>	Katran Ardıcı
25	<i>Lonicera etrusca</i> var. <i>Etrusca</i>	Dokuzdon
26	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum
27	<i>Olea europaea</i> subsp. <i>europaea</i>	Zeytin
28	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı
29	<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme
30	<i>Pinus brutia</i> var. <i>brutia</i>	Kızılçam
31	<i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>terebinthus</i>	Menengiç
32	<i>Populus tremula</i> subsp. <i>tremula</i>	Titrek Kavak
33	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu
34	<i>Quercus coccifera</i>	Kermes Meşesi
35	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i>	Mazı Meşesi
36	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri
37	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak
38	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya
39	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu
40	<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen
41	<i>Sarcopoterium spinosum</i>	Abdestbozan
42	<i>Styrax officinalis</i>	Ayıfındığı
43	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın
44	<i>Vitis vinifera</i>	Asma

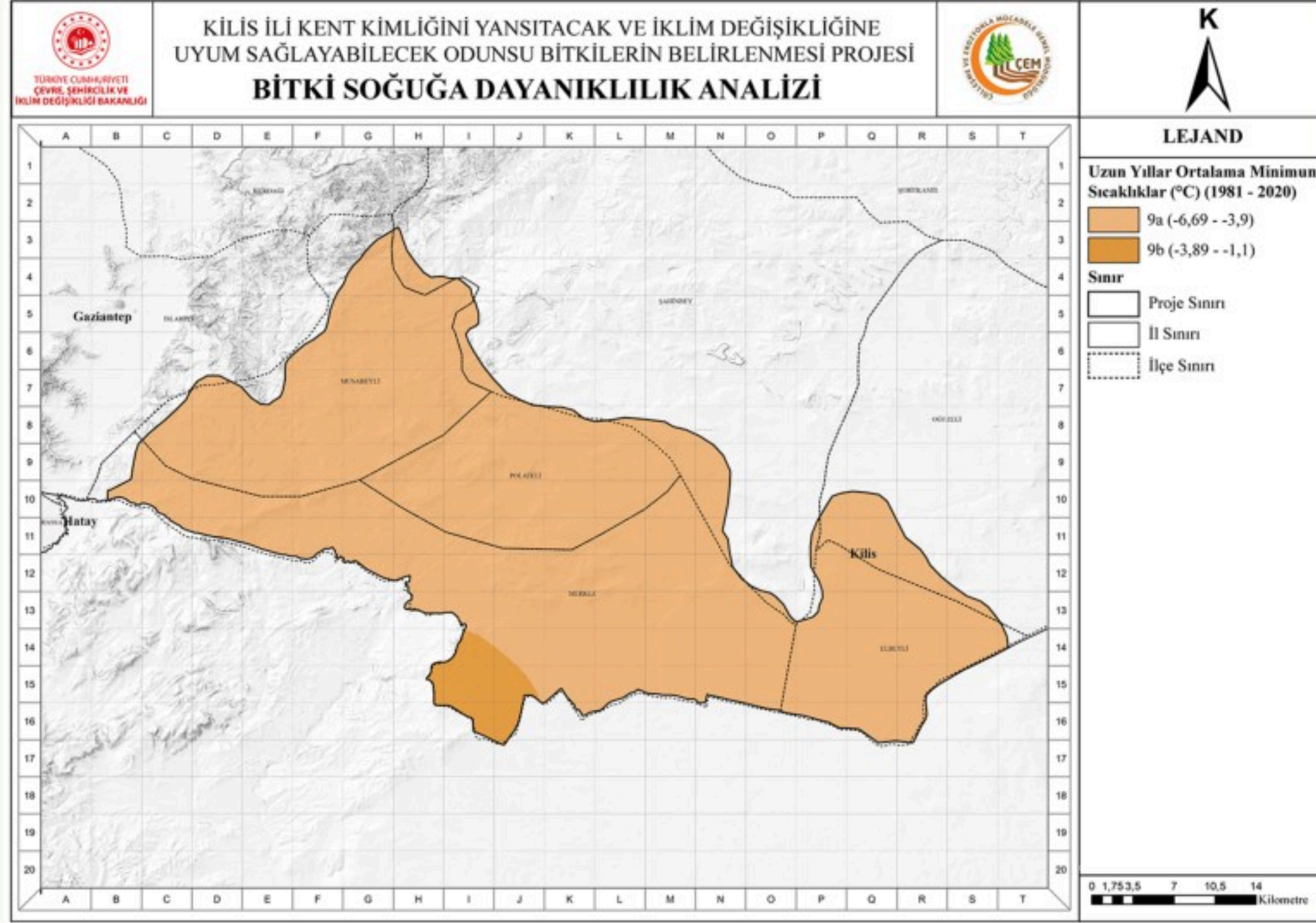
Doğal, Egzotik, Kùltür Bitkilerinin Kuraklığa Dayanıklılık Derecesi
Kuraklığa Orta Derecede Dayanıklı Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı
2	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt

Doğal, Egzotik, Kùltür Bitkilerinin Kuraklığa Dayanıklılık Derecesi
Kuraklığa Dayanıklı Olmayan Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Prunus x domestica</i>	Erik

Doğal, Egzotik, Kültür Bitkilerinin Soğuğa Dayanıklılık Derecesi

9A Bölgesinde Kullanılabilecek Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Zon
1	<i>Alhagi maurorum</i>	Aguldikeni	4A
2	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	8A
3	<i>Amygdalus lycioides</i> var. <i>lycioides</i>	Behiv	7B
4	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam	7A
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	8A
6	<i>Arbutus andrachne</i>	Sandal Ağacı	7A
7	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş	7A
8	<i>Asparagus acutifolius</i>	Tilkişen	7A
9	<i>Calicotome villosa</i>	Keçiboğan	7B
10	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	8A
11	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı	6A
12	<i>Cistus creticus</i>	Pembe Çiçekli Laden	7B
13	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı	8B
14	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	6A
15	<i>Cotinus coggygria</i>	Boyacı Sumağı	6A
16	<i>Crataegus monogyna</i> var. <i>monogyna</i>	Yemişen	4A
17	<i>Cupressus sempervirens</i>	Servi	7B
18	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	Gervenük	7A
19	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	5A
20	<i>Inula viscosa</i>	Sümenit	9A
21	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	7A
22	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Katran Ardıcı	8A
23	<i>Lonicera etrusca</i> var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon	6B
24	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	8A

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Zon
25	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	6A
26	<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme	7B
27	<i>Pinus brutia</i> var. <i>brutia</i>	Kızılçam	7A
28	<i>Pistacia terebinthus</i>	Menengiç	7B
29	<i>Populus tremula</i>	Titrek Kavak	2A
30	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	9A
31	<i>Quercus coccifera</i>	Kermes Meşesi	6A
32	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	7A
33	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri	5A
34	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	6A
35	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	3A
36	<i>Sarcopoterium spinosum</i>	Abdestbozan	9A
37	<i>Styrax officinalis</i>	Ayıfındığı	7B
38	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın	7A
39	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	5B
40	<i>Acer negundo</i>	Dişbudak Yapraklı Akçaağaç	4A
41	<i>Ficus carica</i>	İncir	7B
42	<i>Gleditsia triancanthos</i>	Giletiçya	5B
43	<i>Olea europaea</i>	Zeytin	9A
44	<i>Prunus x domestica</i>	Erik	5A
45	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya	3A
46	<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen	5A
47	<i>Vitis vinifera</i>	Asma	5B

9B Bölgesinde Kullanılabilecek Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Zon
1	<i>Alhagi maurorum</i>	Aguldikeni	4A
2	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	8A
3	<i>Amygdalus lycioides</i> var. <i>lycioides</i>	Behiv	7B
4	<i>Amygdalus orientalis</i>	Payam	7A
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	8A
6	<i>Arbutus andrachne</i>	Sandal Ağacı	7A
7	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş	7A
8	<i>Asparagus acutifolius</i>	Tilkişen	7A
9	<i>Calicotome villosa</i>	Keçiboğan	7B
10	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	8A
11	<i>Cerasus microcarpa</i>	Yaban Kirazı	6A
12	<i>Cistus creticus</i>	Pembe Çiçekli Laden	7B
13	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı	8B
14	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	6A
15	<i>Cotinus coggygria</i>	Boyacı Sumağı	6A
16	<i>Crataegus monogyna</i> var. <i>monogyna</i>	Yemişen	4A
17	<i>Cupressus sempervirens</i>	Servi	7B
18	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	Gervenük	7A
19	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	5A
20	<i>Inula viscosa</i>	Sümenit	9A
21	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	7A
22	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Katran Ardıcı	8A
23	<i>Lonicera etrusca</i> var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon	6B
24	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	8A
25	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	6A
26	<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme	7B
27	<i>Pinus brutia</i> var. <i>brutia</i>	Kızılçam	7A
28	<i>Pistacia terebinthus</i>	Menengiç	7B
29	<i>Populus tremula</i>	Titrek Kavak	2A
30	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	9A
31	<i>Quercus coccifera</i>	Kermes Meşesi	6A
32	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	7A
33	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri	5A
34	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	6A
35	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	3A
36	<i>Sarcopoterium spinosum</i>	Abdestbozan	9A
37	<i>Styrax officinalis</i>	Ayıfındığı	7B
38	<i>Tamarix smyrnensis</i>	İlgın	7A
39	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	5B
40	<i>Acer negundo</i>	Dişbudak Yapraklı Akçaağaç	4A
41	<i>Ficus carica</i>	İncir	7B
42	<i>Gleditsia triancanthos</i>	Gilediçya	5B
43	<i>Olea europaea</i>	Zeytin	9A
44	<i>Prunus x domestica</i>	Erik	5A
45	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya	3A
46	<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen	5A
47	<i>Vitis vinifera</i>	Asma	5B

İlçe Ölçeğinde Bitki Seçiminde Soğuğa Dayanıklılık Kriterlerine Göre QR Uygulaması

ELBEYLİ

MERKEZ

MUSABEYLİ

POLATELİ

Bitki Katalog Rehberi...

Işık İsteği

Nem İsteği

Toprak İsteği

Sıcaklık İsteği

Ekolojik Koşullara Uyum

Kuraklığa Dayanıklılık

Kullanım Alanları

Kaynakça

Fotoğraf Kaynağı

Coğrafi Yayılış Haritası

Kitapta kullanılan tüm coğrafi yayılış haritaları Bizim Bitkiler® (2024). Sürüm 3.1. İnternette yayınlanmıştır; <http://bizimbitkiler.org.tr/v3/demo/details.php?id=6308> (erişim tarihi 1 Eylül). kaynağından alınmıştır .

Fotoğraf Yerleşim Rehberi

F1

F2

F3

F4

TEŞEKKÜR

Bu kitap; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nce "Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler Projesi" kapsamında hazırlanmıştır. Desteklerinden dolayı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'ne şükranlarımızı sunuyoruz.

Ayrıca:

- Çalışmanın Meteorolojik altlığını oluştururken verileri temin eden Meteoroloji Genel Müdürlüğüne,
- İl bazında bitki varlığına ilişkin listelerin hazırlanmasında "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı" verilerinden yararlanmamıza ve eksikliği duyulan bazı fotoğraflara erişimi sağladıkları için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne,
- Bitkilerin Türkiye'deki yayılışı hususunda, haritalardan ve bazı görsellerden yararlanmamıza olanak tanıyan Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Müdürlüğü'ne,
- Fotoğraf arşivlerindeki görselleri bizimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Mustafa VAR, Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU, Prof. Dr. Ali İSLAM, Prof. Dr. Aydın TÜFEKÇİOĞLU, Prof. Dr. Şevket ALP, Prof. Dr. İbrahim TURNA, Mustafa GÖKMEN, Serdar ÖLEZ ile Kew Royal Botanic Garden, International Dendrology Society, iNaturalist.org ve floranatolica kuruluşlarına teşekkürlerimizi sunarız.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI